

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

38240-1/2020/1

**Analiza učinkov regulacije trgov 3a
»Veleprodajni lokalni dostop na fiksni
lokaciji« in 3b »Veleprodajni osrednji dostop
na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg«
ter pregled obveznosti iz trenutno veljavnih
odločb v luči nove Direktive (EU) 2018/1972**

Ljubljana, maj 2020

Kazalo vsebine

A. Analiza učinkov regulacije trgov 3a »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji« in 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg«	4
1. Pomen regulacije trga za gigabitno družbo in pregled ciljev dosedanje regulacije	4
2. Indeks digitalnega gospodarstva in družbe	6
2.1. Skupni DESI indeks	6
2.2. Povezljivost	8
2.3. Človeški kapital	9
2.4. Uporaba interneta	10
2.5. Integracija digitalne ekonomije	11
2.6. Digitalne javne storitve	12
2.7. Možnost izboljšanja DESI indeksa	13
3. Uporaba širokopasovnih storitev v Sloveniji	14
3.1. Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa	14
3.2. Delež slovenskih gospodinjstev s fiksnimi širokopasovnimi povezavami na urbanih območjih v primerjavi s povprečjem EU	16
3.3. Delež slovenskih gospodinjstev s fiksnimi širokopasovnimi povezavami na ruralnih območjih v primerjavi s povprečjem EU	16
3.4. Trend gibanja števila NGA in non-NGA priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta	17
3.5. Penetracija NGA širokopasovnih priključkov v EU	18
3.6. Deleži fiksnih širokopasovnih tehnologij glede na število priključkov širokopasovnega dostopa do interneta v Sloveniji	19
3.7. Tržni deleži priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost dostopa	20
3.8. Penetracija FTTH priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta na gospodinjstva	21
3.9. Delež optičnih povezav v primerjavi s celotnim fiksnim širokopasovnim dostopom za članice OECD	22
4. Tržni deleži operaterjev elektronskih komunikacij	23
4.1. Tržni deleži operaterjev fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta	23
4.2. Tržni delež Telekoma Slovenije in drugih operaterjev glede na lastništvo infrastrukture za fiksni širokopasovni dostop	24
4.3. Tržni deleži fiksnih širokopasovnih priključkov prvotnih operaterjev in novih vstopnikov na trg v EU25	24
4.4. Delež priključkov drugih operaterjev na lastnem in OŠO omrežjih v primerjavi z njihovim deležem na omrežju Telekoma Slovenije	26
4.5. Delež fiksnih širokopasovnih priključkov novih vstopnikov na trg (uporaba lastne infrastrukture) v primerjavi z uporabo omrežja prvotnih operaterjev nacionalnih omrežij	27
4.6. Delež širokopasovnih priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije	28
4.7. Tržni deleži operaterjev na bakrenem omrežju (xDSL)	29
4.8. Delež xDSL priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije	30
4.9. Število xDSL priključkov glede na vrsto operatorskega dostopa	31
4.10. Tržni deleži operaterjev na optičnem omrežju (FTTH)	32
4.11. Tržni deleži operaterjev na lastnem optičnem omrežju (FTTH)	33
4.12. Delež FTTH priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije	34
4.13. Število FTTH priključkov glede na vrsto operatorskega dostopa	35
4.14. Delež priključkov operaterjev na OŠO omrežjih	36
4.15. Tržni deleži operaterjev na kabelskem omrežju	37
4.16. Delež kabelskih priključkov v primerjavi s celotnim deležem fiksnih širokopasovnih priključkov v EU38	38
4.17. Število gospodinjstev s širokopasovnim dostopom	40
5. Cene storitev elektronskih komunikacij	42
5.1. Cene četverček paketov (internet, fiksni in mobilni telefon ter TV)	42

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

5.2.	Cene trojček paketov (internet, fiksni telefon in TV).....	43
5.3.	Cene dvojček paketov (internet in fiksni telefon).....	45
5.4.	Cene širokopasovnega dostopa do interneta	46
5.5.	Cene širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost.....	47
6.	Gibanje povprečnih cen in hitrosti	49
6.1.	Gibanje povprečnih cen in hitrosti širokopasovnega dostopa do interneta	49
6.2.	Gibanje povprečnih cen in hitrosti dvojček paketov	50
6.3.	Gibanje povprečnih cen in hitrosti trojček paketov	51
6.4.	Gibanje povprečnih cen in hitrosti četverček paketov	52
6.5.	Gibanje cen paketov širokopasovnih storitev v EU	53
7.	Uporabniški spori	55
7.1.	Število uporabniških sporov	55
7.2.	Pregled uporabniških sporov po operaterjih	56
8.	Zaključki analize učinkov regulacije trgov 3a in 3b	57
B.	Pregled obveznosti iz trenutno veljavnih odločb v luči nove Direktive (EU) 2018/1972.....	59
1.	Glavne spremembe ki jih prinaša nov regulativni okvir.....	59
2.	Pregled obveznosti iz trenutno veljavne odločbe naupoštevnom trgu 3a »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji«.....	63
3.	Pregled obveznosti iz trenutno veljavne odločbe naupoštevnom trgu 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg«	79
4.	Spremembe novega regulativnega okvira na področju dostopa do omrežij in sovlaganj	90
5.	Spremembe novega regulativnega okvira na področju simetrične regulacije.....	94
6.	Ostale spremembe novega regulativnega okvira	96

A. Analiza učinkov regulacije trgov 3a »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji« in 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg«

1. Pomen regulacije trga za gigabitno družbo in pregled ciljev dosedanje regulacije

Internetni dostop je danes za gospodarstvo in družbo enako pomemben, kot je bila električna energija za drugo industrijsko revolucijo. Zelo visokozmogljiva internetna povezljivost je zato ključnega pomena za spodbujanje konkurenčnosti in inovacij, ki bodo podjetjem in državljanom omogočile izkoristiti vse prednosti enotnega digitalnega trga.

Vzorci potrošnje in potrebe končnih uporabnikov se korenito spreminjajo. Javno dostopne govorne storitve vse bolj nadomeščata fiksni in mobilni dostop do interneta, ki ga omogoča množica povezanih naprav (pametni telefoni, tablični računalniki, računalniki, televizorji, itd.), ki ponujajo dostop do vse večje palete digitalnih storitev, kot so npr. socialna omrežja, pretakanje aplikacij in video posnetkov, spletno igranje iger, aplikacije za govor in sporočila ter shranjevanje podatkov v oblaku. Zaradi tega so zahteve za omrežja, na katerih se zagotavljajo te storitve, vse večje in se bodo v prihodnje še povečevale, saj se storitve in aplikacije, ki temeljijo na internetu stvari, računalništvu v oblaku ter navidezni in razširjeni resničnosti vedno bolj uveljavljajo. To bo lahko doseženo le z zelo visokozmogljivimi omrežji, ki bodo omogočala dostop končnim uporabnikom povsod, tako v mestih kot na podeželju.

V ta namen je Evropska unija postavila vizijo evropske gigabitne družbe, ki nadgrajuje cilje Evropske digitalne agende za leto 2020¹ in v kateri razpoložljivost in uporaba zelo visokozmogljivih omrežij omogočata široko uporabo izdelkov, storitev in aplikacij na enotnem digitalnem trgu. Za uresničitev te vizije so bili postavljeni trije strateški cilji za leto 2025²:

- gigabitna povezljivost za kraje, ki spodbujajo socialno-ekonomski razvoj (osnovne in srednje šole, železniške postaje, pristanišča in letališča, stavbe lokalnih organov, univerze, raziskovalni centri, zdravniške ambulante, bolnišnice in stadioni);
- pokritost z omrežji 5G na vseh mestnih območjih in vseh večjih prizemnih prometnih poteh (avtoceste, nacionalne ceste in železnice v skladu z opredelitvijo vseevropskih prometnih omrežij);
- dostop vseh evropskih gospodinjstev do internetne povezljivosti s hitrostjo vsaj 100 Mb/s (velja tako za gospodinjstva na podeželju ali v mestih z možnostjo nadgradnje na gigabitno hitrost).

Glavni cilj nove agende je do leta 2025 okrepiti evropsko digitalno gospodarstvo in konkurenčnost, spodbuditi skupnosti k aktivni udeležbi na enotnem digitalnem trgu in zadovoljiti vse večje potrebe evropskih državljanov po povezljivosti.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0245&from=en>

² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/improving-connectivity-and-access>

Vsakokrat postavljene cilje na nivoju Unije poleg nacionalnih strateških dokumentov pri izvajanju regulacije upoštevni trgov dostopa do širokopasovnih omrežij zasleduje tudi agencija, ki skladno s 100. členom Zakona o elektronskih komunikacijah (Ur. l. RS, št. 109/12, 110/13, 40/14 - ZIN-B, 54/14 - odl. US, 81/15, 40/17 in 30/19 - odl. US; v nadaljevanju: ZEKom-1) v rednih časovnih intervalih analizira upoštevne trge. Agencija na podlagi ugotovitve glede stopnje konkurenčnosti posameznih trgov odloča o ukrepih, ki so nujni in sorazmerni, da se vzpostavi konkurenca na trgu, ki prinaša koristi končnim uporabnikom v smislu večje izbire, nižjih cen in višje kakovosti storitev. Agencija poleg omogočanja konkurence, ki je ključni dejavnik pri spodbujanju investicij, spodbuja investicije tudi z drugimi ukrepi, kot so cenovna deregulacija konkurenčnih območij, uvedba doslednih obveznosti nediskriminacije s preskusom gospodarske ponovljivosti, simetrični ukrepi ipd.

Agencija želi z analizo učinkov dosedanje regulacije trgov 3a in 3b ugotoviti stanje na trgu z vidika konkurence, ponudbe storitev in razvoja infrastrukture, ter ga primerjati z zastavljenimi cilji, ki jih bo po potrebi revidirala za naslednje analize upoštevni trgov. Agencija je pri pripravi predhodnih analiz upoštevni trgov 3a in 3b, ki sta bili objavljeni leta 2017, ter oblikovanju regulativnih obveznosti zasledovala naslednje cilje:

- spodbujanje razvoja inovativnih, kakovostnejših in uporabnikom dostopnejših storitev ter zmanjševanje ovir za prehajanje uporabnikov med operaterji;
- spodbujanje enakih konkurenčnih pogojev na trgu;
- spodbujanje storitvene konkurence;
- tehnološko nevtralnost;
- spodbujanje investicij v izgradnjo širokopasovnih omrežij visokih prenosnih hitrosti;
- spodbujanje prehoda operaterjev in uporabnikov na NGA omrežja;
- prilagoditev regulacije spremembam in trendom na trgu;
- predvidljive in stabilne cene dostopa do bakrenega omrežja;
- dostopnejše storitve z višjimi hitrostmi;
- fleksibilno definiranje veleprodajnih cen dostopa do NGA omrežij glede na posamezne konkurenčne pogoje s preskusom ekonomske ponovljivosti namesto reguliranih cen;
- upoštevanje možnosti simetrične regulacije dostopa do omrežnih elementov z namenom znižanja stroškov izgradnje NGA omrežij in preprečitev podvajanja pasivne infrastrukture;
- upoštevanje investicijskih planov operaterjev v izgradnjo NGA omrežij;
- prilagoditev regulacije spremembam na trgu dostopa do omrežij zaradi tehnološkega razvoja omrežij;
- upoštevanje geografskega vidika razmer na trgu;
- doseganje ciljev Digitalne agende Evrope in Načrta razvoja širokopasovnih omrežij v Sloveniji.

Agencija bo tako ugotavljala ali so zastavljeni cilji in dosednji regulativni ukrepi v dovolj veliki meri doprinesli k razvoju konkurence in dostopnosti telekomunikacij v Sloveniji. Agencija bo pri reviziji zastavljenih ciljev v naslednjih analizah upoštevni trgov upoštevala Strategijo regulacije trga

elektronskih komunikacij za spodbujanje regulativne predvidljivosti³ in prilagodila regulativne ukrepe na način, da bodo podpirali zastavljene cilje.

Agencija je pripravila dokument z analizo učinkov sedaj veljavne regulacije medoperaterskih upoštevnihi trgov 3a in 3b za dostop do širokopasovnega omrežja ter vprašanja, ki se nanašajo tako na sedanjo regulacijo kot tudi na pričakovane spremembe regulatornega okvirja, ki jih predpisuje Direktiva (EU) 2018/1972 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah. Predmetni dokument je posvetovalne narave, pri čemer bodo prejeti odgovori na vprašanja iz tega dokumenta služili agenciji kot osnova pri izvedbi analiz upoštevnihi trgov 3a in 3b, s tem pa se agencija ne zavezuje, da bo upoštevala vse prejete vsebine, prav tako pa se v tej fazi ne bo do pripomb opredeljevala. Agencija prispevkov tudi ne bo objavila. S pripravo predmetnega dokumenta je tako deležnikom na trgu dana možnost, da z vso resnostjo pristopijo k zadevi in prispevajo svoje poglede glede bodoče regulacije predmetnih upoštevnihi trgov.

2. Indeks digitalnega gospodarstva in družbe

Letni indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) meri napredek držav članic EU pri digitalnem gospodarstvu in družbi na področju povezljivosti, človeškega kapitala, uporabe interneta, integracije digitalne ekonomije in digitalizacije javnih storitev, pretežno na podlagi podatkov s katerimi razpolaga Eurostat. Državam članicam EU je v pomoč pri opredelitvi področij, na katerih so potrebne prednostne naložbe in ukrepi. DESI indeks je tako ključno orodje pri analizi digitalnega napredka gospodarstva držav članic EU.

2.1. Skupni DESI indeks

DESI indeks se izračunava na podlagi tehtanega povprečja petih glavnih dimenzij, ki se upoštevajo pri izračunu: povezljivost (25%), človeški kapital (25%), uporaba interneta (15%), integracija digitalne tehnologije (20%) in digitalne javne storitve (15%).

Leta 2019 se je Slovenija po DESI indeksu uvrstila v skupino srednje uspešnih držav znotraj EU. Vzpodbudno je, da se DESI indeks v zadnjih dveh letih postopno izboljšuje. Tako je napredek dosežen predvsem pri integraciji digitalne ekonomije v podjetja in pri digitalnih javnih storitvah, pri katerih se Slovenija uvršča rahlo nad povprečje EU. Slovenija pa je uspešnejša tudi na področju povezljivosti in digitalnih javnih storitev. Na področju človeškega kapitala Slovenija ni dosegla napredka in je izgubila eno mesto, čeprav je njen rezultat še vedno v skladu s povprečjem EU, to pa predvsem zaradi dobrihi rezultatov v preteklosti. Na področju uporabe internetnih storitev pa je Slovenija napredovala, vendar pa še vedno zaostaja za povprečjem EU. Medtem ko Slovenski uporabniki pogosto uporabljajo internet za spletne storitve v prostem času in spletni dostop do novic, to ne velja za uporabo interneta v poslovne namene, za namene ustvarjalnosti ali ustvarjanje dodane vrednosti. Sicer je Slovenija nekoliko izboljšala svoj rezultat na področju integracije digitalnih tehnologij, vendar je kljub temu

³ <https://arhiv.akos-rs.si/strategija-regulacije-trga-elektronskih-komunikacij-za-spodbujanje-regulativne-predvidljivosti>

vseeno izgubila eno mesto. Najvišjo oceno pa Slovenija dosega na področju e-uprave, kar je predvsem posledica dobrih rezultatov pri ponovni uporabi podatkov javnega sektorja, kamor svoje podatke v veliki meri posreduje tudi agencija ter posodobljenega sistema e-zdravja. Večja ozaveščenost o pomenu digitalne preobrazbe bi lahko privedla do večje produktivnosti v Sloveniji.

Na izboljšanje kazalcev DESI indeksa vpliva tudi agencija, ki s svojim delovanjem omogoča razvoj konkurence in s tem vpliva na razvoj telekomunikacijskega trga v Republiki Sloveniji. Na ta način postajajo storitve dostopnejše širšemu krogu prebivalstva, ki s pridom uporablja telekomunikacijske storitve na zelo konkurenčnem trgu, kjer operaterji ves čas tekmujejo med sabo, kdo bo uporabnikom ponudil boljše storitve za nižjo ceno.

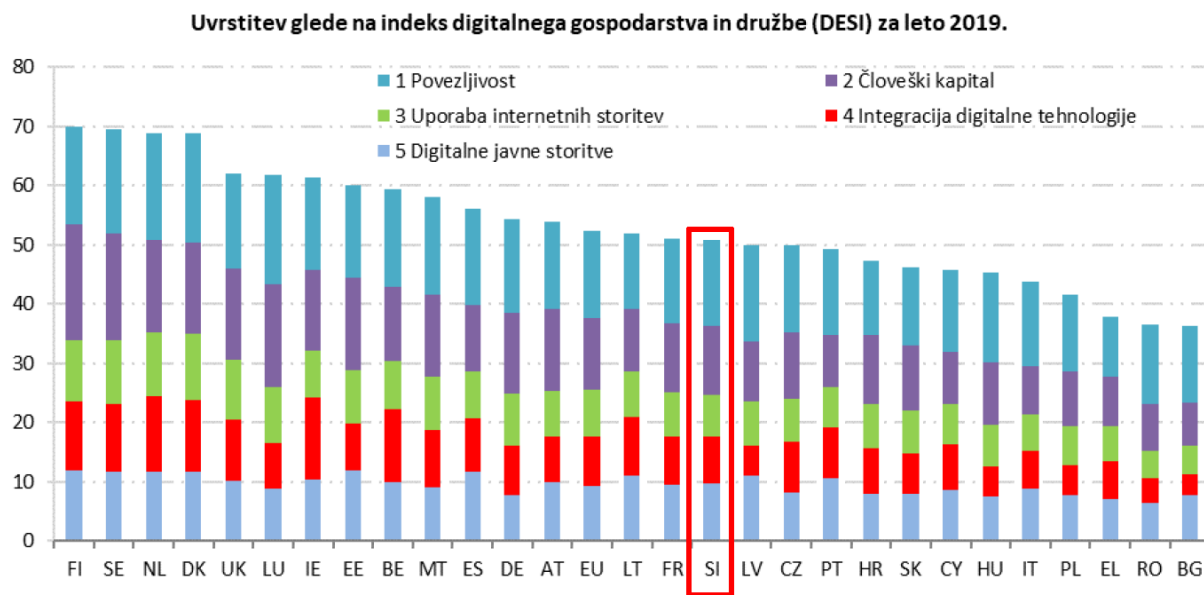
V namen izboljšanja medijske in informacijske pismenosti je agencija na spletni strani uvedla portal MiPi (Medijska in Informacijska Pismenost), s katerim želi širši javnosti pomagati, da bodo medije in informacijsko tehnologijo kar najbolj razumeli. Prav tako agencija ureja nabor univerzalnih storitev (USO), katere omogočajo najmanjši nabor storitev določene kakovosti, ki so dostopne vsem končnim uporabnikom v Republiki Sloveniji po dostopni ceni ne glede na njihovo geografsko lego. Agencija je v letu 2018 kot ena izmed sedmih držav EU kot del univerzalno storitev vključila širokopasovni dostop, s tem ko je skladno z 124. členom ZEKom-1 določila kot prenosno hitrost primerno za funkcionalen dostop do interneta 4 Mbit/s (do uporabnika), pri čemer pa so vse ostale države članice (z izjemo Malte, Švedske), ki so naložile tovrstno obveznost, določile nižjo prenosno hitrost kot agencija.

Agencija je pri javnem razpisu za frekvenčni spekter 800 MHz v letu 2013 predvidela tudi obveznost pokrivanja belih lis v odročnejših naseljih in s tem pripomogla k boljši poveztljivosti v ruralnem okolju. Poseben vpliv na razvoj konkurence pa ima agencija preko izvajanja predhodne (ex-ante) regulacije, s katero je tudi operaterjem, ki nimajo svojega lastnega širokopasovnega omrežja, zagotovljen dostop na celotnem fiksnem širokopasovnem omrežju Telekom Slovenije, ki operaterjem omogoča učinkovit vstop na trg in posledično tudi gradnjo lastnega omrežja.

Na izboljšanje internetne poveztljivost bo vplivala tudi gradnja novih visokozmogljivih omrežij, ki je v veliki meri posledica preverjanja tržnega interesa, katerega je, po že izvedenih razpisih za GOŠO 1 in 2, izvedlo Ministrstvo za javno upravo v sklopu priprave javnih razpisov za GOŠO 3, 3a in 4. Čeprav sta bila GOŠO 3 in GOŠO 3a neuspešna, je v času priprave te analize objavljen razpis za GOŠO 4, ki pokriva bele lise v devetih statističnih regijah. Območje belih lis preostalih statističnih regij (Pomurje, Podravje in Koroška) pa pokriva Uredba o izvajanju podukrepa za širokopasovno infrastrukturo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Tako imenovani GOŠO projekti zagotavljajo dostop do širokopasovnih elektronskih komunikacijskih storitev na območjih, na katerih širokopasovna infrastruktura še ni zgrajena in hkrati ni tržnega zanimanja za njeno gradnjo. Gradnja optičnih omrežij na območjih, kjer do sedaj ni bilo širokopasovnih povezav, ali pa gre za nadgradnjo obstoječega bakrenega omrežja, bo tako imela velik vpliv na izboljšanje internetne poveztljivosti in s tem DESI indeksa.

Za lažje odločitve končnih uporabnikov glede njim primernih storitev je agencija že pred časom vzpostavila spletni portal primerjajoperaterje.si, ki naj bi bil uporabnikom v pomoč pri izbiri primerne operaterja oziroma najbolj optimalne komunikacijske storitve.

Slika 1: Skupni DESI indeks za države EU

Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)⁴

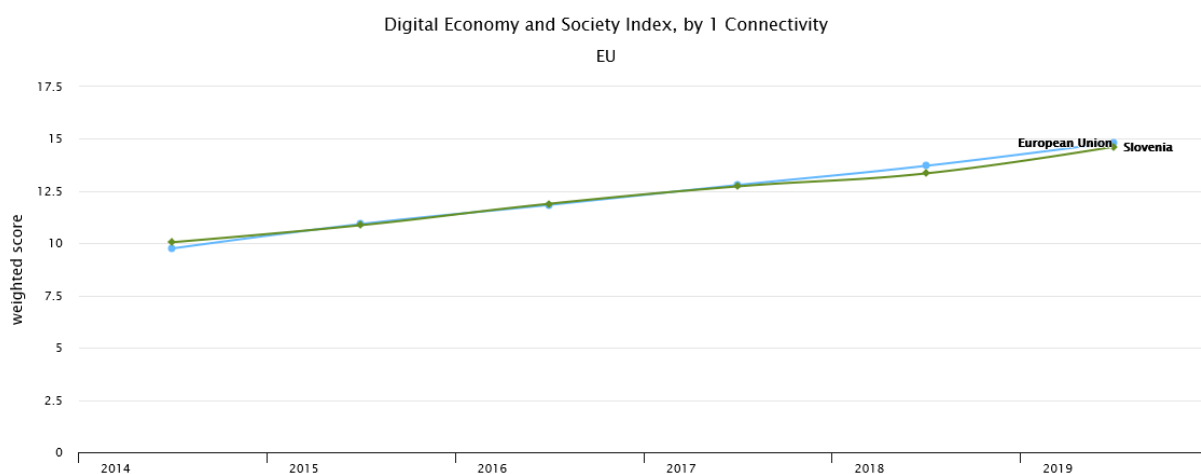
2.2. Povezljivost

Na področju povezljivosti dosega Slovenija (zelena krivulja na spodnji sliki) iz leta v leto boljše rezultate. Vendar pa imajo pri postavitvi povezljivosti višji indeks tudi ostale države EU. Tako je npr. Slovenija še leta 2014 imela višjo oceno od povprečja EU, zadnji 2 leti pa že zaostaja za povprečjem članic EU. Indikator povezljivost vključuje razširjenost fiksnih in mobilnih širokopasovnih povezav in njihove cene, razširjenost ultrahitrih širokopasovnih povezav in pripravljenost na 5G omrežje. Ravno na področju pripravljenosti na 5G omrežje ima Slovenija dobre možnosti, da napreduje pri povezljivosti, v kolikor bodo na dražbi pravočasno podeljene frekvence za 5G mobilno telefonijo. V kolikor se frekvence v letu 2020 ne bodo podelile, se nam obeta na področju povezljivosti še večji padec v primerjavi s povprečjem držav članic EU. Možnosti za izboljšanje indeksa pri povezljivosti ima Slovenija tudi na področju razširjenosti ultra hitrih povezav, seveda pod pogojem, da bo izvedenih dovolj investicij v izgradnjo optičnega omrežja. Tovrstne investicije sicer napovedujejo vsi večji operaterji, z izgradnjo novih ultra hitrih povezav pa bo pričel tudi projekt RUNE. Prav tako pa je v letu 2020 objavljen že četrti javni razpis za sofinanciranje gradnje odprtih širokopasovnih omrežij naslednje generacije, za katerega znaša okvirna vrednost razpoložljivih sredstev 29,5 milijona evrov. Izgradnja vseh teh novih optičnih priključkov bi morala dvigniti oceno pri ultra hitrih širokopasovnih priključkih, posledično tudi pri indeksu povezljivosti in skupnem DESI indeksu. Žal pa Slovenija še vedno precej zaostaja za povprečjem EU pri razširjenosti mobilnih širokopasovnih povezav, ki jih po zadnjih podatkih uporablja 74% naročnikov, medtem ko povprečje EU znaša 96%. Do tako velike razlike prihaja tudi zaradi različnih metodologij zajemanja in analize podatkov, zato se je agencija že aktivirala na EU nivoju in tudi

⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>

povezala s Statističnim Urdom Republike Slovenije (SURS), da čim hitreje in čim uspešneje reši ta problem. Enega najslabših rezultatov pa Slovenija dosega pri ceni fiksnih širokopasovnih povezav do interneta. Višjo ceno od slovenske imata samo še Španija in Irska. Tako je potrebno za hitrost interneta od 12Mb/s do 30Mb/s v Sloveniji odšteti skoraj 50% več, kot znaša povprečje EU, enaka cenovna razlika je tudi pri hitrosti interneta od 30Mb/s do 100Mb/s. Na splošno pa cene interneta v EU v povprečju padajo. In sicer, večja kot je hitrost interneta hitreje pada cena. Tako majhnih razlik v ceni ultra hitrega interneta v primerjavi z internetom nižjih hitrosti, kot so sedaj, ni bilo še nikoli in kot kaže se bodo v prihodnje še dodatno zniževale. To je razvidno tudi v nadaljevanju predmetne analize.

Slika 2: DESI indeks – povezljivost

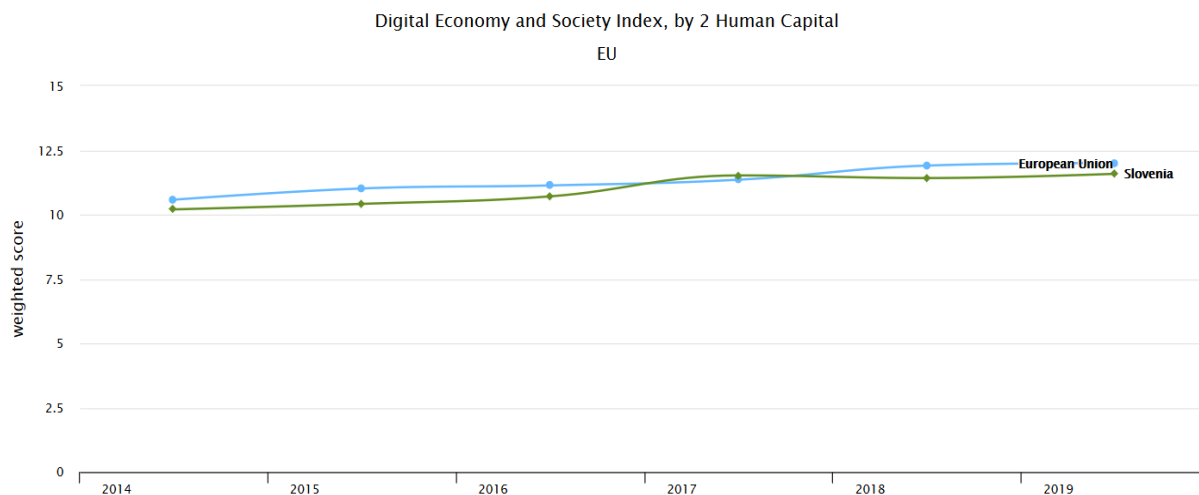
Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)

2.3. Človeški kapital

Na področju človeškega kapitala dosega v opazovanem obdobju Slovenija slabše rezultate od povprečja članic EU, razen v letu 2017, ko je imela Slovenija boljši rezultat, kot je znašalo povprečje članic EU. Indeks človeški kapital obsega digitalna in programska znanja, število informacijskih in komunikacijskih strokovnjakov in število diplomantov, ki so diplomirali iz informacijskih in komunikacijskih znanosti. In ravno na tem področju ima Slovenija težave, saj ima letno premalo novih diplomantov naravoslovja, tehnologije in informatike, kar lahko nakazuje na težave z zagotavljanjem kadrov z naprednimi digitalnimi veščinami tudi v prihodnje. Na tem področju bo morala Slovenija nujno narediti korak naprej, navdušiti bo morala več mladih, da se odločijo za študije teh smeri, sama država pa bo morala tudi poskrbeti za zadostno število razpisanih študijskih mest. V nasprotnem primeru bo Slovenija na tem področju še dodatno nazadovala.

Slovenski Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah v 11. členu pravi: »Republika Slovenija v skladu z zakonom, ki ureja medije,« Z namenom spodbujanja medijske pismenosti, ki se nanaša na spretnosti, znanje in razumevanje, ki uporabnikom omogočajo učinkovito in varno rabo medijev ter avdiovizualnih medijskih storitev je agencija vzpostavila spletni portal MiPi. Preko njega želi agencija širšo javnost ozaveščati o pomenu kritične in premišljene uporabe medijskih vsebin in informacijskih tehnologij.

Slika 3: DESI indeks – človeški kapital

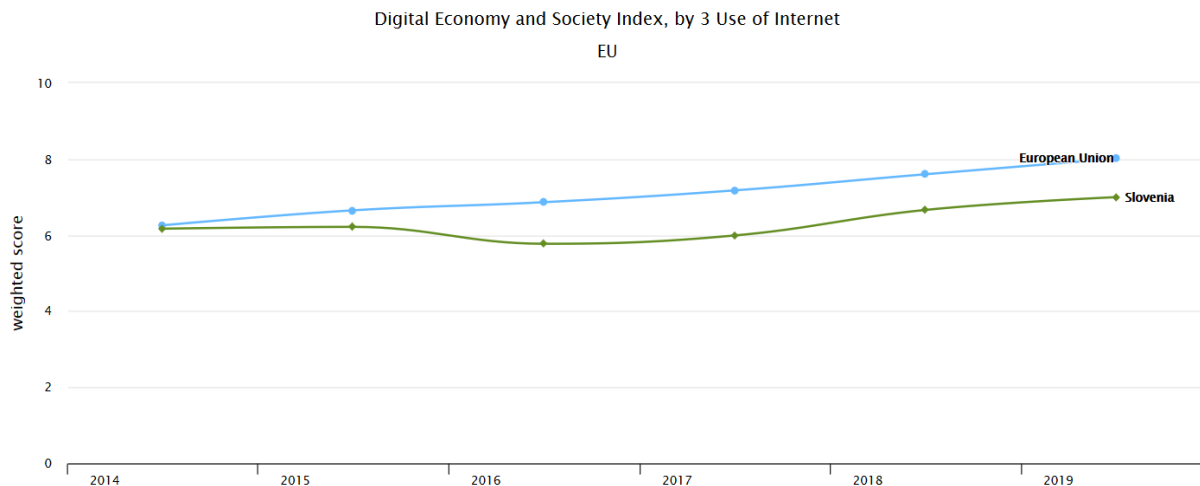
Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)

2.4. Uporaba interneta

Če je Slovenija indeks uporaba interneta še leta 2014 imela skoraj izenačen s povprečjem članic celotne EU, pa so v zadnjih letih rezultati precej slabši. Tako je v Sloveniji še vedno okoli 15% prebivalstva, ki nikoli ne uporablja interneta. Sicer je ta rezultat iz leta v leto boljši (leta 2017 je bilo ljudi, ki še nikoli niso uporabljali interneta kar 22%), vendar še vedno precej zaostajamo, predvsem za članicami skandinavskih držav in držav Beneluksa. Predvsem je pri tem izpostavljena starostna skupina od 55 do 74 let, ki zaenkrat še ne uporablja interneta. Velik zaostanek za razvitimi državami pa Slovenija beleži tudi pri e-bančništvu, kjer dosega šele 22 rezultat od 28 članic EU. Po podatkih za leto 2018 uporablja e-bančništvo zgolj 53% internetnih uporabnikov, kar je bistveno manj od skandinavskih držav, kjer je ta delež preko 90%. Prav tako ima Slovenija v primerjavi z EU slab rezultat pri številu internetnih uporabnikov, ki so v zadnjih 12 mesecih opravili spletni nakup. Takih je namreč le 63% vseh internetnih uporabnikov, povprečje za celotno EU pa znaša 69%. Prav tako je med slovenskimi uporabniki interneta nizka uporaba socialnih omrežij, saj jih uporablja le dobrih 60% vseh internetnih uporabnikov, kar Slovenijo uvršča na 25 mesto med vsemi članicami EU. Dosega pa Slovenija boljše rezultate od povprečja EU pri uporabnikih interneta, ki ga uporabljajo za prebiranje novic, poslušanje glasbe, gledanje videoposnetkov in igranje iger.

Kot omenjeno že v prejšnjem poglavju, je agencija z vzpostavitvijo spletnega portala MiPi naredila velik korak k ozaveščanju in uporabi internetnih storitev. S še boljšim digitalnim opismenjevanjem se bo povečalo zanimanje za že obstoječe e-storitve, prav tako pa se bodo z večjim zanimanjem in uporabo e-storitev odpirale nove možnosti za uporabo e-storitev na področju zdravstva, šolstva, javne uprave itd. Z razvojem in širjenem e-storitev na številna področja življenja in v kolikor bodo te e-storitve prijazne do uporabnika, hitrejše in cenejše, ter bodo uporabniki v njihovi uporabi prepoznali koristi zase, jih bodo pričeli množično uporabljati. Tako bodo storitve v javnem sistemu postale hitrejše in cenejše, uporabniki pa bodo uporabljali več internetnih storitev.

Slika 4: DESI indeks – uporaba interneta

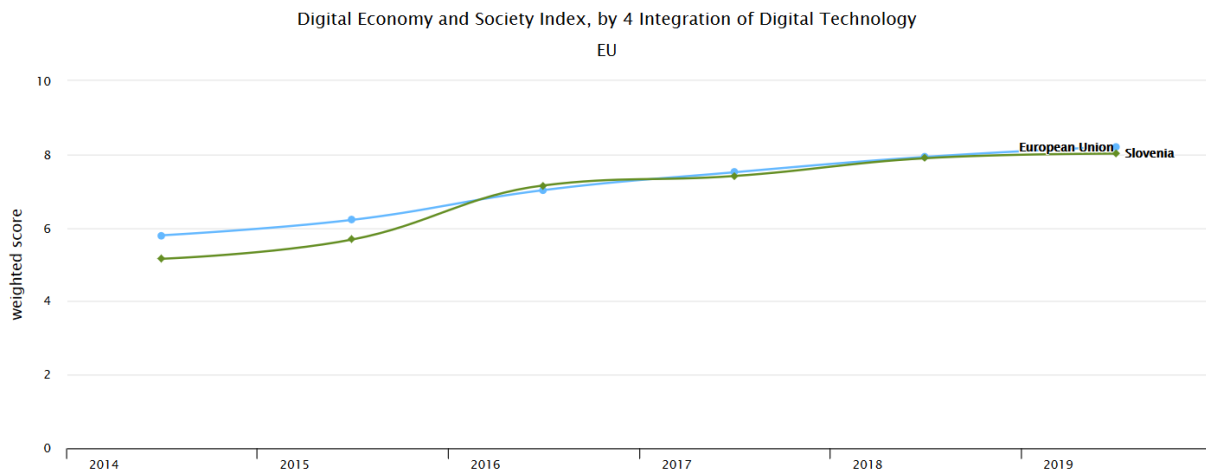

Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)

2.5. Integracija digitalne ekonomije

Slovenija je na področju integracije digitalne ekonomije v zadnjih letih dosegla povprečje članic EU. Največ je k temu pripomogla obvezna uporaba e-računov pri poslovanju s proračunskimi uporabniki po letu 2015. Povečuje pa se tudi e-trgovanje. Slovenska podjetja tako dosegajo 7. mesto med članicami EU pri spletni prodaji preko spletnih trgovin, pri čemer pa se manj podjetij odloča za svojo lastno spletno trgovino, pri tej postavki pa Slovenija zaseda zadnje mesto. Torej se slovenska podjetja raje odločajo za prodajo preko spletnih trgovin, kjer svoje proizvode prodaja več različnih podjetij. S tem ne potrebujejo posebnega strokovnega kadra, ki bi jim upravljal spletno trgovino, kar posledično pomeni tudi bistveno nižje stroške. Vendar pa se zaradi takega načina prodaje na trgu zelo neposredno spopadajo s konkurenco. Na področju analize masovnih podatkov (big data) Slovenija dosega slabe rezultate, saj le 10% podjetij analizira masovne podatke iz svojih podatkovnih virov. V najbolj razvitih državah EU je takih podjetij preko 20%, sicer pa EU povprečje znaša 15%. Boljše rezultate pa dosegajo slovenska podjetja na področju uporabe 3D tiskalnikov, kjer je bilo leta 2017 takih podjetij 4,5%, kar je nad povprečjem EU držav, ki znaša 4%.

Slika 5: DESI indeks – integracija digitalne ekonomije

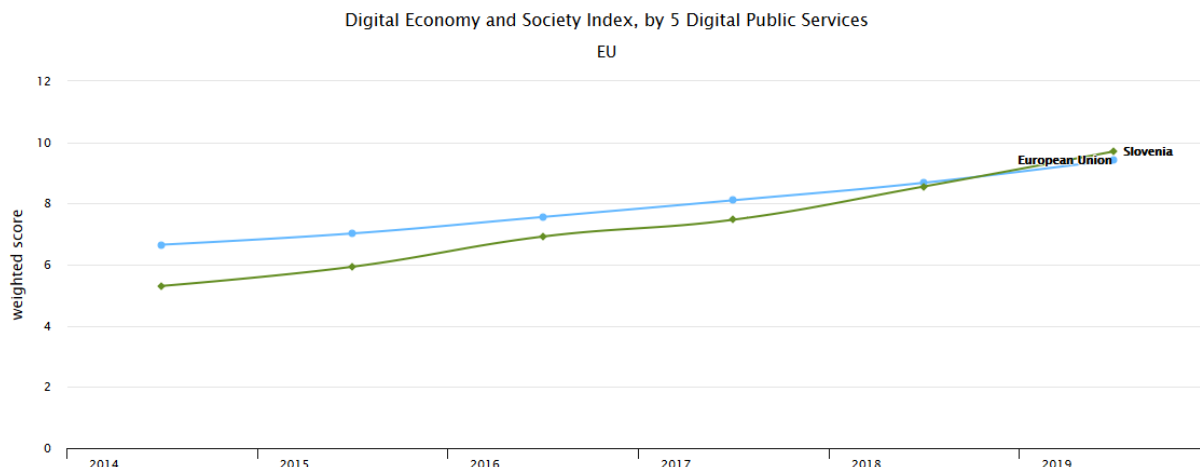
Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)

2.6. Digitalne javne storitve

Če je Slovenija še pred nekaj leti bila pri indeksu digitalne javne storitve pod povprečjem EU, pa se je v zadnjem letu že prebila nad povprečje. Slovenija dosega dobre rezultate predvsem na področju e-zdravja. Najbolj k temu pripomore naročanje na zdravniške preglede preko spleta ter izdaja e-receptov. Elektronski podpis slovenski uporabniki s pridom uporabljajo v e-bančništvu, kjer ga uporablja kar 90% ljudi, ki si lastijo digitalno potrdilo, 60% imetnikov digitalnega potrdila ga uporablja za e-davke, le 20% lastnikov digitalnega potrdila pa ga uporablja za storitve e-uprave. Da bi Slovenija ta odstotek dvignila (digitalno potrdilo si po navedbah slovenskih organov lasti le okoli 25% prebivalstva) je leta 2018 uvedla storitev smsPass⁵, ki omogoča slovenskim državljanom identifikacijo in elektronsko podpisovanje na preprostejši način in sicer kar s svojim mobilnim telefonom. Dvig indeksa bo gotovo vzpodbudila čedalje večja uporaba e-storitev, ki se jih poslužuje že čedalje več podjetij in ustanov. Tako se danes že precej množično uporabljajo e-računi namesto klasičnih računov, e-poslovanje pa je postalo že nekaj popolnoma vsakdanjega. Tem trendom sledi tudi agencija, ki je med drugim uvedla e-račun in e-vloge.

⁵ <https://www.si-trust.gov.si/sl/si-pass/mobilna-identiteta/>

Slika 6: DESI indeks – digitalne javne storitve

Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)

2.7. Možnost izboljšanja DESI indeksa

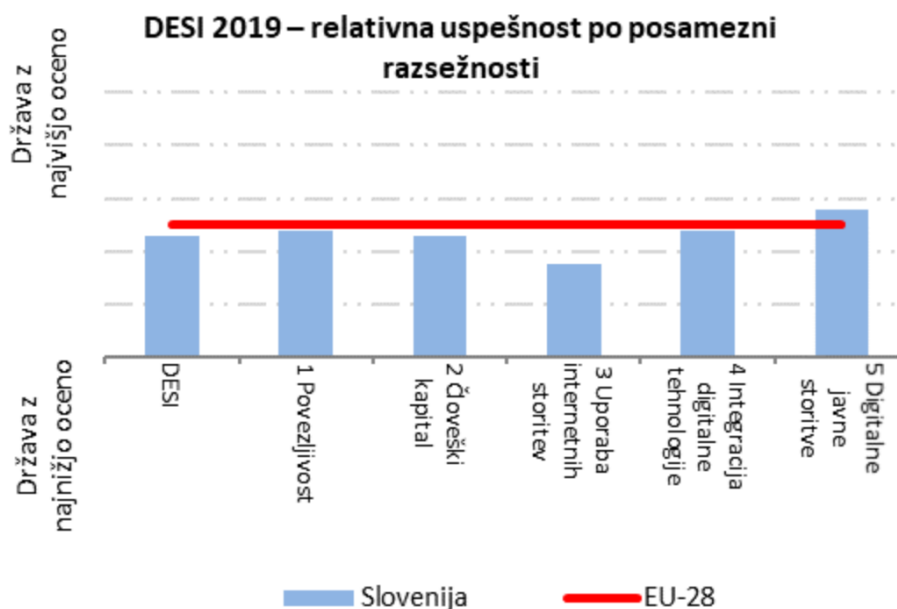
Slovenija se je leta 2019 uvrstila na 16 mesto med 28 državami EU, kar je za dve mesti boljša uvrstitev, kot jo je dosegla leta 2016, ko je sprejela strategijo Digitalna Slovenija 2020. Slovenija je res dosegla napredek v primerjavi z ostalimi članicami EU na področju digitalnih javnih storitev oz. e-uprave in digitalizacije poslovanja v podjetjih. Žal pa je nazadovala pri osnovnih in naprednih digitalnih znanjih in spretnostih ter uporabi internetnih storitev, kjer pa žal ne dosega povprečja EU.

Slovenija si je v okviru dokumenta Strategija razvoja Slovenije 2030⁶ zadala cilj, da bi bila uvrščena v prvo tretjino držav EU po vseh petih razsežnostih indeksa. Zaenkrat ji to še ne uspeva, zato bo potrebno velik del napora vložiti v to, da bi se vseh pet kazalnikov izboljšalo.

6

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwjA1b7NrQHpAhWDrIsKHeSZAVAQFjAAegQIAhAB&url=https%3A%2F%2Fwww.gov.si%2Fassets%2Fvladne-sluzbe%2Fsvrk%2Fstrategija-razvoja-Slovenije-2030%2Fstrategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf&usg=AOvVaw1oNVYmvUtDoa4ATvFD44o8

Slika 7: Relativna uspešnost po posamezni razsežnosti DESI indeksa

Vir: <https://www.digitalna.si/novice/problemska-izhodi%C5%A1%C4%8Da-za-na%C4%8Drtovanje-kohezijske-politike-slovenije-na-podro%C4%8Dju-digitalizacije>

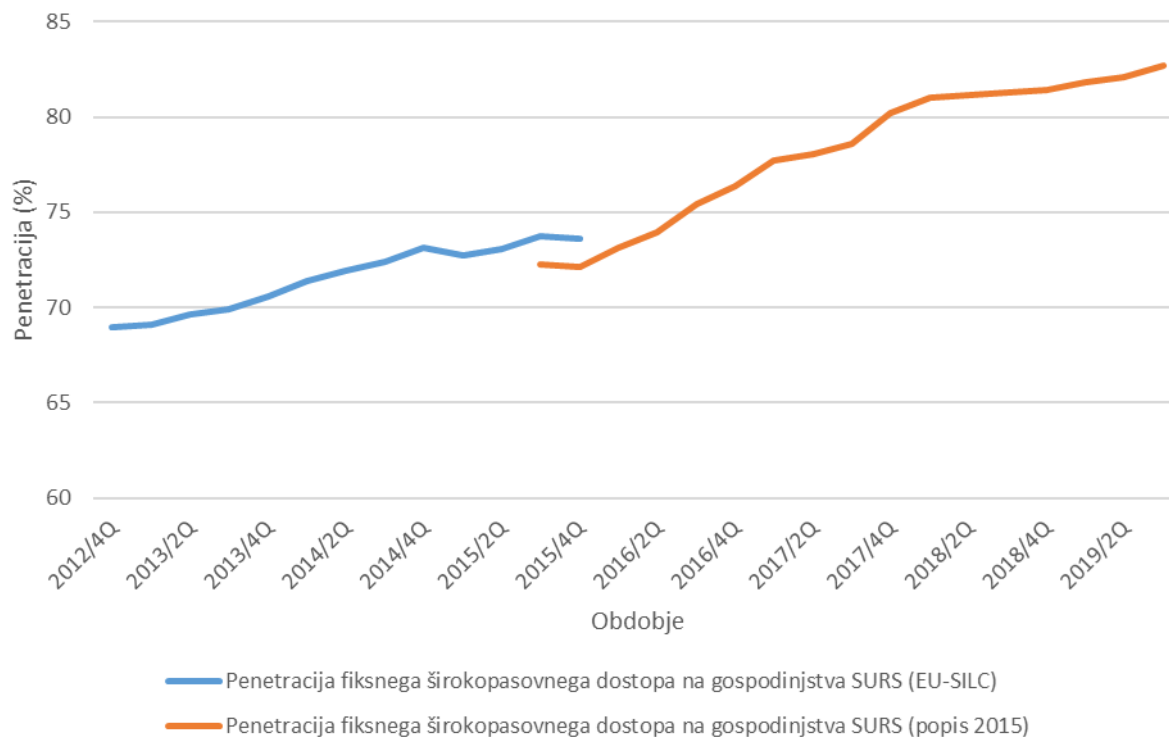
3. Uporaba širokopasovnih storitev v Sloveniji

Agencija zbira podatke o razvoju trga elektronskih komunikacij v Republiki Sloveniji na podlagi Zakona o elektronskih komunikacijah (201. člen) ter Splošnega akta o zbiranju, uporabi in dajanju podatkov o razvoju trga elektronskih komunikacij. Agencija je za potrebe analize učinkov regulacije trga 3a in 3b uporabila obstoječe podatke, s katerimi že razpolaga, in jih ni dodatno zbirala.

3.1. Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa

Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa za Slovenijo je v opazovanem obdobju precej narasla. Če je znašala v letu 2012 še 68,9% gospodinjstev, je bila v letu 2019 že 82,1%. Rezultati po letu 2015 so oprti na rezultate popisa gospodinjstev iz leta 2015.

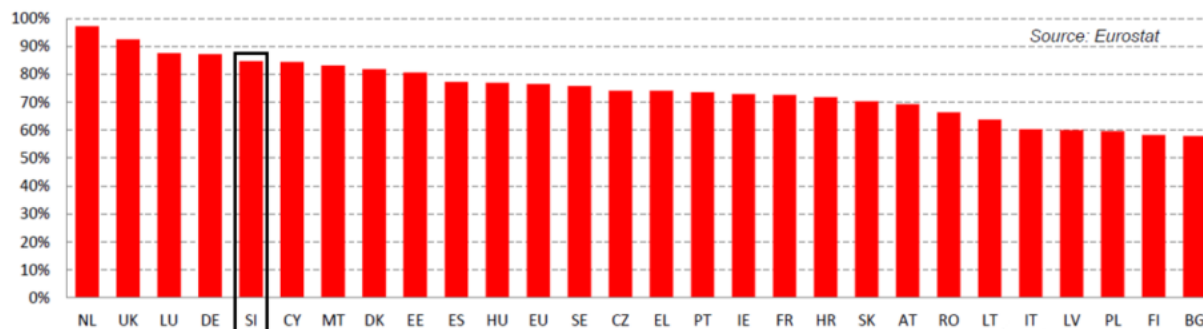
Slika 8: Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa na gospodinjstva

Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

Še boljši rezultat pri penetraciji fiksnega širokopasovnega dostopa na gospodinjstva (zaradi drugačne metodologije za izračun števila gospodinjstev) pa Slovenija dosega po poročilu DESI (vir: Eurostat), kjer je leta 2018 dosegala 84,7% penetracijo, EU povprečje pa je istega leta znašalo 76,6%. Slovenija dosega 5. najvišjo stopnjo penetracije takoj za Nizozemsko, Veliko Britanijo, Luksemburgom in Dansko. Gre za dober rezultat ob upoštevanju geografskih karakteristik Slovenije in razpršene populacije, saj velja Slovenija za razmeroma ruralno državo.

Slika 9: Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa na gospodinjstva v EU

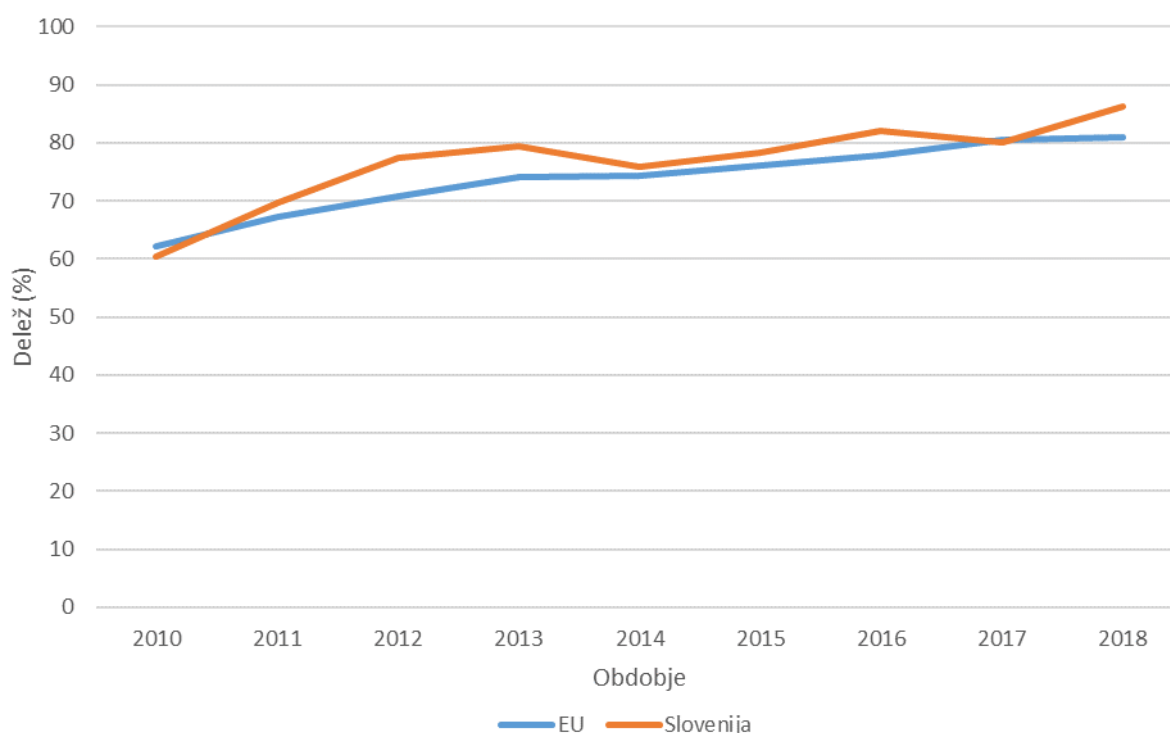

Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)

3.2. Delež slovenskih gospodinjstev s fiksnimi širokopasovnimi povezavami na urbanih območjih v primerjavi s povprečjem EU

Če je Slovenija na začetku opazovanega obdobja (leta 2010) še imela delež gospodinjstev s širokopasovnimi povezavami na urbanih območjih nižji od EU povprečja, ga pozneje ni imela več. To gre gotovo pripisati dejstvu, da so slovenski operaterji zgradili precej novih širokopasovnih priključkov. Ta trend se bo nadaljeval tudi v prihodnje, saj so prav vsi veliki 4 operaterji napovedali, da bodo tudi v bodoče vlagali v izgradnjo širokopasovnih omrežij. Slovenija tako zaseda med članicami EU visok delež pokritosti s širokopasovnimi priključki na urbanih območjih.

Slika 10: Delež gospodinjstev s fiksnimi širokopasovnimi povezavami na urbanih področjih

Vir: <https://digital-agenda-data.eu>

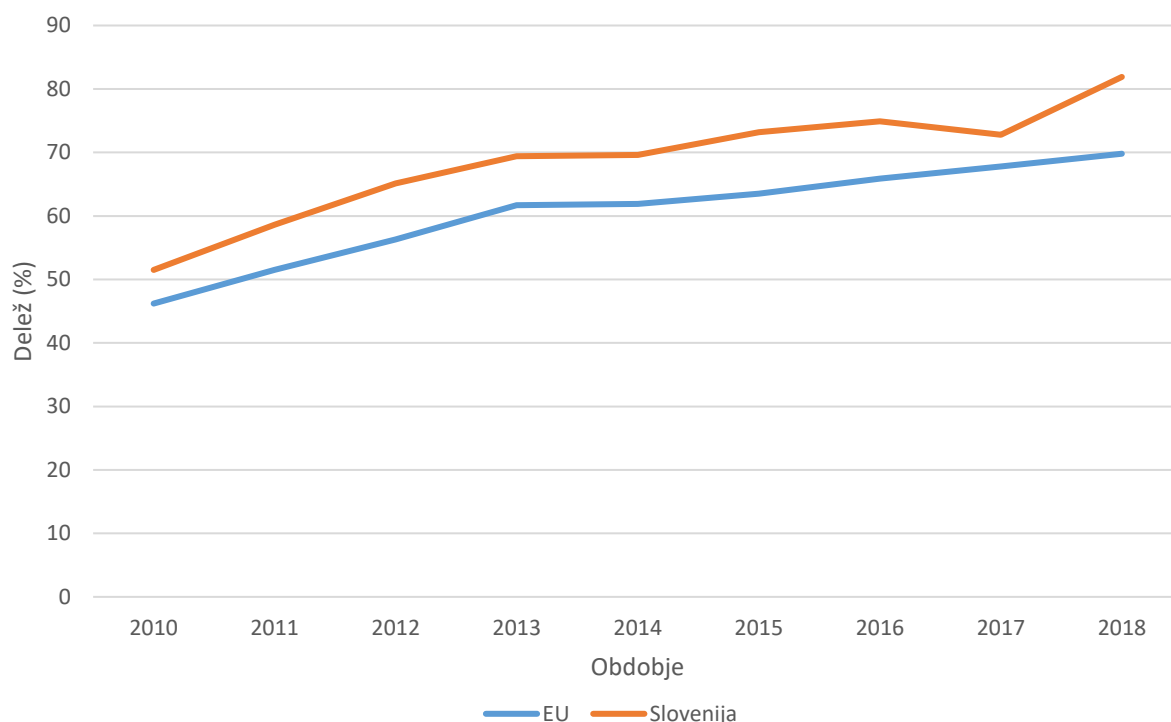
3.3. Delež slovenskih gospodinjstev s fiksnimi širokopasovnimi povezavami na ruralnih območjih v primerjavi s povprečjem EU

Še boljši rezultat kot na urbanih območjih v primerjavi s povprečjem EU pa Slovenija dosega na ruralnih območjih, saj v opazovanem obdobju dosega boljši rezultat od povprečja EU v celotnem opazovanem obdobju. To je pozitivno tudi z vidika digitalizacije kmetijstva in digitalne vključenosti vseh državljanov in gospodarskih subjektov ne glede na to ali prihajajo iz ruralnega ali urbanega področja. Da se bo ta trend nadaljeval tudi v prihodnje bo v večji meri poskrbel projekt Rune⁷, ki bo v naslednjih 3 letih po

⁷ <https://tehnovezdje.si/dvesto-milijonov-za-optiko-na-podezelju/>

napovedih zgradil 233.000 novih optičnih priključkov, katerih glavina bo razporejena predvsem na ruralnih območjih. Precej novih priključkov pa se obeta tudi s projektom GOŠO 4, ki bo sofinanciran s strani EU v višini 29,5 milijona evrov. S tem bo Slovenija ohranila primat držav, ki imajo dober dostop do širokopasovnih storitev na ruralnih območjih navkljub svoji izrazito veliki razpršenosti naselij na teh območjih.

Slika 11: Delež gospodinjstev s fiksnimi širokopasovnimi povezavami na ruralnih področjih

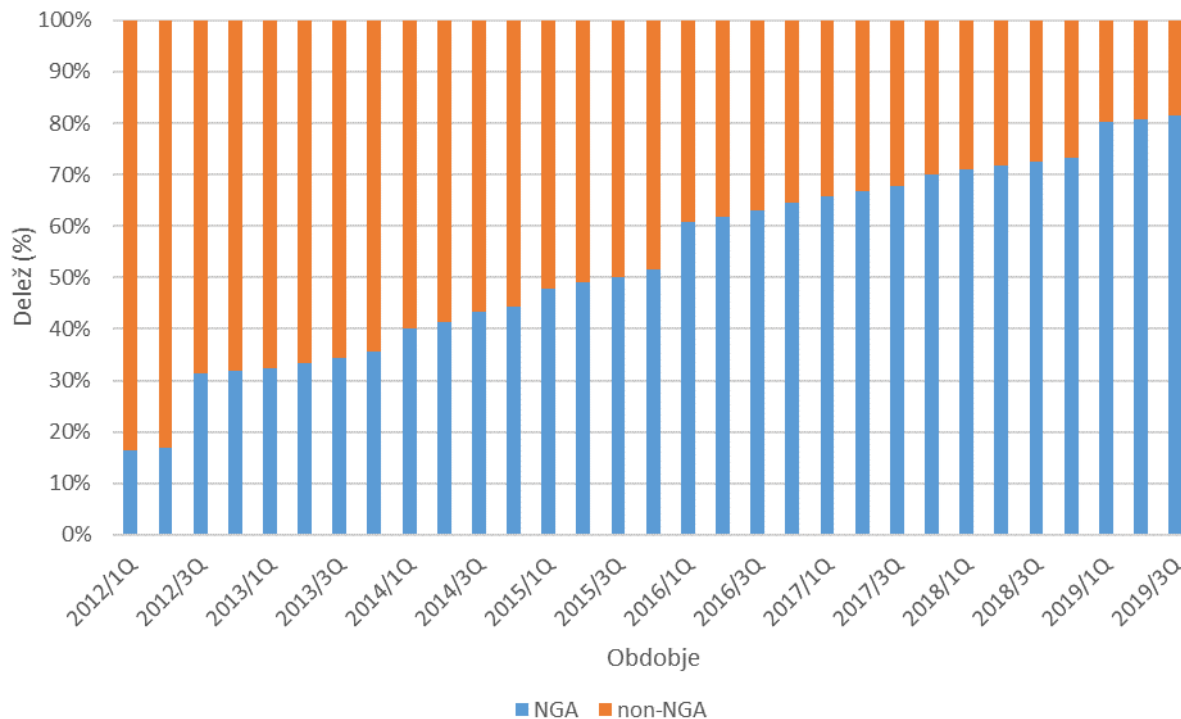

Vir: <https://digital-agenda-data.eu>

3.4. Trend gibanja števila NGA in non-NGA priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta

Slovenija dosega v opazovanem obdobju intenzivno rast NGA priključkov (to so priključki FTTH, FTTB, VDSL in DOCSIS 3.0), katerih je bilo leta 2012 manj kot 100.000, leta 2019 pa je teh priključkov že več kot 500.000, kar kaže na pozitiven trend v smislu izboljšanja kakovosti in lastnosti omrežij in možnosti zagotavljanja storitev. Obratno sorazmeren pa je delež non-NGA priključkov, katerih je bilo leta 2012 skoraj 450.000, leta 2019 pa jih je samo še dobrih 100.000.

Slika 12: Gibanje NGA in non-NGA priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta

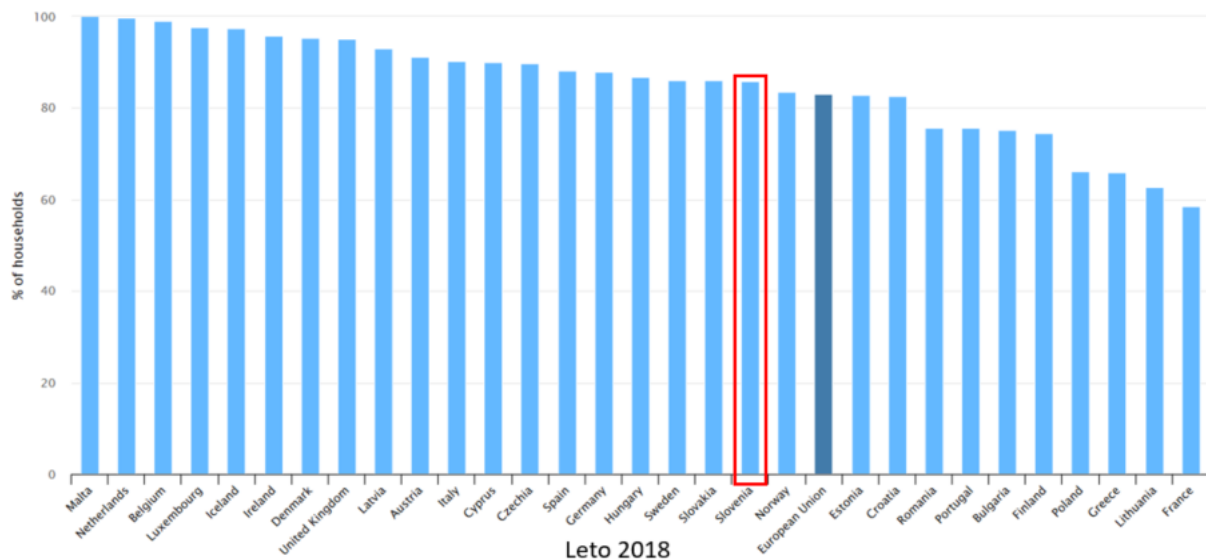
Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

3.5. Penetracija NGA širokopasovnih priključkov v EU

Slovenija je na področju NGA priključkov (dostopovna omrežja naslednje generacije) boljša od povprečja EU, pri čemer Slovenija po podatkih iz leta 2018 dosega 85,9% vseh gospodinjstev, povprečje EU pa znaša 83,1%. Število NGA priključkov je bistvenega pomena tudi za DESI indeks, saj je eden izmed pomembnih kazalnikov pri njem tudi število gospodinjstev, ki uporabljajo hitro in ultra hitro omrežje. Ravno to področje bo v naslednjih letih precej vplivalo na dvig DESI indeksa, saj bo po napovedih projekta RUNE v naslednjih 3 letih zgrajenih 233.000 novih optičnih priključkov, predvsem na področjih kjer do sedaj naročniki niso imeli možnosti za priključitev na NGA omrežje. Poleg tega pa bodo več tisoč novih priključkov zgradili tudi Telekom Slovenije, T-2 in po zadnjih napovedih tudi A1 Slovenija. Kar nekaj novih NGA širokopasovnih priključkov pa si obetamo tudi od projekta GOŠO 4. Ob vseh teh napovedih lahko računamo na to, da se bo število NGA priključkov bistveno povečalo, kar bo posledično pozitivno vplivalo tudi na dvig DESI indeksa.

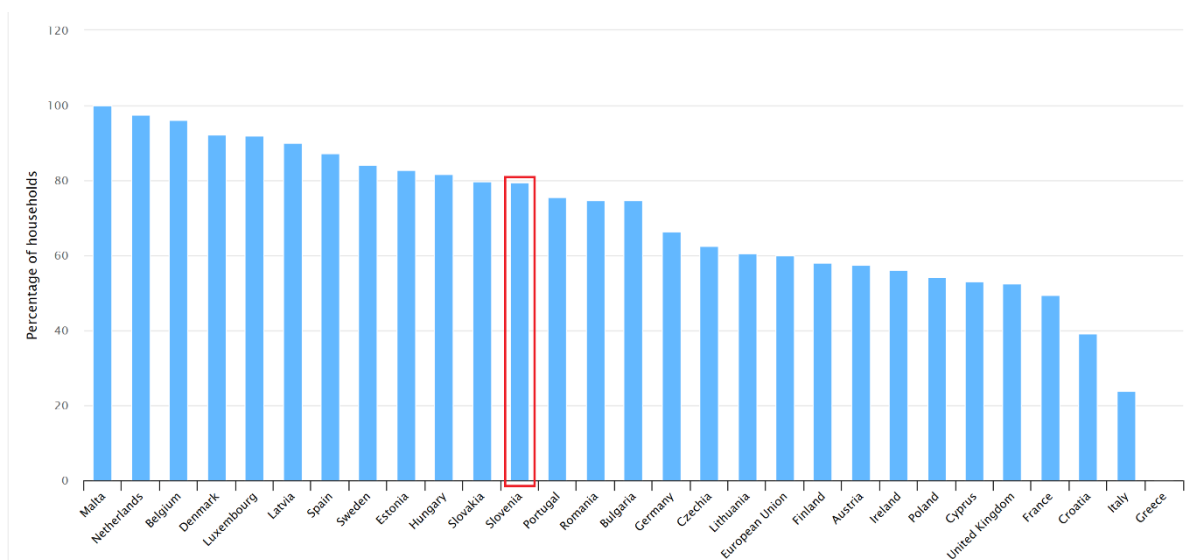
Slovenija se tako glede na pokritost s hitrim širokopasovnim omrežjem (NGA), kot tudi z zelo hitrim širokopasovnim omrežjem (Ultrafast) uvršča nad povprečje držav EU.

Slika 13: Penetracija hitrih širokopasovnih priključkov (NGA) v EU

Vir: <https://digital-agenda-data.eu>

Slika 14: Penetracija zelo hitrih širokopasovnih priključkov (Ultrafast) v EU

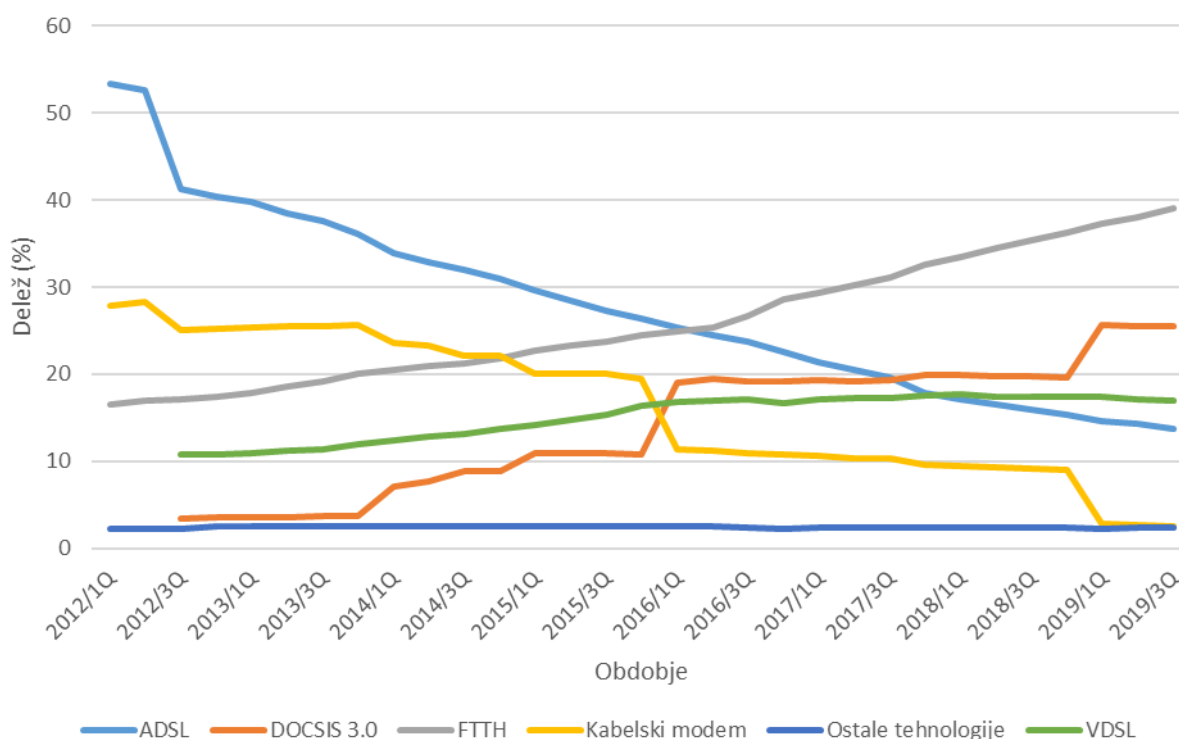
Vir: <https://digital-agenda-data.eu>

3.6. Deleži fiksnih širokopasovnih tehnologij glede na število priključkov širokopasovnega dostopa do interneta v Sloveniji

Slovenija je na področju FTTH dostopa v opazovanem obdobju naredila velik napredek, saj je ta iz tržnega deleža 16,5%, kolikor ga je imel leta 2012, dvignil na 39% konec tretjega četrtletja leta 2019. FTTH dostopu sledi tehnologija DOCSIS 3.0, ki je v opazovanem obdobju iz le nekaj odstotkov prišla do

več kot četrtninskega tržnega deleža, natanko 25,5% je znašal njen tržni delež konec tretjega četrtnetja leta 2019. Naslednji po tehnologiji sledi VDSL, kateremu je v opazovanem obdobju tržni delež narasel iz 10,8% na 16,9%. Vendar pa v zadnjem letu delež VDSL priključkov rahlo pada, predvsem na račun rasti FTTH priključkov, na račun katerih je največji padec od vseh tehnologij zabeležila tehnologija ADSL, katere tržni delež je padel iz 53,4% (leta 2012) na 13,8% (tretje četrtnetje 2019). Velik padec beleži tudi tehnologija kablanskega modema (DOCSIS 2.0), ki je iz tržnega deleža 27,9 (leta 2012) padla na 2,5% (tretje četrtnetje 2019), predvsem v največji meri na račun novejših tehnologij kablanskih omrežij DOCSIS 3.0. Delež ostalih tehnologij se celotno opazovano obdobje giblje med 2 in 2,5%.

Slika 15: Delež fiksnih širokopasovnih tehnologij glede na število priključkov širokopasovnega dostopa do interneta v Sloveniji

Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

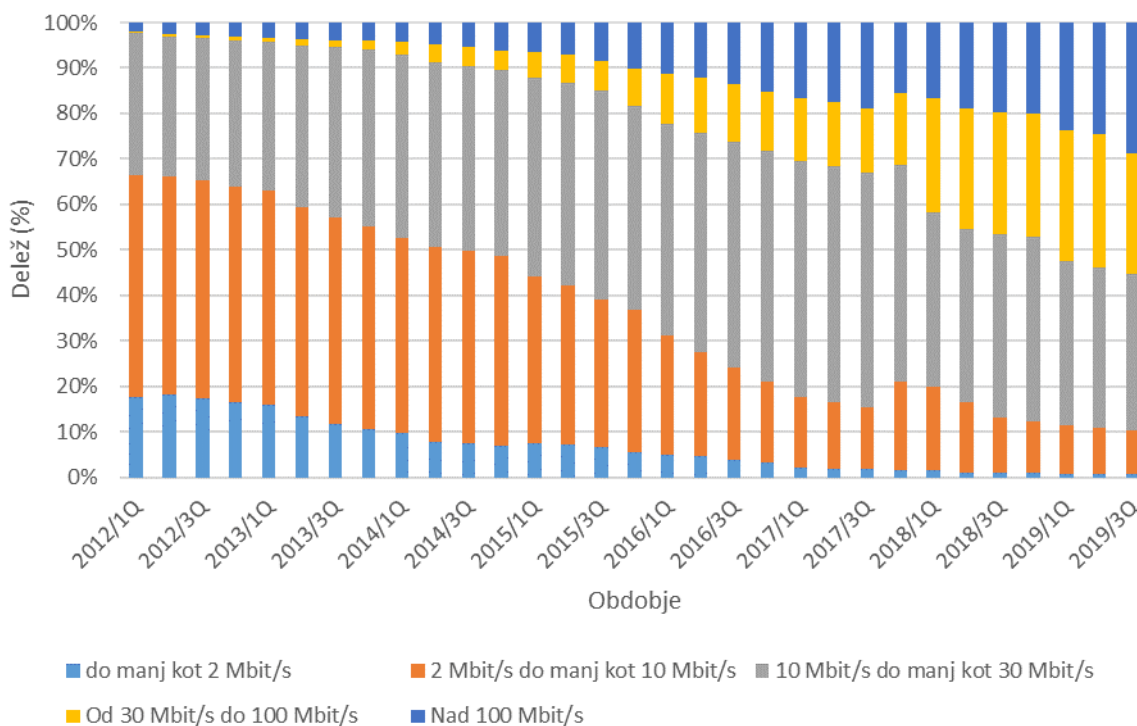
3.7. Tržni deleži priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost dostopa

Pogled na gibanje deležev fiksnih širokopasovnih priključkov glede na hitrost dostopa kaže pozitiven trend, saj se večja delež priključkov s hitrostjo od 30 Mbit/s in več kot 100 Mbit/s. Hitrost širokopasovnega dostopa do interneta se je v opazovanem obdobju precej spremenila. Če je bil še leta 2012 največji delež priključkov s hitrostjo 2Mbit/s do manj kot 10Mbit/s (48,7%), je bilo teh priključkov v 2019 le še 9,7%. V istem obdobju je največ naraslo število priključkov s hitrostjo 30Mbit/s do 100 Mb/s, katerih je bilo leta 2012 0,4%, leta 2019 pa že 26,4%. Še večjo rast priključkov pa so dosegli paketi s hitrostjo večjo od 100 Mb/s, katerih je bilo leta 2012 2%, leta 2019 pa že 28,9%. V istem

obdobju je rahlo narastlo tudi število priključkov s hitrostjo 10Mbit/s do manj kot 30Mbit/s in sicer iz 31,20% (2012) na 34,3% (2019). Skoraj pa ni več priključkov s hitrostjo manjšo od 2 Mbit/s; kajti, če je bilo teh priključkov leta 2012 še 17,7% jih je bilo leta 2019 samo še 0,7%. Slovenija je na zelo dobri poti, da pri hitrostih višjih od 30Mbit/s kmalu doseže in preseže povprečje EU, ki je za leto 2018 znašalo 53,0%, Slovenija pa je dosegla konec tretjega četrtletja 2019 55,2% tržni delež priključkov, ki omogočajo hitrost interneta 30Mbit/s ali več.

V prihodnosti se lahko pričakuje, da bodo hitrosti na priključkih še rastle. V naslednjih letih se po napovedih pričakuje izgradnja več kot 200.000 novih optičnih priključkov, ki bodo zelo pozitivno delovali na dvig hitrosti interneta, saj bodo omogočili prehod z bakrene parice na optično vlakno, del gospodinjstev pa bo s prihodom optičnega vlakna sploh prvič povezan v internet. Hitrosti bodo dvigovali tudi internetni ponudniki. Predvsem se pričakuje dvig hitrosti v paketih storitev, tako da lahko pričakujemo nadaljnjo rast števila paketov, ki omogočajo hitrost 30Mb/s in več.

Slika 16: Tržni deleži priključkov fiksne širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost dostopa

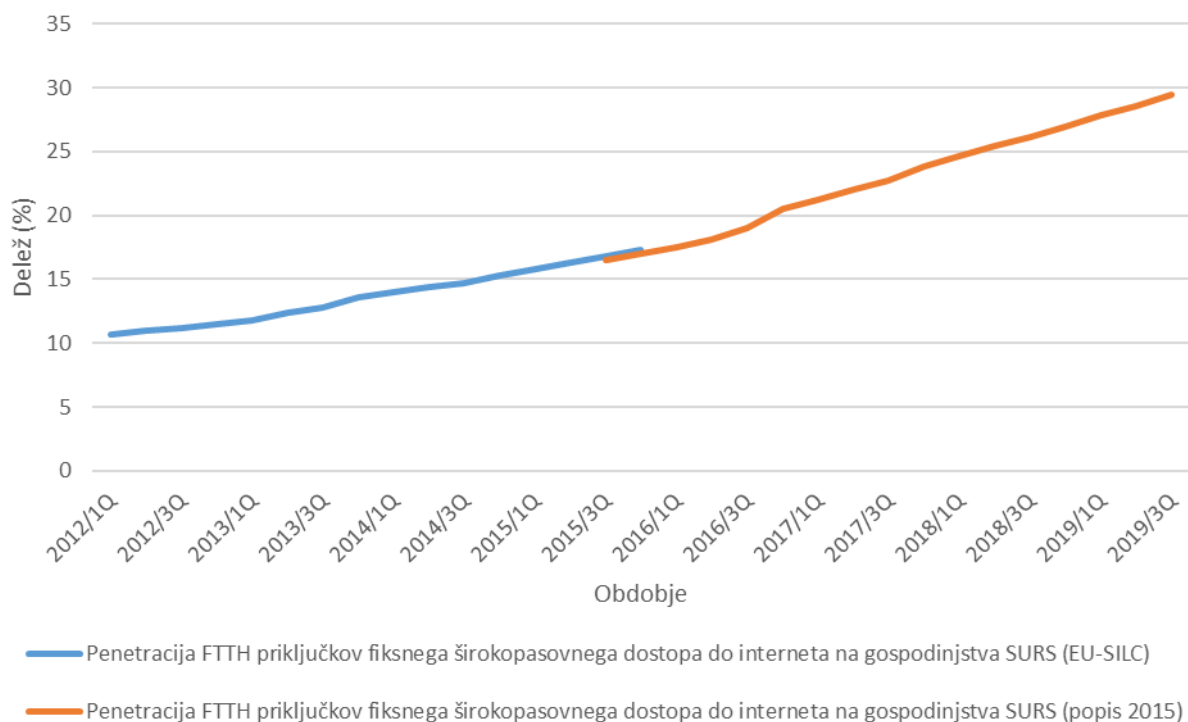

Vir: AKOS

3.8. Penetracija FTTH priključkov fiksne širokopasovnega dostopa do interneta na gospodinjstva

Penetracija FTTH priključkov fiksne širokopasovnega dostopa do interneta na gospodinjstva v opazovanem obdobju hitro raste. Če je uporabljalo tovrstne priključke leta 2012 le 10,7% gospodinjstev, jih je na koncu opazovanega obdobja (tretje četrtnje 2019) že 29,5%.

Slika 17: Penetracija FTTH priključkov fiksne širokopasovnega dostopa do interneta na gospodinjstva

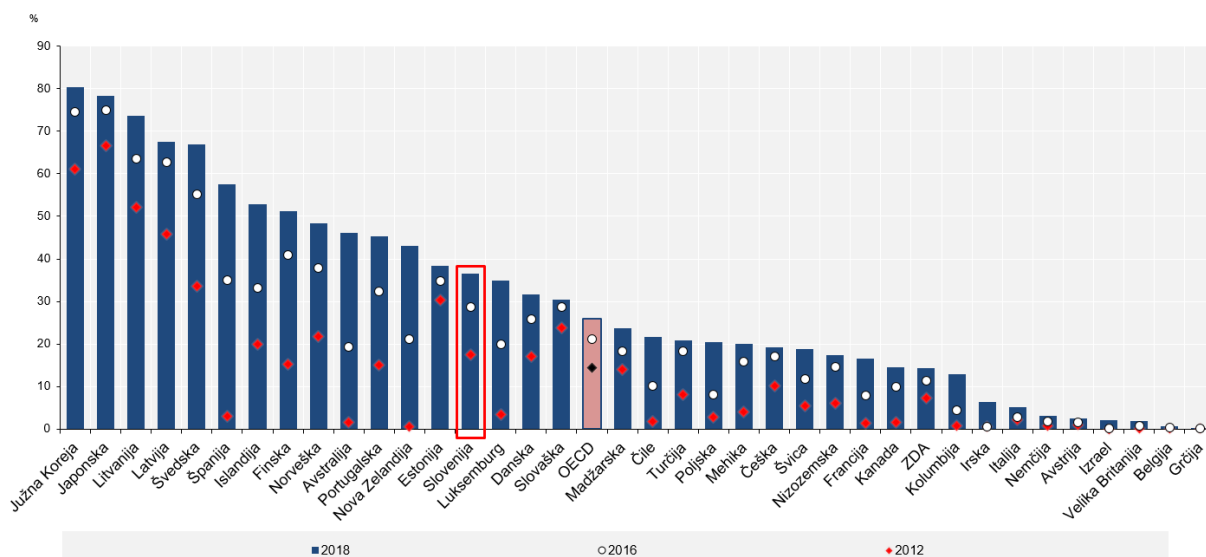
Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

3.9. Delež optičnih povezav v primerjavi s celotnim fiksnim širokopasovnim dostopom za članice OECD

Slovenija je v primerjavi z ostalimi članicami OECD visoko pri deležu optičnih povezav v primerjavi s celotnim fiksnim širokopasovnim dostopom. Konec leta 2018 je imela Slovenija 36,8% tržni delež povezav preko optičnega omrežja. V opazovanem obdobju od leta 2012 do leta 2018 je več kot podvojila število optičnih priključkov.

Slovenija se po deležu optičnih povezav v vseh fiksnih širokopasovnih povezav nahaja nad povprečjem držav članic OECD.

Slika 18: Delež optičnih povezav v primerjavi s celotnim fiksnim širokopolasovnim dostopom za članice OECD

Vir: OECD⁸

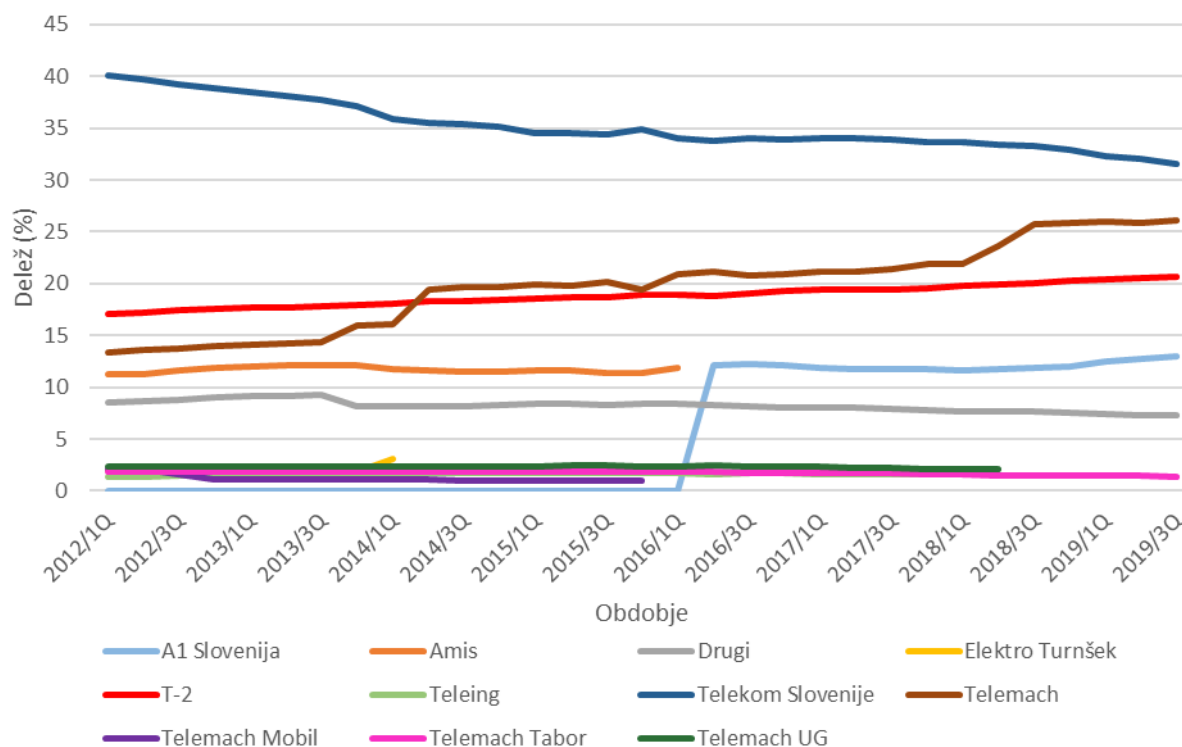
4. Tržni deleži operaterjev elektronskih komunikacij

4.1. Tržni deleži operaterjev fiksnega širokopolasovnega dostopa do interneta

Iz spodnje slike se vidi gibanje tržnih deležev fiksnega širokopolasovnega dostopa po operaterjih od prvega četrtletja leta 2012 do tretjega četrtletja leta 2019. Edini operater s padcem v tržnem deležu je Telekom Slovenije, katerega tržni delež je leta 2012 znašal še 40,1%, v tretjem četrtletju leta 2019 pa se je ta zmanjšal na 31,6%. Ostali operaterji so v opazovanem obdobju povečali svoje tržne deleže. Najbolj je svoj tržni delež povečal Telemach, katerega tržni delež je leta 2012 znašal 13,4%, v letu 2019 pa je znašal že 26,1%. K rasti njegovega tržnega deleža je prinesla tudi priponitev drugih operaterjev v opazovanem obdobju, to so: Elektro Turnšek, Teleing, Telemach Mobil (bivši Tušmobil) in Telemach UG (bivši TM Rotovž). Če seštejemo tržni delež vseh omenjenih operaterjev, ki jih je pripojila družba Telemach je le-ta v prvem četrtletju leta 2012 znašal 21,1%, tržni delež Telemacha v tretjem četrtletju 2019 pa je znašal 26,1%. Torej je v omenjenem obdobju tržni delež Telemacha rasel. Tudi tržni delež družbe T-2 je v opazovanem obdobju narasel in sicer od 17,6% na 20,6%. Najnižjo rast v opazovanem obdobju beleži A1 Slovenija, ki je v opazovanem obdobju iz tržnega deleža 11,7% (takrat še kot Amis) zrastle do 13% tržnega deleža, v zadnjem letu pa beleži najvišjo rast med operaterji. Skupni tržni delež ostalih operaterjev je manj kot 10% in v opazovanem obdobju ves čas pada na račun prvih 4 največjih operaterjev.

⁸ <https://www.oecd.org/sti/broadband/1.10-PctFibreToTotalBroadband-2018-12.xls>

Slika 19: Tržni deleži operaterjev fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta po številu priključkov

Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

4.2. Tržni delež Telekoma Slovenije in drugih operaterjev glede na lastništvo infrastrukture za fiksni širokopasovni dostop

Spodnja slika prikazuje delež vseh maloprodajnih priključkov Telekoma Slovenije na lastnem omrežju in omrežju OŠO v primerjavi s priključki drugih operaterjev, ki jih imajo na lastnem omrežju, omrežju Telekoma Slovenije in na omrežju OŠO.

S spodnje slike se vidi, da skupni delež priključkov Telekoma Slovenije na lastnem omrežju pada in se je v opazovanem obdobju od konca leta 2012 do konca tretjega četrtletja 2019 znižal za 8,7 odstotnih točk iz 38,7% na 30,0%. So pa v istem času pridobivali na deležu priključki Telekoma Slovenije na OŠO omrežjih in sicer so zrastle iz začetnih 0,7% na 1,9%. Delež priključkov drugih operaterjev, ki uporabljajo omrežje Telekoma Slovenije je v opazovanem obdobju rahlo zrastle in sicer iz 19,8% na 20,4%. So pa drugi operaterji v tem času povečali delež priključkov na lastnem omrežju za 5,5 odstotne točke in sicer iz 39,9% na 45,4%. Drugi operaterji pa povečujejo tudi delež priključkov na OŠO omrežjih, saj so v opazovanem obdobju povečali svoj delež za 1,4 odstotne točke iz 0,9% na 2,3%.

Glede na napovedi štirih največjih operaterjev, da bodo v prihodnjih letih zgradili precej novih priključkov lahko pričakujemo, da se bo delež priključkov drugih operaterjev na lastnih priključkih še vedno povečeval, padalo pa bo število priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije.

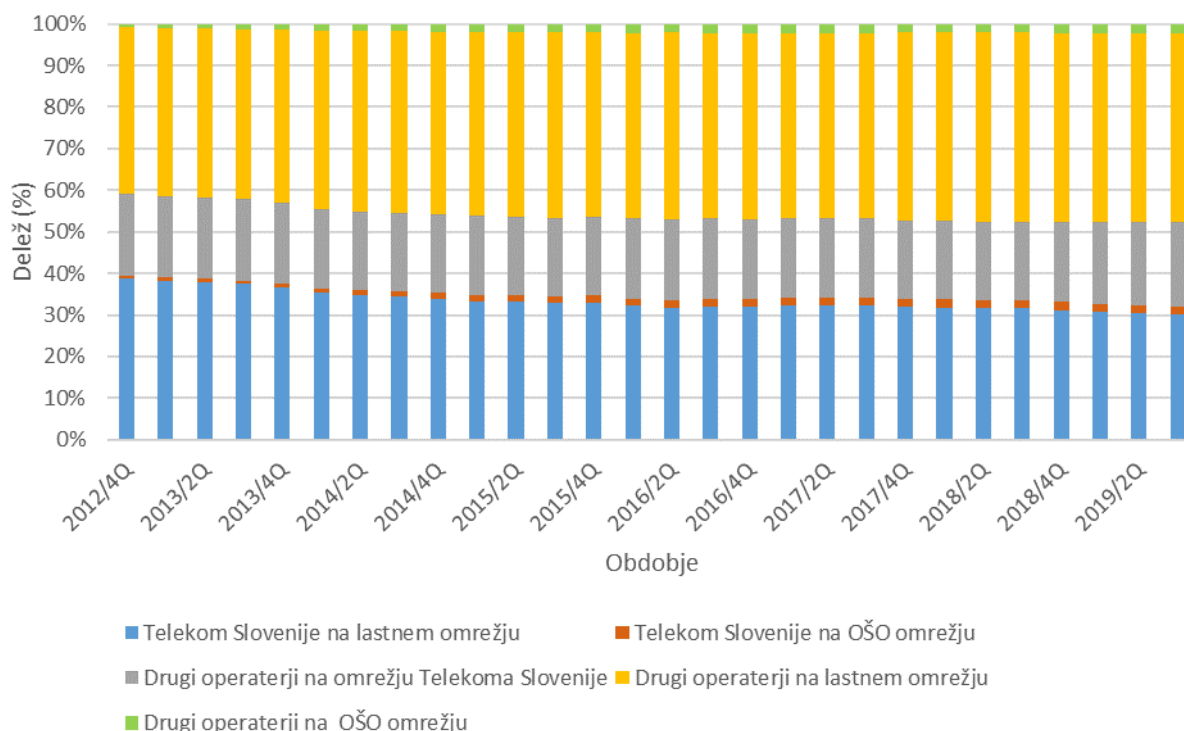

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Prav tako se bo še vedno povečevalo tudi število OŠO priključkov, saj so se že pričeli vključevati prvi priključki na OŠO omrežju Rune, katerih bo v prihodnjih letih zgrajenih preko 230.000. Ter seveda projekt GOŠO 4, kjer bo na voljo kar 29,5 milijona evrov za izgradnjo optičnih širokopasovnih priključkov na področjih, kjer operaterji niso izkazali tržnega interesa. Glede na skupno število novo zgrajenih priključkov se lahko v naslednjih letih struktura priključkov v Republiki Sloveniji precej spremeni.

Slika 20: Tržni delež Telekoma Slovenije in drugih operaterjev glede na lastništvo infrastrukture

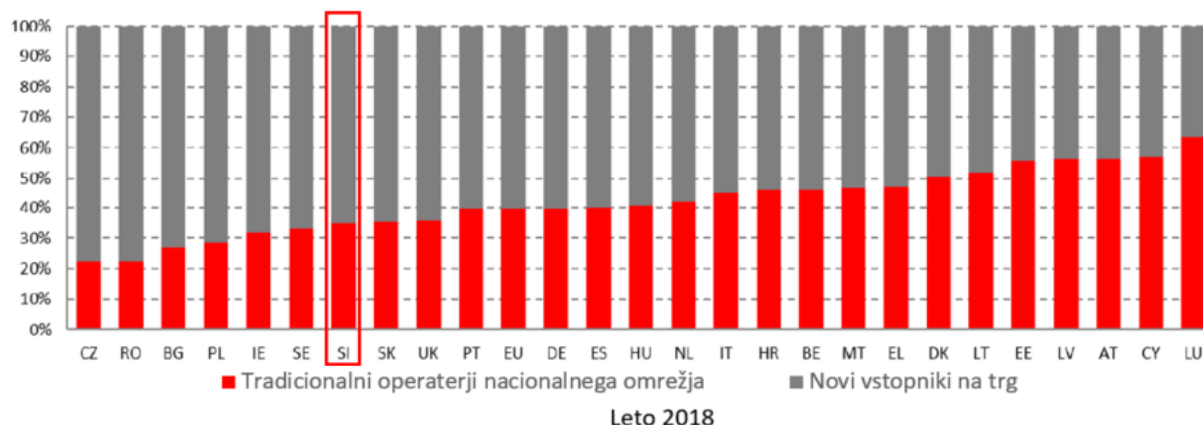

Vir: AKOS

4.3. Tržni deleži fiksnih širokopasovnih priključkov prvotnih operaterjev in novih vstopnikov na trg v EU

Iz indeksa digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) o tržnem deležu prvotnih operaterjev nacionalnih omrežij v primerjavi z novimi vstopniki na trg, za leto 2018, je razvidno, da ima prvotni operater (Telekom Slovenije) v primerjavi z ostalimi prvotnimi operaterji nacionalnih omrežij v EU relativno nizek delež. Zadnja leta njegov tržni delež ves čas pada in je znašal konec drugega četrletja 2019 32%, medtem ko znaša povprečje za celotno EU 40%. Ta delež še pada, tako je znašal konec 3 četrletja 31,6%. Tržni delež prvotnega operaterja še ni dovolj za deregulacijo trga, je pa pomemben pokazatelj stopnje razvitosti maloprodajne konkurence. Za deregulacijo veleprodajnih trgov je namreč treba preveriti veleprodajne tržne deleže in morebiten obstoj segmentacije trga. Večina trgov s podobnimi tržnimi deleži prvotnih operaterjev je vsaj delno že deregulirala trg 3b. Romunija in Bolgarija sta trga 3a in 3b že v celoti deregulirali, medtem ko je Švedska v celoti deregulirala trg 3b.

Slika 21: Tržni deleži prvotnih operaterjev in tržni deleži novih vstopnikov na trg v EU

Vir: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI)

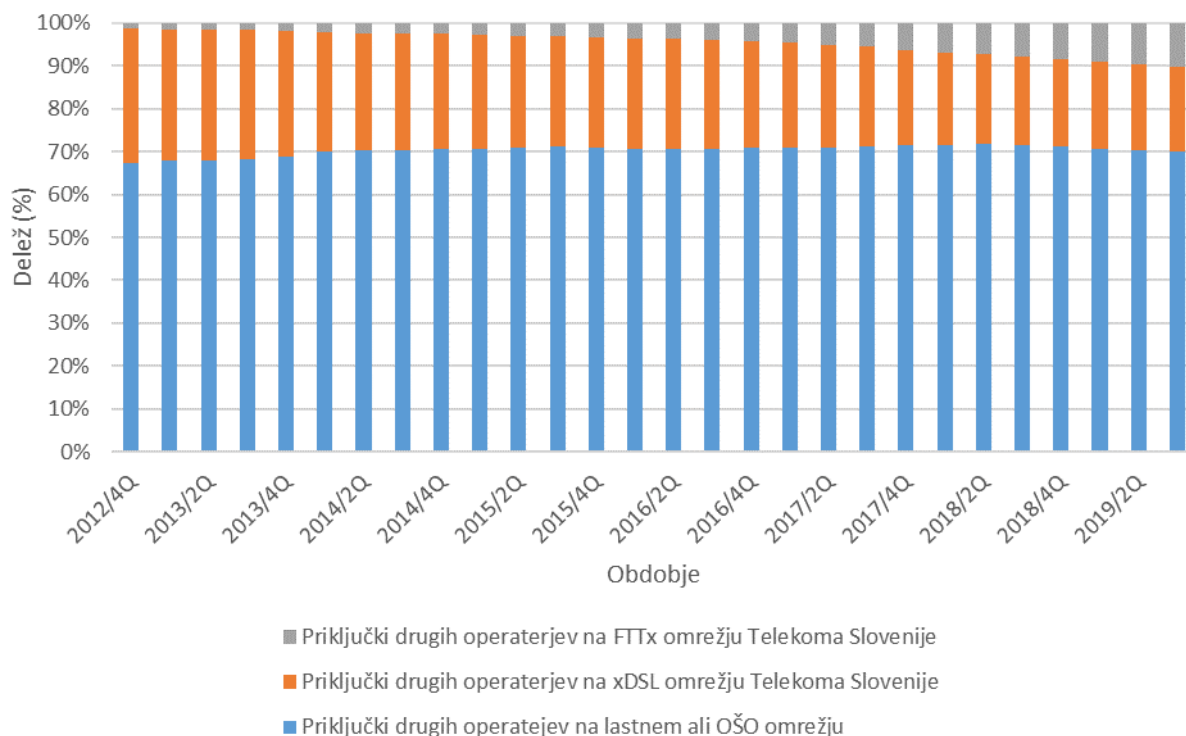
4.4. Delež priključkov drugih operaterjev na lastnem in OŠO omrežjih v primerjavi z njihovim deležem na omrežju Telekoma Slovenije

Na spodnji sliki lahko vidimo delež priključkov drugih operaterjev na lastnem in OŠO omrežjih v primerjavi z deležem, ki ga imajo na xDSL in FTTH omrežju Telekoma Slovenije. Vsi napor, ki jih vlagajo drugi operaterji v izgradnjo novih priključkov in izgradnja OŠO priključkov niso veliko porušili razmerja proti Telekomu Slovenije, kateremu je delež priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije v opazovanem 7-letnem obdobju upadel za vsega 1,1 odstotno točko. Če so imeli drugi operaterji na začetku opazovanega obdobja (leta 2013) tržni delež na lastnem in OŠO omrežjih 69,4%, znaša na koncu opazovanega obdobja (3. četrtletje leta 2019) ta delež 70,5%. Rast deleža drugih operaterjev na lastnem in OŠO omrežjih gre predvsem na račun padca števila njihovih naročnikov na Telekomovem xDSL omrežju, ki je upadlo za več kot 10 odstotnih točk (iz 29,2% na 18,6%). Del teh naročnikov je prešel iz Telekomovega xDSL omrežja na lastna ali OŠO omrežja, del pa je prešel na Telekomovo FTTH omrežje, kateremu tržni delež se je v opazovanem obdobju okrepil za več kot 9 odstotnih točk iz začetnih 1,4% na 10,8%.

Najbolj odvisen od omrežja Telekoma Slovenije je operater A1 Slovenija, kar je razumljivo, saj je operater A1 Slovenija šele v zadnjem času pričel z nakupi in gradnjo lastne infrastrukture, tako da naročnike še vedno pretežno priklaplja na omrežje Telekoma Slovenije in OŠO omrežja. Od omrežja Telekoma Slovenije pa je manj odvisen operater T-2, ki ima dobro polovico svojih naročnikov vključenih na lastnem omrežju, kjer pa lastnega omrežja nima, pa vključuje naročnike na omrežje operaterja Telekom Slovenije in OŠO omrežja. Najmanj odvisen od omrežja Telekoma Slovenije je operater Telemach, ki ima večji del svojih naročnikov vključenih na lastno omrežje (pretežno kabelsko, pri čemer pa se novogradnje izvajajo z optiko), le manjši del (manj kot 5%) svojih naročnikov pa ima vključenih na omrežje Telekoma Slovenije. Ostali manjši operaterji uporabljajo predvsem lastno omrežje, nekateri pa tudi OŠO omrežja, le manjši del teh operaterjev pa uporablja xDSL in FTTH omrežje Telekoma Slovenije.

Delež priključkov, ki jih drugi operaterji ponujajo preko omrežja Telekoma Slovenije skozi opazovano obdobje ostaja konstanten, pri čemer pa znotraj tega prihaja do prehajanja iz bakrenega na optično omrežje.

Slika 22: Delež priključkov drugih operaterjev na lastnem in OŠO omrežjih v primerjavi z njihovim deležem na omrežju Telekoma Slovenije

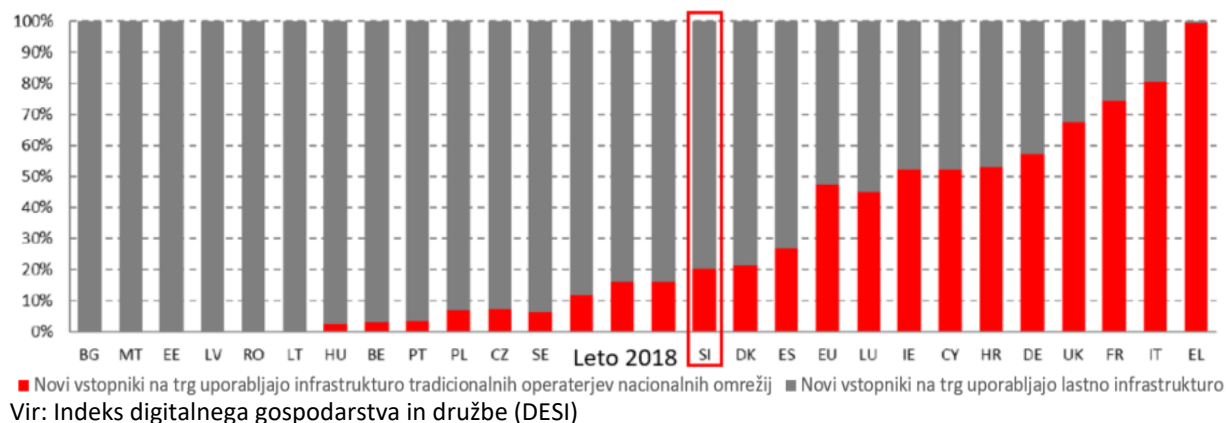
Vir: AKOS

4.5. Delež fiksnih širokopasovnih priključkov novih vstopnikov na trg (uporaba lastne infrastrukture) v primerjavi z uporabo omrežja prvotnih operaterjev nacionalnih omrežij

Na spodnji sliki lahko vidimo delež uporabe lastnega fiksnega širokopasovnega omrežja v primerjavi z uporabo fiksnega širokopasovnega omrežja prvotnih operaterjev nacionalnih omrežij za članice EU. Slovenski operaterji (novi vstopniki na trg) v povprečju večji del storitev opravljajo na lastnem omrežju, določen delež pa tudi na OŠO omrežjih. Takih naročnikov je pri novih vstopnikih na trg kar 80%. Le 20% vseh naročnikov pri novih vstopnikih na trg je vključenih na infrastrukturo Telekoma Slovenije, ki jo uporabljajo operaterji T-2, A1 Slovenija in Telemach. A1 Slovenije je bil do nedavnega edini od velikih operaterjev, ki ni imel lastnega fiksnega omrežja, vendar je zdaj tudi sam pričel graditi fiksna širokopasovna omrežja, predvsem na območjih, kjer ni veliko infrastrukturne konkurence.⁹

⁹ <https://www.delo.si/gospodarstvo/novice/za-a1-slovenija-kar-uspesno-let-257826.html>

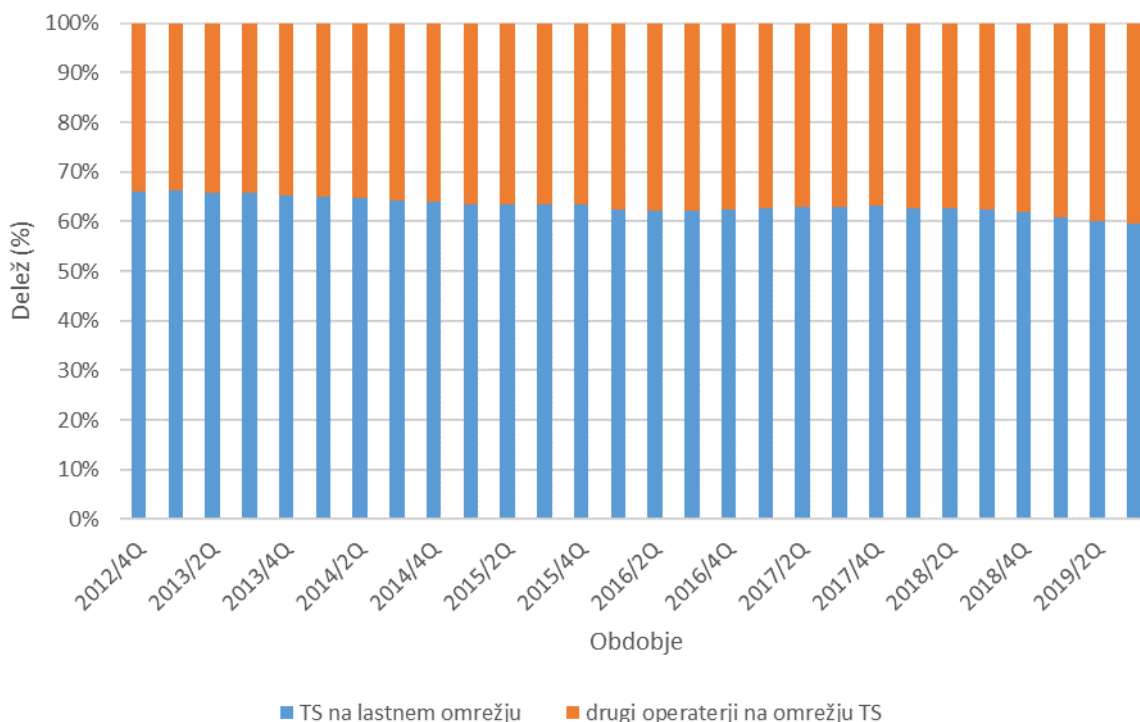
Slika 23: Delež priključkov novih vstopnikov na trg – lastna infrastruktura v primerjavi z infrastrukturo prvotnih operaterjev

4.6. Delež širokopasovnih priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije

Največje in najbolj razvejano omrežje med vsemi operaterji ima Telekom Slovenije, katerega uporabo mora na podlagi trenutno veljavnih regulativnih ukrepov omogočiti tudi drugim operaterjem, ki imajo na tak način zagotovljen dostop do večine naročnikov na ozemlju Republike Slovenije. Drugi operaterji, ki so na trg vstopili kasneje, do danes še niso uspeli doseči primerljive pokritosti, kot jo ima Telekom Slovenije. Iz spodnje slike je razvidno, da drugi operaterji postopno povečujejo delež širokopasovnih priključkov na omrežju Telekoma Slovenije. Če so imeli drugi operaterji konec leta 2012 na omrežju Telekoma Slovenije še 33,9% svojih naročnikov, so jih imeli konec tretjega četrtletja 2019 že 40,4%.

Slika 24: Delež priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije

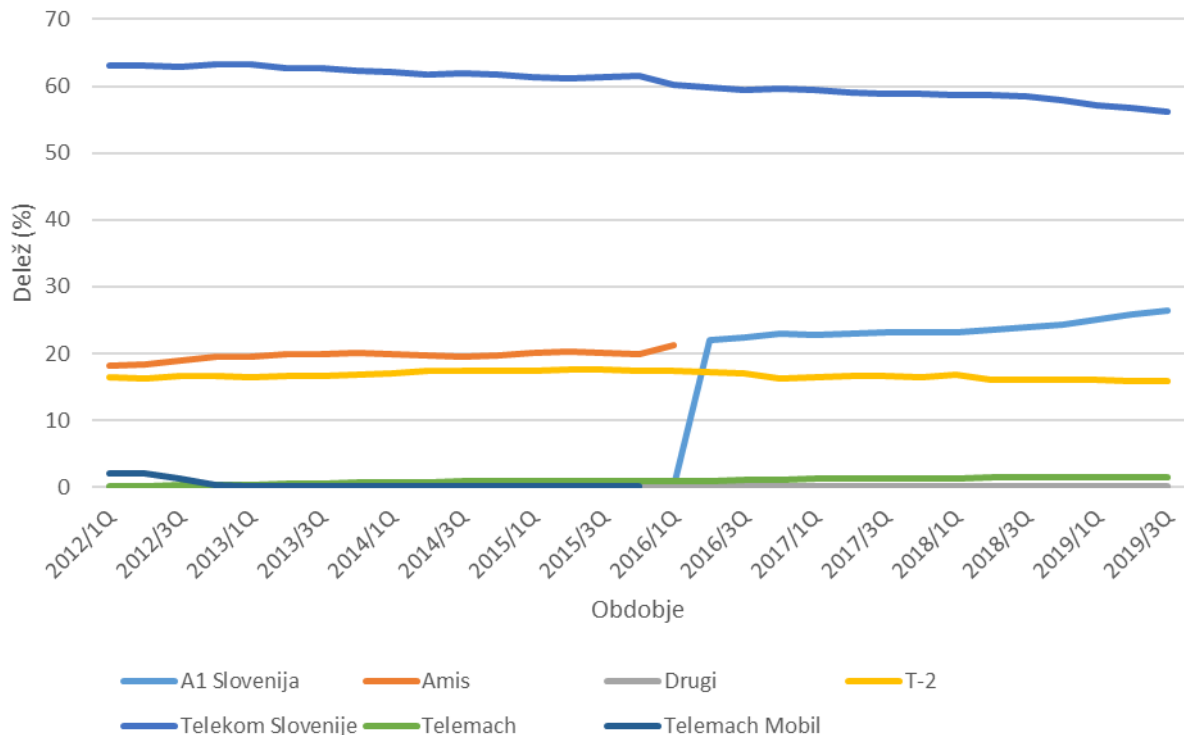

Vir: AKOS

4.7. Tržni deleži operaterjev na bakrenem omrežju (xDSL)

Pri širokopasovnem dostopu preko xDSL tehnologij ima največji maloprodajni tržni delež med operaterji Telekom Slovenije, kateremu pa v opazovanem obdobju delež ves čas rahlo pada in sicer s 63,0% (2012) na 56,1% (tretje četrtletje 2019). Sledijo mu drugi operaterji, ki uporabljajo reguliran dostop na omrežju Telekoma Slovenije: A1 Slovenija, katerega tržni delež je v tretjem četrtletju leta 2019 znašal 26,5%. Precej konstanten tržni delež pri xDSL priključkih ima operater T-2, katerega tržni delež se celotno opazovano obdobje giblje med 16 do 18%. Najnižji delež pa ima Telemach, ki pa navkljub opuščanju tehnologije xDSL ves čas beleži rahlo rast, tako mu je tržni delež narastel iz 0,2% (2012) na 1,4% (2019). Gledano celostno pa število xDSL priključkov v celotnem opazovanem obdobju pada. Če je bilo leta 2012 še 53,4% vseh širokopasovnih priključkov preko xDSL tehnologij je le-teh leta 2019 samo še 31,5%.

Slika 25: Tržni deleži operaterjev na bakrenem omrežju (xDSL)

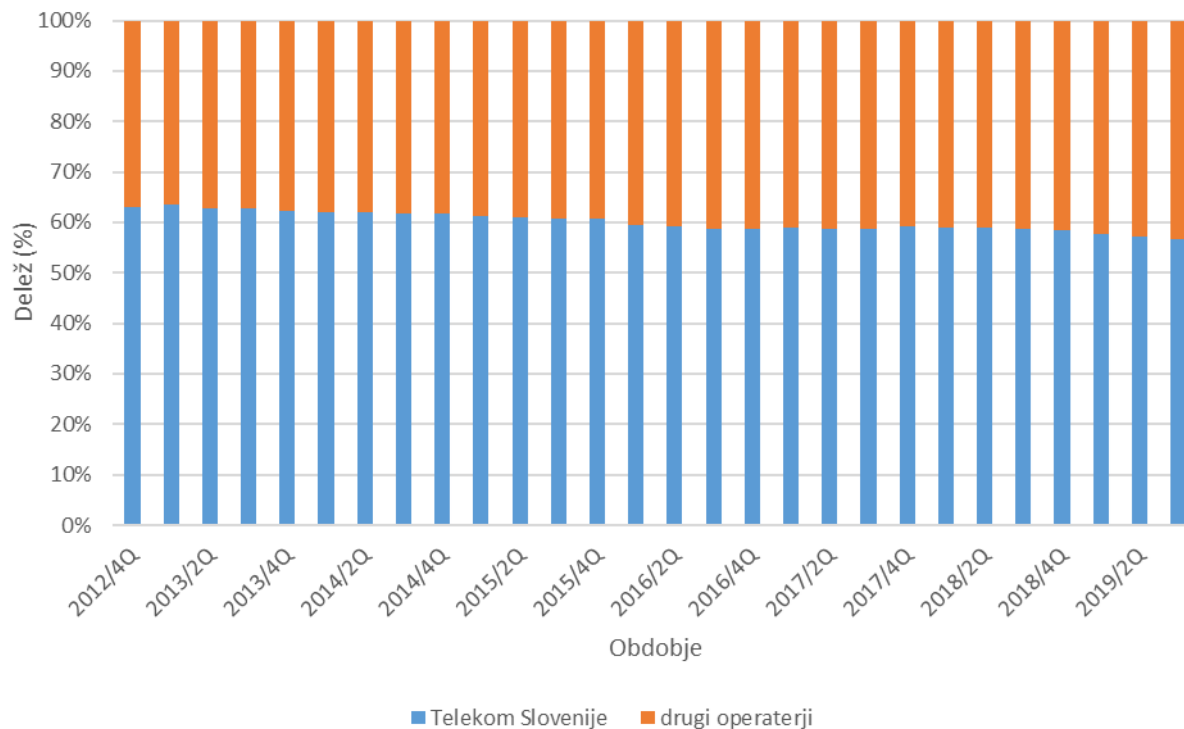

Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

4.8. Delež xDSL priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije

Delež Telekoma Slovenije skozi celotno obdobje počasi pada in se je s 63 % leta 2010 znižal na 56 % v tretjem četrtletju leta 2019. Delež ostalih operaterjev na tehnologiji xDSL pa je v istem obdobju vztrajno rasel in dosegel 44 %.

Slika 26: Delež xDSL priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije

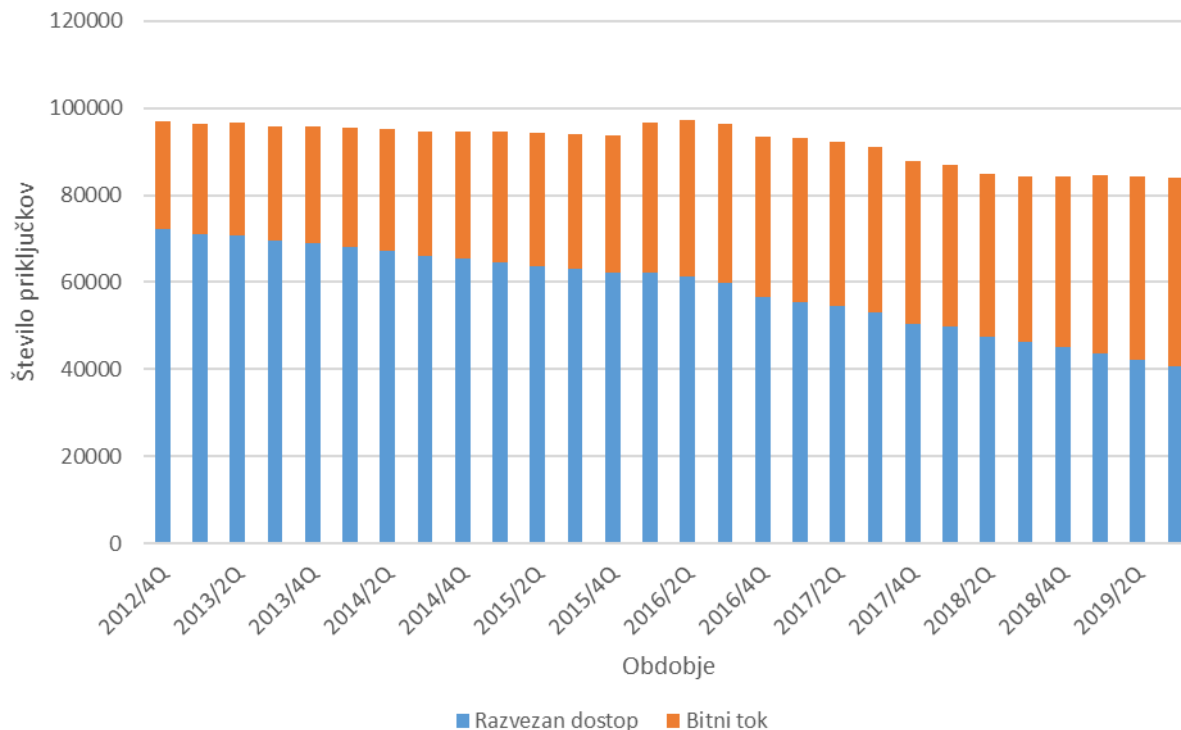

Vir: AKOS

4.9. Število xDSL priključkov glede na vrsto operaterskega dostopa

Pri reguliranem veleprodajnem širokopasovnem dostopu na omrežju Telekoma Slovenije število priključkov xDSL preko razvezanega dostopa vse od leta 2010 pada. V istem času pa raste število xDSL priključkov preko bitnega toka.

Slika 27: Število xDSL priključkov glede na vrsto operaterskega dostopa

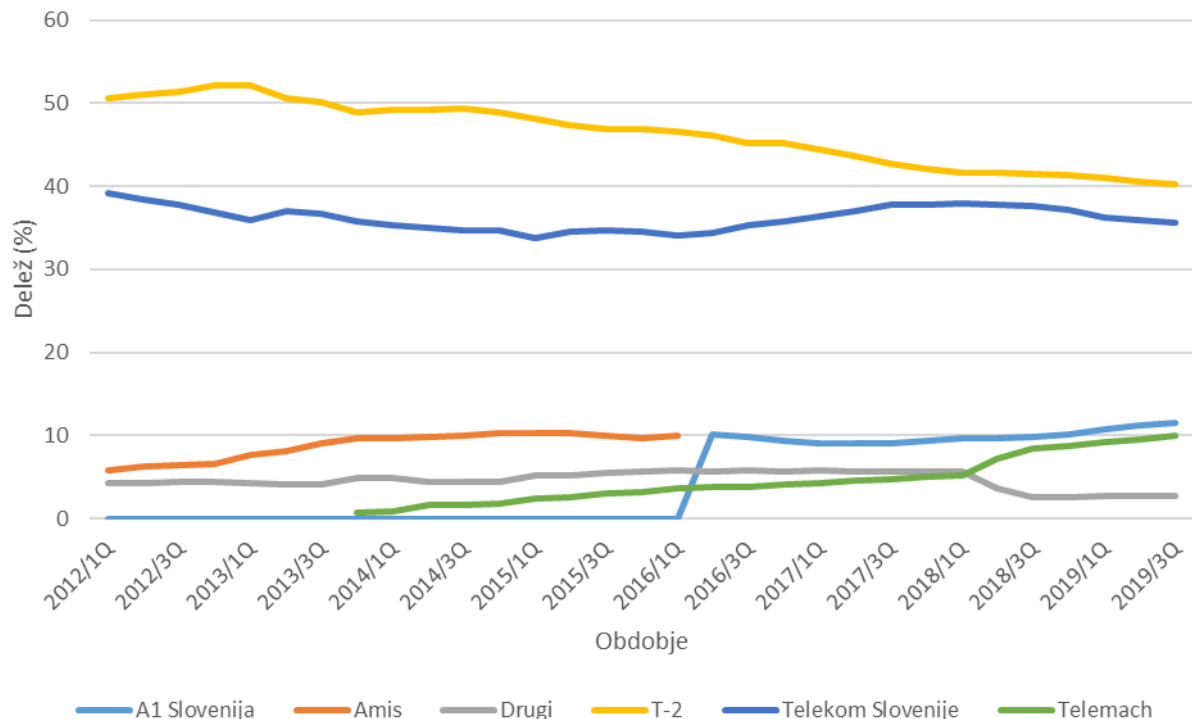

Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

4.10. Tržni deleži operaterjev na optičnem omrežju (FTTH)

Največji maloprodajni tržni delež FTTH priključkov ima operater T-2, ki mu sicer tržni delež pada. V opazovanem obdobju mu je tržni delež padel s 50,6% (prvo četrletje leta 2012) na 40,2% (tretje četrletje 2019). Sledi mu Telekom Slovenije, kateremu tržni delež v opazovanem obdobju niha med 35 in 40% in je dosegel konec tretjega četrletja leta 2019 35,6%. Operaterja A1 in Telemach imata v opazovanem obdobju stalno rast in sta dosegla konec tretjega četrletja 2019 tržni delež v višini 11,6% (A1 Slovenija) in 9,9% (Telemach). Vsi ostali operaterji dosegajo skupaj tržni delež manj kot 3%.

Slika 28: Tržni deleži operaterjev na optičnem omrežju (FTTH)

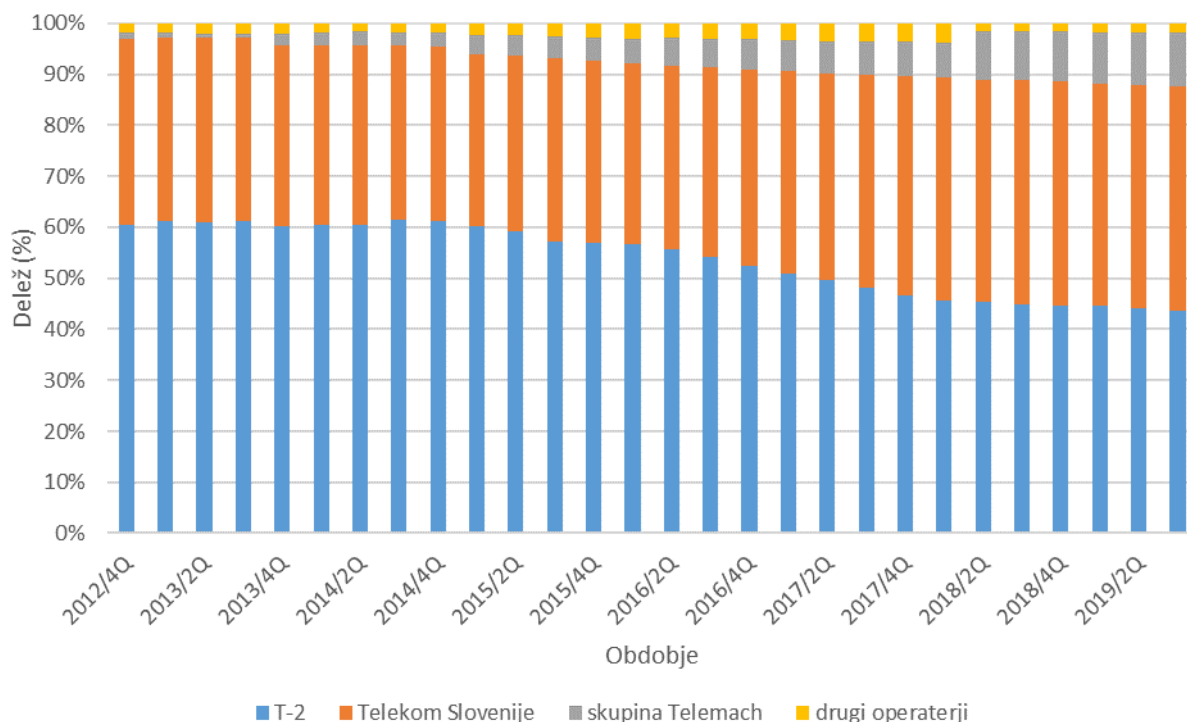

Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

4.11. Tržni deleži operaterjev na lastnem optičnem omrežju (FTTH)

Na spodnji sliki se vidi gibanje tržnega deleža lastnih naročnikov na lastnem omrežju. Na začetku opazovanega obdobja (zadnje četrletje 2012) je imel daleč največji tržni delež po številu FTTH priključkov, na katerem je imel vključene lastne naročnike operater T-2, ki je imel kar 60,4% tržni delež. Sledi mu operater Telekom Slovenije, katerega tržni delež je takrat znašal 36,7%. Ta dva operaterja sta takrat skupaj zagotavljala skoraj vse optične priključke, saj je bil tržni delež ostalih v primerjavi z njima zanemarljiv. Tako je imela takrat skupina Telemach zgolj 1,1% tržni delež, ostali operaterji pa zgolj 1,8%. Po letu 2015 je Telekom Slovenije pospešil izgradnjo optičnih priključkov, ker se je poznalo tudi na številu novih naročnikov, tako da je na koncu tretjega četrletja 2019 že prehitel operaterja T-2 po številu FTTH priključkov na lastnem omrežju. Tudi skupina Telemach je v zadnjih letih precej povečala število optičnih priključkov. Še posebej se ji je povečal delež v drugem četrletju 2018 po pripojitvi družbe Teleing d.o.o., ko so od njih prevzeli v upravljanje tudi 3.500 naročnikov, ki so že bili vključeni na optično omrežje. Tako je skupina Telemach na koncu opazovanega obdobja (tretje četrletje 2019) imela že 10,5% tržni delež naročnikov na lastnem optičnem omrežju. Ostali operaterji imajo na koncu opazovanega obdobja vsi skupaj zgolj 1,8% tržni delež.

Slika 29: Tržni deleži operaterjev na lastnem optičnem omrežju (FTTH)

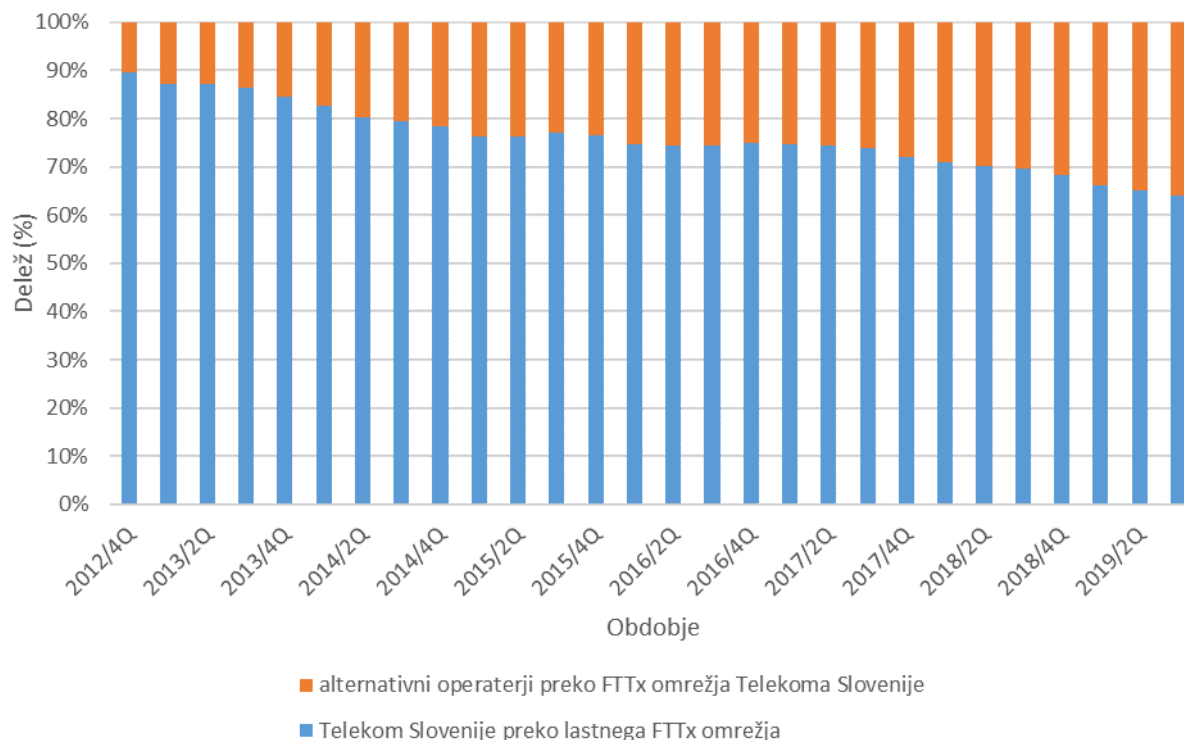
Vir: AKOS

4.12. Delež FTTH priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije

Število zgrajenih optičnih priključkov operaterja Telekom Slovenije se od leta 2012 povečuje. Ob koncu leta 2018 je Telekom Slovenije imel skoraj 422.000 zgrajenih FTTH priključkov.

Medtem, ko je delež priključkov alternativnih operaterjev na optičnem omrežju Telekoma Slovenije še leta 2012 predstavljal le 10 % optičnih priključkov je konec tretjega četrtletja 2019 ta delež znašal že 36 %. Najbolj se je delež drugih operaterjev povečeval v začetku in na koncu opazovanega obdobja. Med leti 2015 in 2017 pa se delež ni veliko spreminjal.

Slika 30: Število FTTH priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije

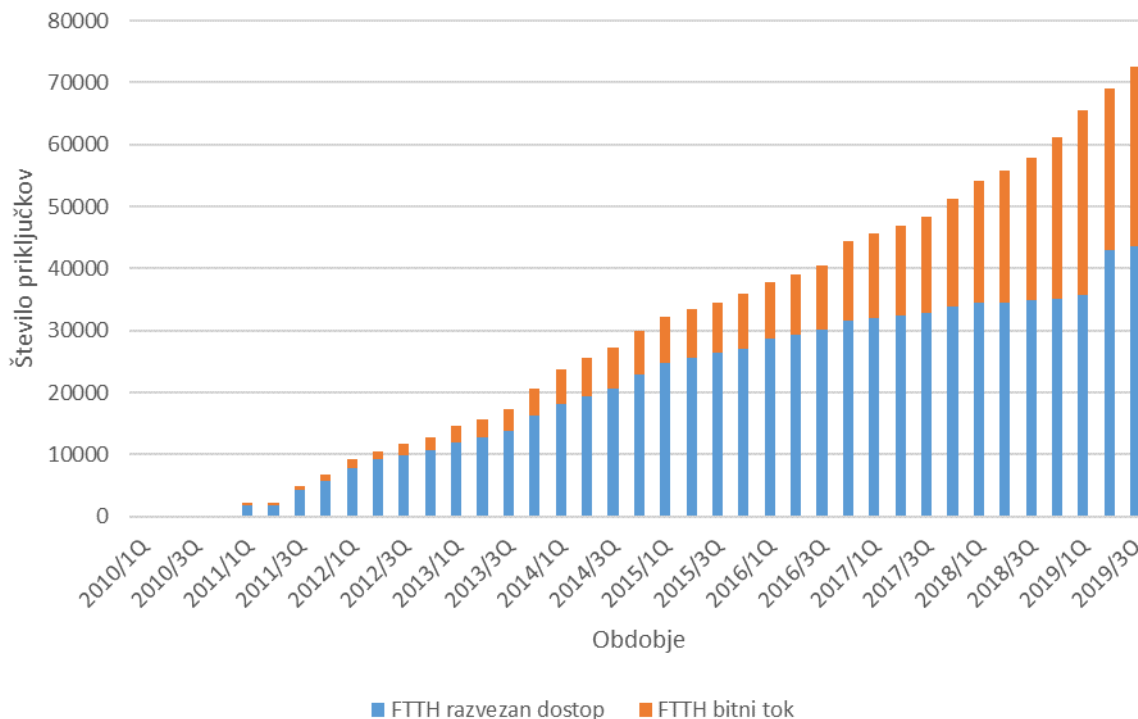

Vir: AKOS

4.13. Število FTTH priključkov glede na vrsto operaterskega dostopa

Pri reguliranem veleprodajnem širokopasovnem dostopu na omrežju Telekoma Slovenije število FTTH priključkov vsa opazovana leta raste. Ves čas raste tako razvezan dostop kot tudi dostop preko bitnega toka. Večja sprememba pri razvezanem dostopu v predzadnjem obdobju, ki je razvidna s spodnje slike, je posledica spremembe pogodbe za veleprodajni dostop na MSAN, ki se je do tedaj poročal kot bitni tok, na VULA dostop, ki je bil s strani agencije Telekomu Slovenije naložen z regulatorno odločbo konec leta 2017.

Slika 31: Število FTTH priključkov Telekoma Slovenije glede na vrsto operaterskega dostopa

Vir: <https://eanalitik.akos-rs.si>

4.14. Delež priključkov operaterjev na OŠO omrežjih

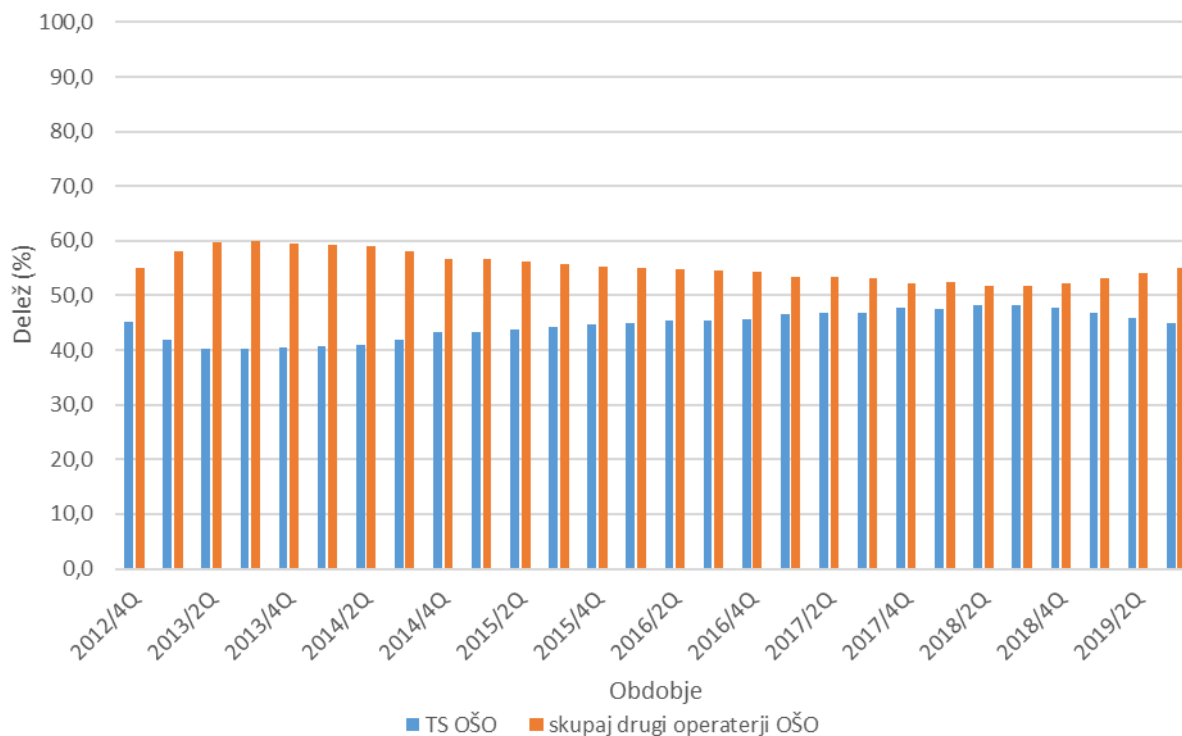
Iz spodnje slike lahko razberemo, da je Telekomu Slovenije na začetku opazovanega obdobja tržni delež priključkov na OŠO omrežjih v primerjavi z drugimi operaterji padal, vendar se je leta 2013 padanje pri 40% ustavilo, nato pa je do leta 2018 tržni delež priključkov na OŠO omrežjih Telekomu Slovenije zopet pričel naraščati, od 3. četrtletja leta 2018 pa je delež tovrstnih priključkov Telekomu Slovenije zopet pričel padati. Konec tretjega četrtletja 2019 je znašal delež teh priključkov operaterja Telekom Slovenije 44,9%.

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Slika 32: Delež priključkov operaterjev na OŠO omrežjih

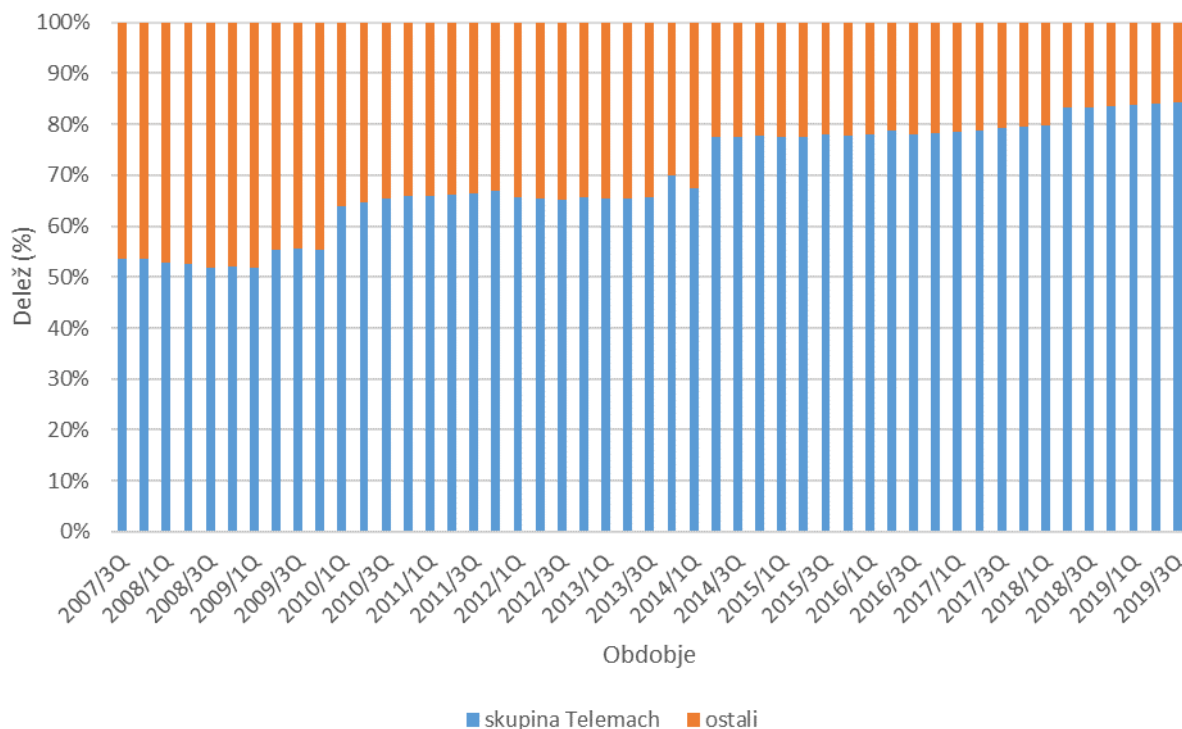

Vir: AKOS

4.15. Tržni deleži operaterjev na kabelskem omrežju

Na spodnji sliki je prikazano gibanje tržnih deležev operaterjev na kabelskem omrežju. Če je na začetku opazovanega obdobja imel operater Telemach tržni delež še okrog 50%, je ob prelomu desetletja intenzivneje pričel povečevati svoj tržni delež. Najbolj je povečal število svojih širokopasovnih priključkov s priključitvijo podjetij UPC Ljubljanski kabel d.d., Kabel TV d.o.o., Elektro Turnšek d.o.o., Total TV d.o.o., Teleing d.o.o. in Telemach UG (bivši TM Rotovž). Na tak način je Skupina Telemach prišla do visokega tržnega deleža na kabelskih omrežjih, ki je konec tretjega četrtnega leta 2019 znašal že skoraj 84,3%. Vsi ostali operaterji, ki upravljajo s kabelskim omrežjem imajo skupaj tržni delež le 15,7%.

Slika 33: Tržni deleži operaterjev na kabelskem omrežju – skupina Telemach v primerjavi z ostalimi kabelskimi operaterji

Vir: AKOS

4.16. Delež kabelskih priključkov v primerjavi s celotnim deležem fiksnih širokopasovnih priključkov v EU

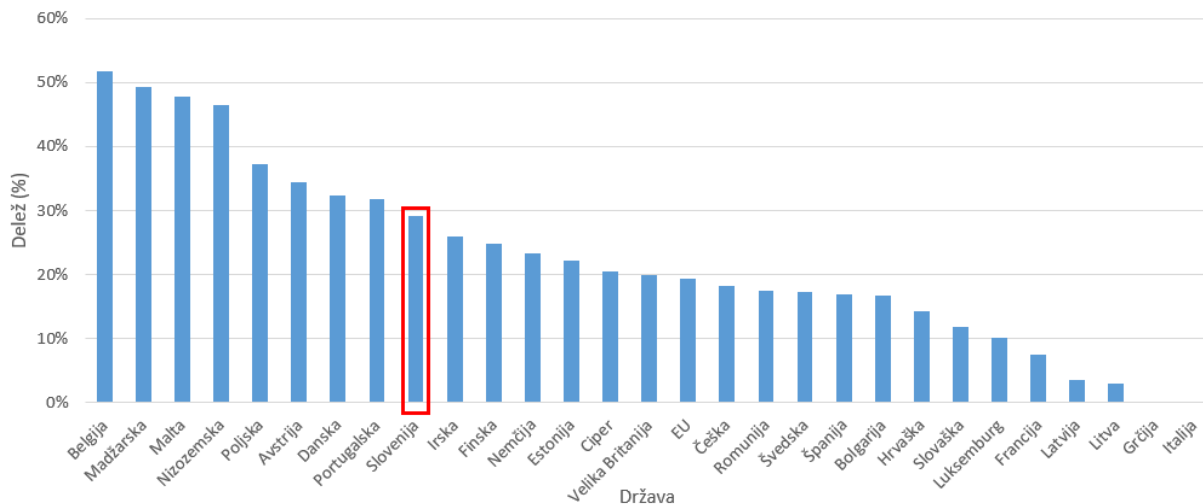
Na spodnji sliki je prikazan delež kabelskih priključkov v primerjavi s celotnim deležem fiksnih širokopasovnih priključkov za posamezno državo EU. Slovenija se nahaja v zgornji polovici držav z največjim deležem kabelskih priključkov. Njen delež znaša 29%.

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

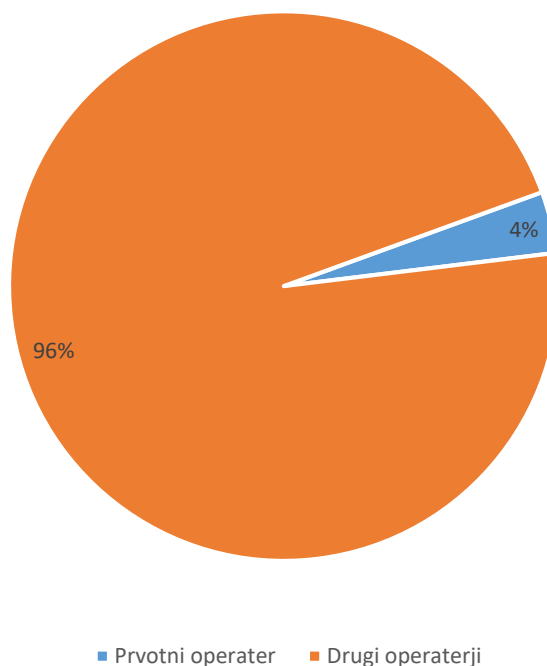
Slika 34: Delež kabljskih priključkov na celotnem trgu širokopasovnih priključkov

Vir: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/connectivity>

Zanimiv pa je še en vpogled in sicer v delež kabljskih priključkov prvotnih operaterjev v EU. Samo 4% kabljskih priključkov pripada prvotnim operaterjem, preostalih 96% priključkov pa novim vstopnikom na trg. Zgodovinsko gledano so novi operaterji pričeli z gradnjo kabljskih omrežij za potrebe televizije. Pozneje so to omrežje nadgradili, tako da sedaj omogoča praktično enak nabor storitev za končne uporabnike, kot jih omogoča npr. optično omrežje.

Slika 35: Tržni delež kabljskih priključkov

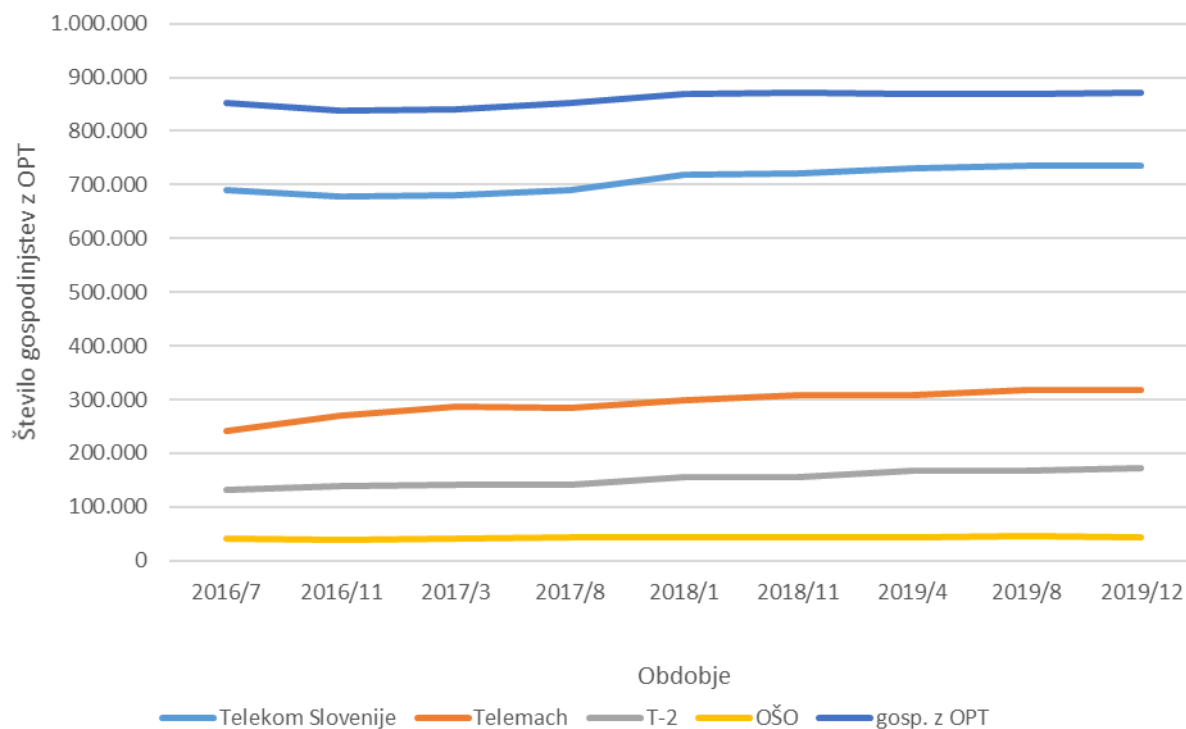

Vir: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/connectivity>

4.17. Število gospodinjstev s širokopasovnim dostopom

Od leta 2015, ko je agencija začela zbirati podatke v takšni obliki, se je število gospodinjstev z omrežnimi priključnimi točkami iz 851.000 povzpelo na več kot 870.000 gospodinjstev konec leta 2019. Iz spodnjega grafa izhaja, da je bil v obravnavanem obdobju širokopasovni dostop na novo omogočen nekaj manj kot 20.000 gospodinjstvom. Na spodnji sliki je prikazano število vseh gospodinjstev, ki imajo vsaj en širokopasovni dostop. Gospodinjstva, ki imajo več širokopasovnih dostopov (lahko tudi preko različnih tehnologij) so v analizi zajeta samo enkrat.

Slika 36: Število gospodinjstev pokritih s širokopasovnim dostopom po operaterjih (xDSL, FTTH in kabelski modem)

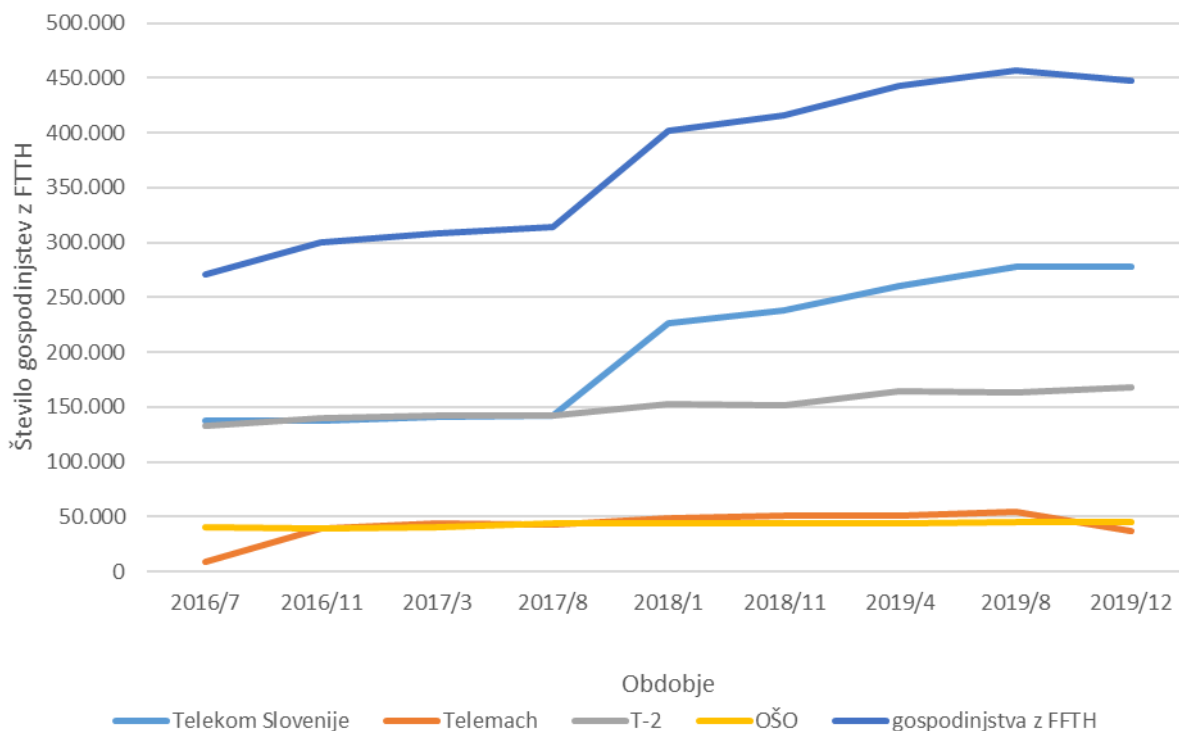

Vir: AKOS

Na sliki 36 pa je vidno, da je v obravnavanem obdobju število optičnih priključkov zraslo iz 270.000 sredi leta 2016 na slabih 450.000 konec leta 2019.

Na slikah 35 in 36 so predstavljeni podatki od druge polovice leta 2016 naprej, saj so operaterji pričeli na zahtevo agencije poročati bolj točne podatke, da takrat pa so bili podatki nezanesljivi.

Slika 37: Število gospodinjstev pokritih z FTTH dostopom po operaterjih

Vir: AKOS

5. Cene storitev elektronskih komunikacij

5.1. Cene četverček paketov (internet, fiksni in mobilni telefon ter TV)

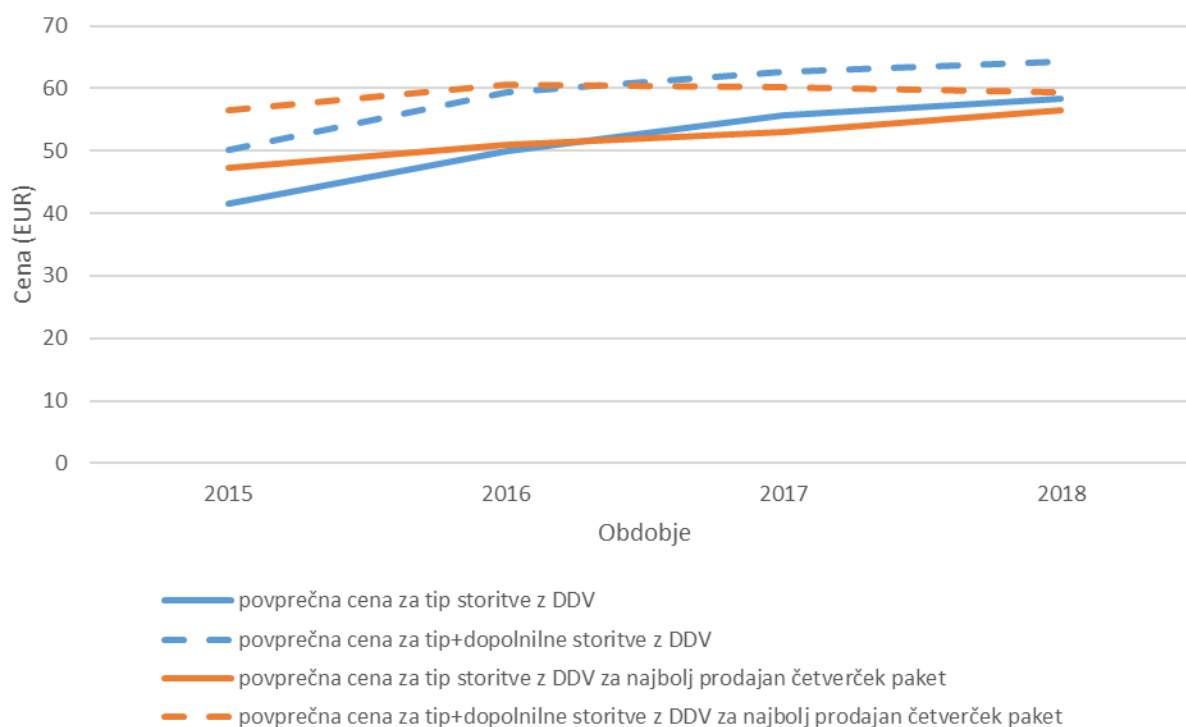
Tekom opazovanega obdobja se povprečne cene četverček paketov ves čas dvigujejo. Če so bile na začetku opazovanega obdobja (leta 2015) v povprečju cene še 41,5€, so se na koncu opazovanega obdobja dvignile na 58,3€. To predstavlja več kot 40% dvig cen v zadnjih štirih letih. Prav tako so se dvigovale povprečne cene paketov z dopolnilnimi storitvami. Povprečne cene paketov z dopolnilnimi storitvami so rastle od začetnih 50,1€ (leta 2015) do končnih 64,3€ (leta 2018). V tem primeru gre za nižje povišanje cen kot v primeru osnovnih cen, vendar še vedno za skoraj 30% povišanje cen. Iz spodnje slike je prav tako razvidno, da se razlika med osnovno ceno in ceno z dopolnilnimi storitvami vsako leto niža. Tako je bila razlika med cenama leta 2015 še 8,6€, na koncu opazovanega obdobja leta 2018 pa je ta razlika znašala le še 6€. V analizi so bili upoštevani vsi četverček paketi vseh operaterjev v Republiki Sloveniji.

Tudi povprečne cene najbolj prodajanih četverček paketov so v opazovanem obdobju ves čas rastle in sicer od začetnih 47,3€ leta 2015 do 56,5€ leta 2018. Povprečne cene najbolj prodajanih četverček paketov z dopolnilnimi storitvami pa so rastle od 56,4€ (2015) do 59,4€ (2018). Tako je razlika v ceni za storitve z dopolnilnimi storitvami za najbolj prodajane pakete od leta 2015 do leta 2018 narastla za 3€. Razlika med osnovnim paketom in paketom z dopolnilnimi storitvami za najbolj prodajane pakete

na koncu opazovanega obdobja leta 2018 pa znaša 2,9€. Pri analizi najbolj prodajanih četverček paketov je agencija upoštevala najbolj prodajane pakete največjih 4 operaterjev (A1 Slovenija, T-2, Telekom Slovenije in Telemach). V analizi so upoštevani samo paketi z nesimetričnimi hitrostmi.

Se je pa v opazovanem obdobju močno dvignilo skupno število aktivnih četverček paketov. Od leta 2015 do leta 2018 se je število tovrstnih priključkov povečalo za več kot trikrat. To je tudi edina vrsta priključkov, ki ima tako veliko rast, predvsem zaradi prehoda iz drugih paketov na paket četverček.

Slika 38: Cene četverček paketov

Vir: AKOS

5.2. Cene trojček paketov (internet, fiksni telefon in TV)

V opazovanem obdobju so povprečne cene trojček paketov pri vseh slovenskih operaterjih, ki ponujajo svoje storitve na Slovenskem trgu v povprečju rastle. Agencija je primerjala vse trojček pakete, ki so jih ponujali vsi operaterji svojim strankam, od najcenejših do najdražjih. Prikazane so povprečne cene tovrstnih paketov za vsako leto opazovanega obdobja posebej. V analizi so upoštevani samo paketi z nesimetričnimi hitrostmi.

Prihaja pa do precejšnje razlike med povprečno ceno trojček paketa in povprečno ceno trojček paketa z dopolnilnimi storitvami. Povprečna cena za trojček paket vsebuje zgolj osnovno ceno paketa, cena z dopolnilnimi storitvami pa vsebujejo še storitve, kot so npr.: časovni zamik, dodatni TV paketi, nadgradnje internetnih hitrosti, set-top box, boljši modem. Tako se je cena za paket trojček od leta 2015 do 2018 dvignila iz začetnih 40,2€ na 46€. Cena paketa trojček z dopolnilnimi storitvami pa se je

AKOS

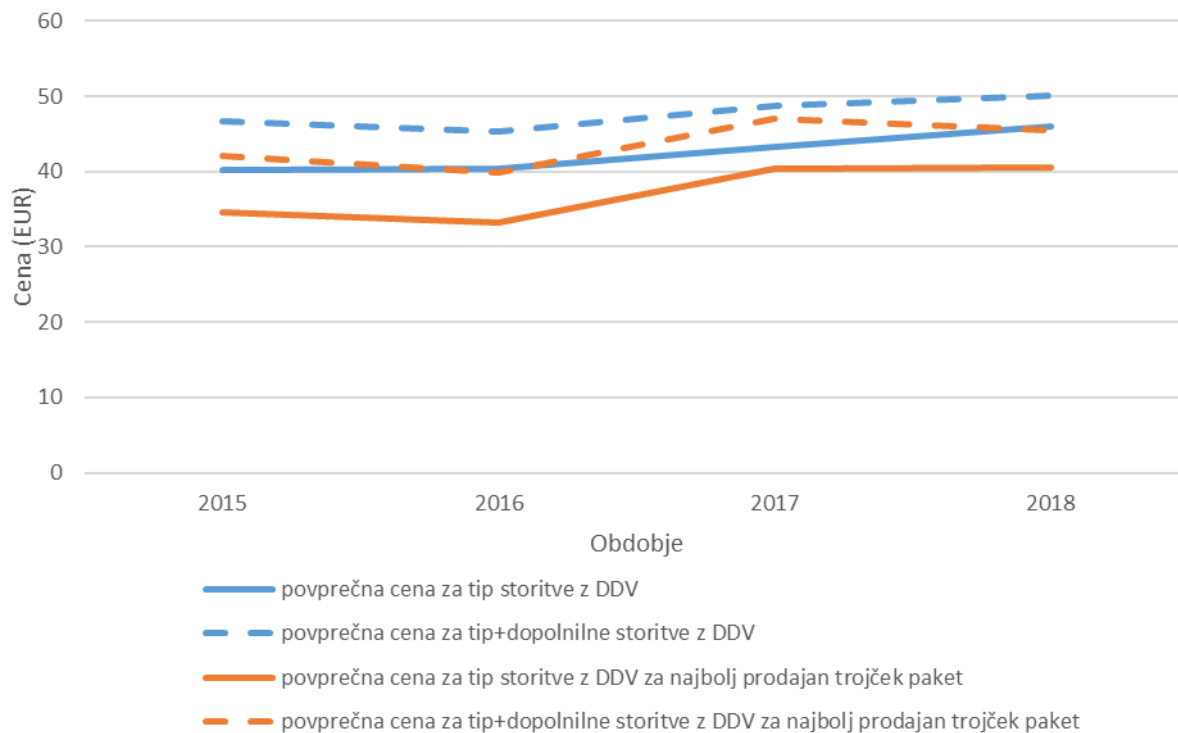
AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

gibala od 46,7€ (leta 2015) do 50,1€ (leta 2018). Se pa cenovna razlika med paketom trojček in paketom trojček z dopolnilnimi storitvami iz leta v leto manjša. Tako je bila leta 2015 razlika med eno in drugo ceno še 6,5€, leta 2018 pa le še 4,1€. Cena dopolnilnih storitev se med operaterji kar precej razlikuje, saj imajo nekateri operaterji že v osnovni ceni vključene storitve, ki jih ostali operaterji zaračunavajo. To se odraža tudi pri razliki pri cenah med operaterji. Medtem, ko pri cenah za paket trojček med operaterji prihaja do velikih razlik, pa pri cenah, ki vključujejo tudi dopolnilne storitve ni več tako velikih razlik. Iz tega razloga je tudi težko primerjati pakete med seboj, saj se le-ti že v osnovi lahko razlikujejo po hitrosti interneta, vključenih programih v programski shemi, dopolnilnih storitvah, ki jih imajo nekateri operaterji vključene v paket že v osnovni ceni naročnine itd.

Iz slike lahko vidimo, da so povprečne cene storitev najbolj prodajanih trojček paketov na začetku opazovanega obdobja rahlo padle, nato pa so pričele naraščati, proti koncu opazovanega obdobja pa se je rast povprečne cene paketov skupaj z dopolnilnimi za najbolj prodajan trojček pričela umirjati. Najbolj opazen skok cen se je zgodil leta 2017, ko je medijska hiša PRO Plus umaknila njihova najbolj gledana programa Pop TV in Kanal A iz prizemne mreže oddajnikov. Kmalu za tem je prizemno prenehal z oddajanjem tudi Planet TV. Od takrat so operaterji morali za te programe dodatno plačevati, ta strošek pa so prevzeli na naročnike njihovih paketov. Tako so v precej kratkem času vsi operaterji podražili večino njihovih paketov, ki vsebujejo storitev TV. Na splošno pa je v opazovanem obdobju število trojček paketov upadlo, to pa predvsem zaradi prehoda na četverček pakete. Veliko naročnikov, ki je imelo vse storitve pri istem operaterju je v tem času prešlo na četverček paket, ki je običajno vseboval več storitev in velikokrat celo za nižjo ceno, kot so uporabniki prej plačevali za vse storitve, ko še niso bile združene v enoten paket. Prav tako so operaterji v trojček paketih različno spretno prodajali tudi dopolnilne storitve. Vrednosti prodanih dopolnilnih storitev med operaterji se kar precej razlikujejo. Medtem ko je nekaterim operaterjem uspelo prodati le za nekaj € dopolnilnih storitev, so na drugi strani nekateri med njimi prodali v povprečju tudi za več kot 15€ dopolnilnih storitev. Kot je bilo omenjeno že predhodno, prihaja do velikih cenovnih razlik pri dopolnilnih storitvah predvsem zaradi različnih storitev, ki jih operaterji vključujejo že v osnovno ceno oz. zahtevajo za njih doplačilo.

Pri analizi cen najbolj prodajanih trojček paketov je agencija upoštevala samo nesimetrične hitrosti paketov in samo najbolj prodajane pakete največjih štirih operaterjev (A1 Slovenija, T-2, Telekom Slovenije in Telemach).

Slika 39: Cene trojček paketov

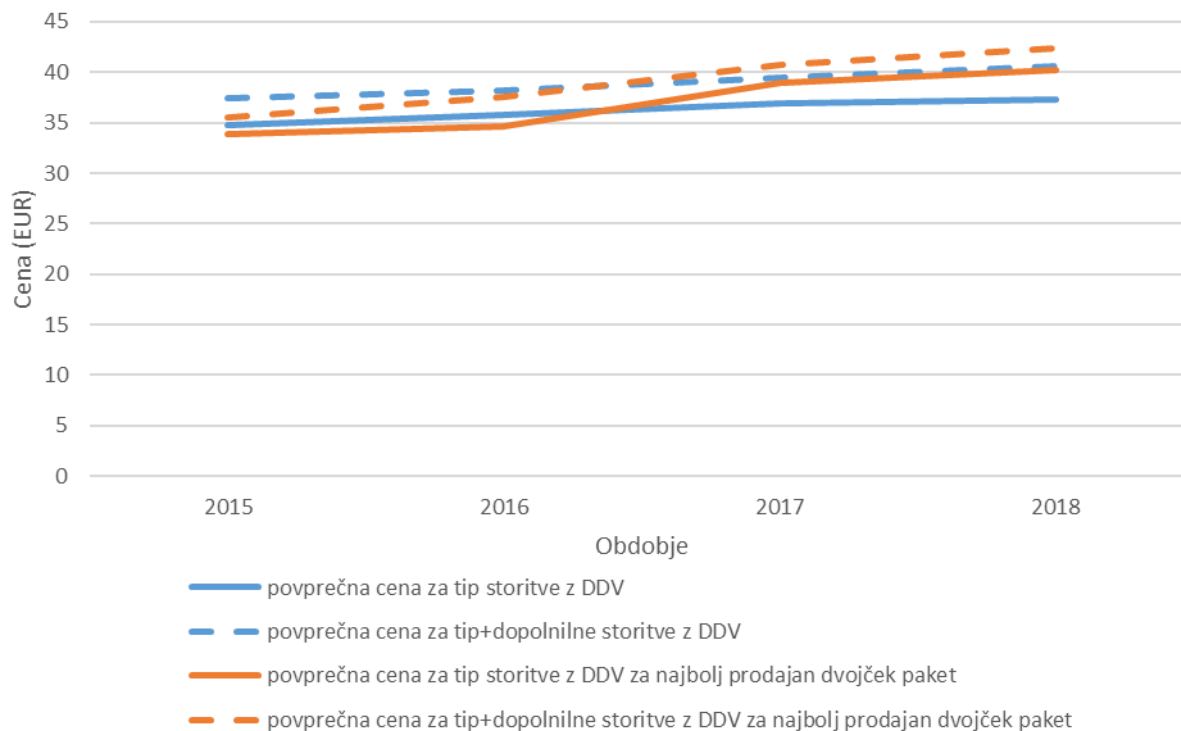
Vir: AKOS

5.3. Cene dvojček paketov (internet in fiksni telefon)

V opazovanem obdobju je povprečna cena dvojček paketov (internet + fiksni telefon) rastla. Tako je od začetnih 34,8€ (leta 2015) narastla cena na 37,3€ (leta 2018). Približno z isto razliko so rastle tudi cene dvojček paketov skupaj z dopolnilnimi storitvami. Te cene so zrastle iz 37,5€ na 40,6€. Se je pa v opazovanem obdobju zmanjšalo število dvojček paketov in sicer za več kot 70%. V večini primerov je šlo predvsem za prehode na trojček in četverček pakete. Tudi pri analizi dvojček paketov je agencija upoštevala samo pakete z nesimetričnimi hitrostmi interneta.

Tudi pri najbolj prodajanih dvojček paketih je bila v opazovanem obdobju prisotna rast cen. Če je bila povprečna cena najbolj prodajanega dvojček paketa leta 2015 še 33,9€, je bila na koncu opazovanega obdobja, leta 2018 že 40,2€. Prav tako je rastla tudi cena najbolj prodajanega paketa skupaj z dopolnilnimi storitvami in sicer iz 35,5€ na 42,4€. Pri analizi je agencija upoštevala samo pakete z nesimetričnimi hitrostmi interneta.

Slika 40: Povprečna cena dvojček paketov

Vir: AKOS

5.4. Cene širokopasovnega dostopa do interneta

V opazovanem obdobju je povprečna cena širokopasovnega dostopa do interneta rastla. Če je

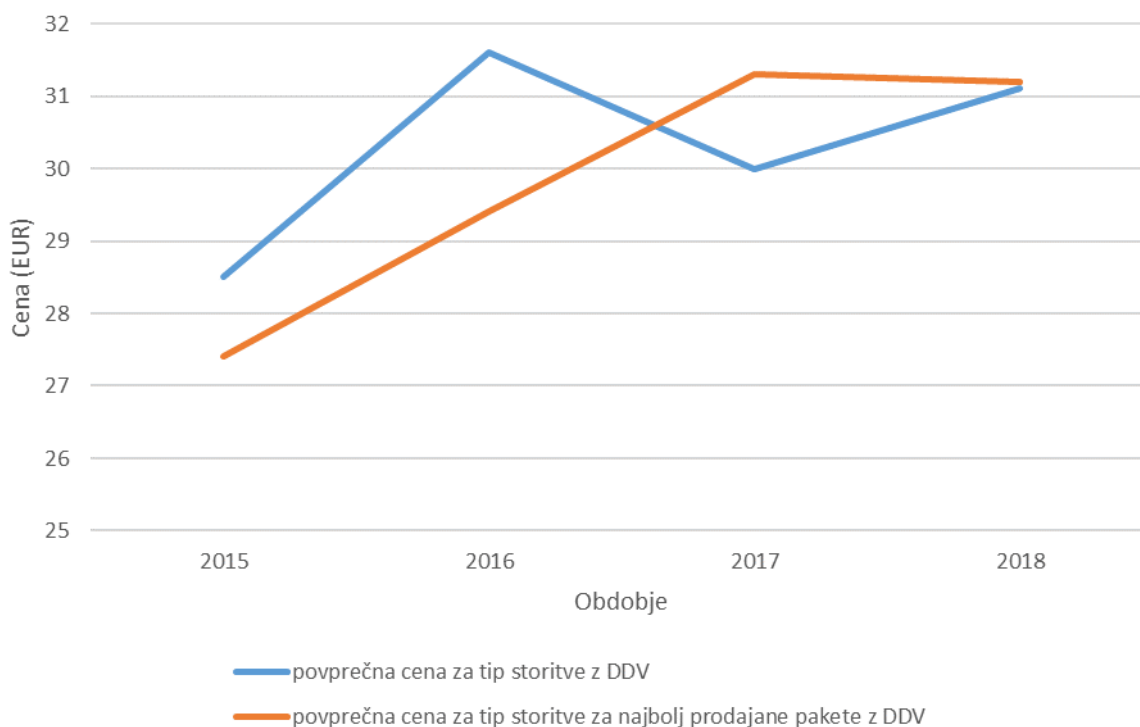
bila na začetku opazovanega obdobja (2015) povprečna cena storitve še 28,5€, je bila na koncu opazovanega obdobja (2018) 31,1€. Razlika med začetkom in koncem opazovanega obdobja tako znaša 2,6€. V analizi je bila upoštevana samo storitev z nesimetričnimi hitrostmi interneta.

Še bolj kot povprečne cene širokopasovnega dostopa do interneta pa so rastle povprečne cene najbolj prodajanih storitev širokopasovnega dostopa do interneta. Najbolj prodajani širokopasovni dostopi do interneta so se namreč v opazovanem obdobju v povprečju podražili za 3,8€. Na začetku opazovanega obdobja (2015) je tako povprečna cena najbolj prodajanih širokopasovnih dostopov do interneta znašala 27,4€, na koncu (2018) pa 31,2€. Se je pa število širokopasovnih dostopov do interneta tekom opazovanega obdobja ves čas zniževalo, predvsem na račun prehoda na pakete, ki vključujejo še druge storitve elektronskih komunikacij. To je še toliko bolj očitno pri paketih z višjimi hitrostmi interneta, pri katerih se je izkazalo, da lahko končni uporabniki celo za nižjo ceno, kot je cena za širokopasovni dostop do interneta, v paketu dobijo poleg dodatne storitve, kot sta npr. fiksna telefonija in storitev televizije, tudi hitrejši dostop do interneta.

Za potrebe analize najbolj prodajanih širokopasovnih dostopov do interneta je agencija upoštevala samo podatke najbolj prodajanih širokopasovnih dostopov do interneta štirih največjih operaterjev (A1

Slovenija, T-2, Telekom Slovenije in Telemach). Prav tak so bili upoštevani samo paketi z nesimetričnimi hitrostmi interneta.

Slika 41: Povprečna cena širokopasovnega dostopa do interneta

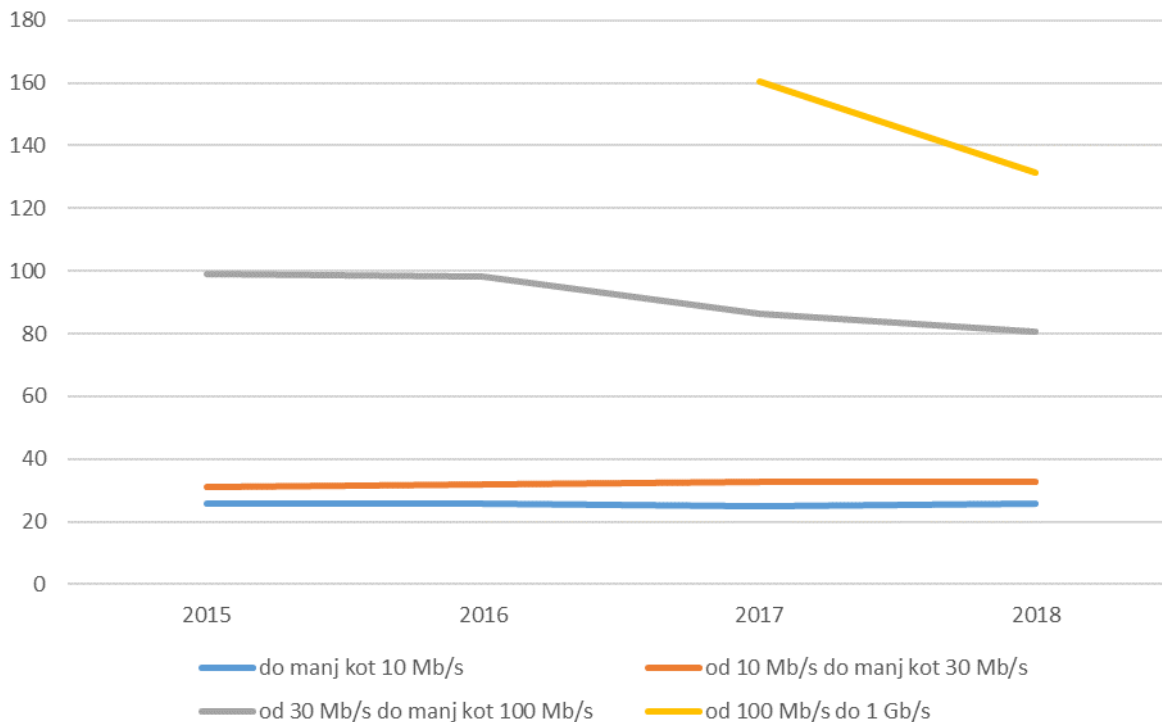

Vir: AKOS

5.5. Cene širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost

Agencija je ugotovila, da se povprečne cene širokopasovnega dostopa do interneta hitrosti do manj kot 10 Mb/s v obdobju od 2015 do 2018 niso bistveno spremenile. Ves čas so se gibale okrog 25€. Je pa v tem času precej upadlo število naročnikov s hitrostmi interneta, manjšimi od 10 Mb/s. Do tega upada je prišlo zaradi prehoda na višje hitrosti dostopa, predvsem pa zaradi prehoda na pakete z več storitvami. Tako so uporabniki v tem času prešli na pakete, ki poleg osnovne storitve internet omogočajo še storitve IP telefonije ter storitve televizije. Predvsem v zadnjih letih pa so se uveljavili tudi konvergenčni paketi, ki poleg osnovnih treh že prej omenjenih storitev vključujejo še storitev mobilne telefonije. V analizi je bila upoštevana samo storitev z nesimetričnimi hitrostmi interneta.

Slika 42: Cene širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost

Vir: AKOS

Povprečne cene širokopasovnega dostopa do interneta s hitrostjo od 10 Mb/s do 30 Mb/s so se v obdobju od leta 2015 do leta 2018 rahlo dvigovale in sicer so narastle od 31,2€ na 32,7€. Tudi pri teh hitrostih je prišlo do upada skupnega števila naročnikov, kar gre ravno tako pripisati prehodu pakete z več storitvami, ter prehodu na pakete z višjo hitrostjo interneta.

Najbolj (skoraj za 20%) pa so povprečne cene upadle pri širokopasovnem dostopu do interneta s hitrostmi od 30 Mb/s do manj kot 100 Mb/s. Če je leta 2015 cena tovrstnega dostopa do interneta znašala še skoraj 99€, je na koncu opazovanega obdobja znašala le še dobrih 80€. Se je pa za razliko od paketov z nižjimi hitrostmi pri teh paketih povečalo tudi število naročnikov, kar gre pripisati predvsem potrebi uporabnikov po višjih hitrostih.

Pri hitrostih interneta od 100 Mb/s do 1 Gb/s so na sliki prikazani samo podatki za leti 2017 in 2018, saj naročnikov, ki bi imeli takšne nesimetrične hitrosti interneta pred tem obdobjem ni bilo. Se pa vseeno vidi trend padanja cen, saj so priključki v hitrostnem razredu od 100 Mb/s do 1 Gb/s od leta 2017 do leta 2018 izgubili na ceni skoraj 20%. Tako je povprečna cena za hitrosti od 100 Mb/s do 1 Gb/s padla iz 160,5€ (2017) na 131,4€ (2018). Postaja pa ta hitrostni razred vsako leto tudi bolj množičen, saj je v njem čedalje več naročnikov.

Pri širokopasovnem dostopu do interneta se vidi največji razkorak pri cenah pri različnih hitrostih interneta. Tako so cene za hitrosti interneta v razredih do manj kot 10 Mb/s in v razredu od 10 do manj kot 30 Mb/s v opazovanem obdobju precej konstantne in se ne spreminjajo veliko. Drugače pa je pri

hitrostih nad 30 Mb/s, kjer cene tovrstnih priključkov v opazovanem obdobju precej padajo in sicer tudi do 20% v enem letu. Tudi število priključkov za internet hitrosti od 30Mb/s do manj kot 100 Mb/s in od 100 Mb/s do 1 Gb/s se v zadnjih letih stalno povečuje, kar kaže na to, da je čedalje več naročnikov s potrebami po takšnih hitrostih. Pričakovati je, da bo število naročnikov z višjimi hitrostmi interneta rastlo tudi v prihodnje, sploh ob predpostavki, da bodo padale tudi cene tovrstnih storitev.

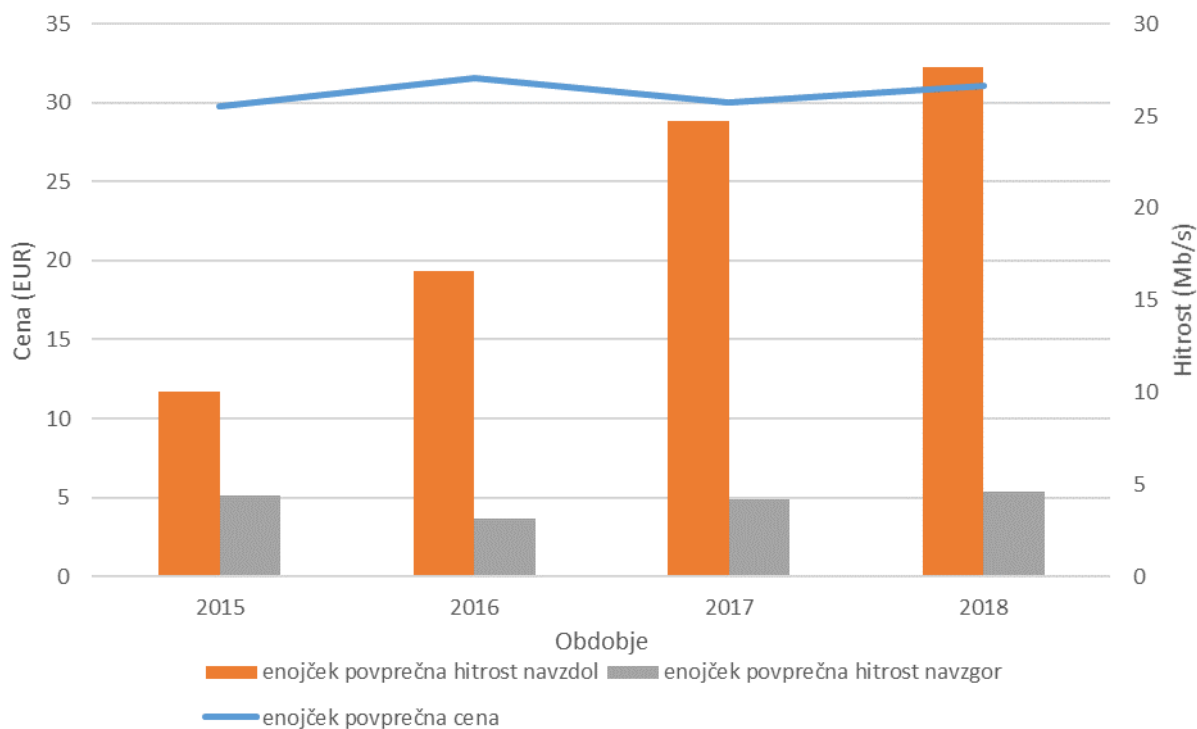
6. Gibanje povprečnih cen in hitrosti

Na spodnjih slikah je prikazano gibanje povprečnih cen in hitrosti za širokopolasovni dostop do interneta in pakete storitev dvojček, trojček in četverček v opazovanem časovnem obdobju.

6.1. Gibanje povprečnih cen in hitrosti širokopolasovnega dostopa do interneta

Tekom opazovanega obdobja (od leta 2015 do leta 2018) se je pri širokopolasovnem dostopu do interneta povprečna hitrost navzdol (proti uporabniku) povečala za več kot 200%. Temu dvigu hitrosti pa ni sledila hitrost navzgor (od uporabnika), ki se je v opazovanem obdobju povečala za manj kot 10%. Navkljub dvigu hitrosti pa se niso bistveno povečale povprečne cene, ki so v povprečju narastle iz 29,8€ (leta 2015) na 31,1€ (leta 2018). Iz slike se tudi vidi, da uporabniki v opazovanem obdobju plačujejo za storitev interneta približno enako ceno, vendar pa so pri tem deležni iz leta v leto višjih povprečnih hitrosti.

Slika 43: Povprečne cene in hitrosti širokopasovnega dostopa do interneta

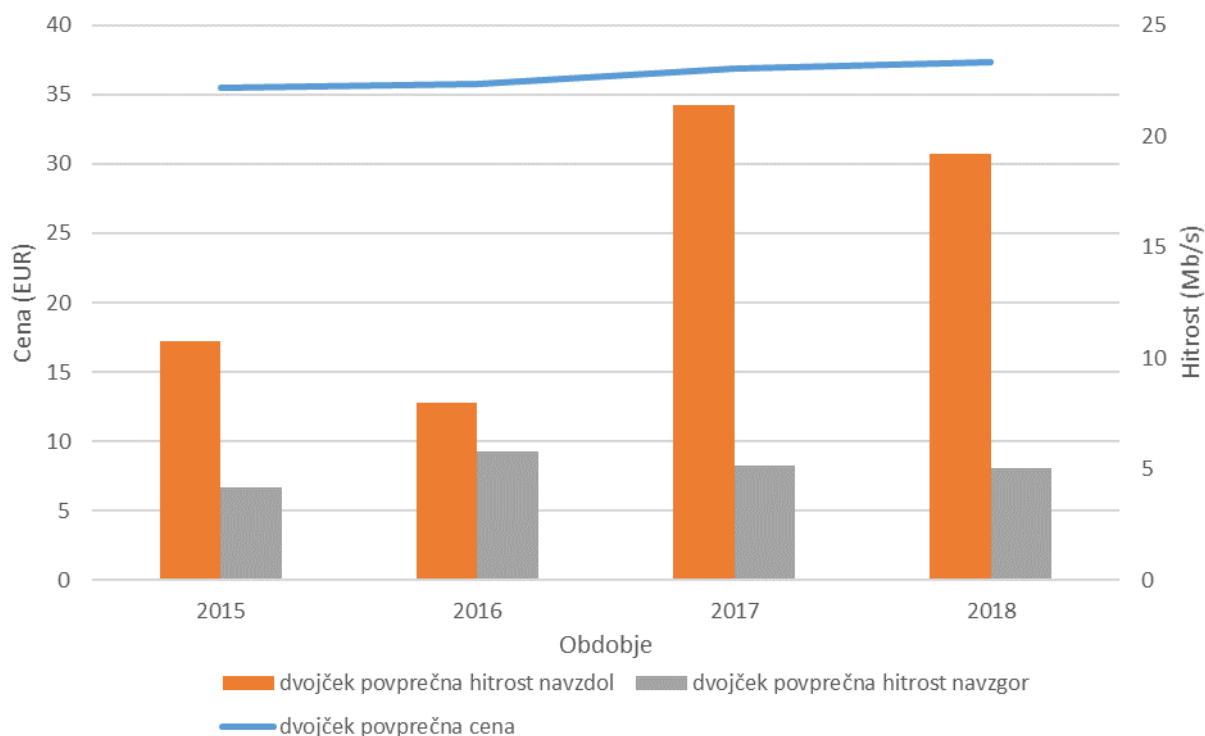

Vir: AKOS

6.2. Gibanje povprečnih cen in hitrosti dvojček paketov

Povprečne hitrosti dvojček paketov so padale in rastle, kar gre pripisovati predvsem izrazitemu upadanju tovrstnih priključkov v opazovanem obdobju. Kljub temu se vidi, da so se v opazovanem obdobju hitrosti navzdol (proti uporabniku) podvojile, hitrosti navzgor (od uporabnika) pa so rastle manj izrazito in sicer samo za dobrih 5%. Prav za tak odstotek pa so se v opazovanem obdobju dvignile tudi povprečne cene in sicer iz 35,5€ na 37,3€. Tudi pri dvojček paketih se vidi, da uporabniki plačujejo podoben znesek za storitve tekom celotnega opazovanega obdobja, vendar dobijo pri tem bistveno višje povprečne hitrosti interneta.

Slika 44: Povprečne cene in hitrosti dvojček paketov

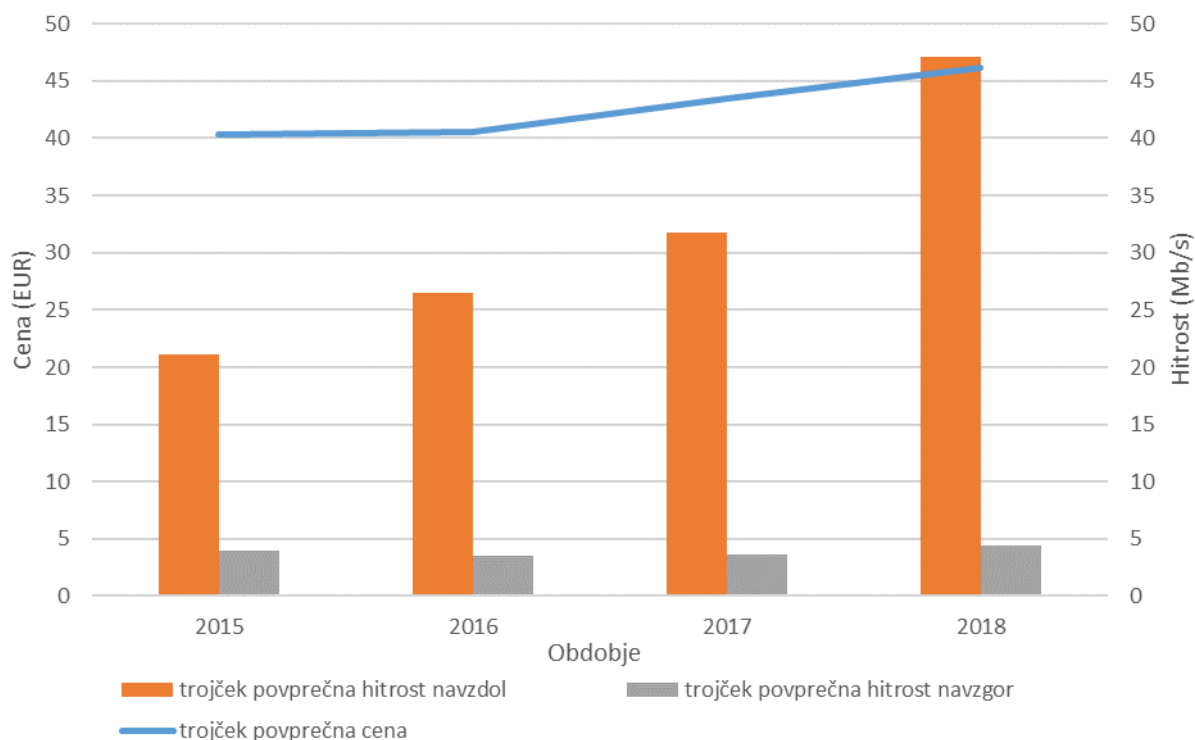

Vir: AKOS

6.3. Gibanje povprečnih cen in hitrosti trojček paketov

Tudi pri trojček paketih se ponavlja že zaznan trend minimalne rasti cen, podobno kot pri širokopasovnem dostopu do interneta in dvojček paketih. Povprečna hitrost navzdol (proti uporabniku) se je v opazovanem obdobju več kot podvojila, povprečna hitrost navzgor (od uporabnika) pa se je zvišala za 10%, kar znova kaže na nesorazmerje pri dvigih hitrosti. So se pa cene trojček paketov v povprečju dvignile za več kot pri širokopasovnem dostopu do interneta in dvojček paketih. Tako se je v opazovanem obdobju cena dvignila za 15%, kar operaterji pripisujejo višji ceni televizijskih pravic, ki jih morajo plačevati imetnikom pravic televizijskih programov. Najbolj so se cene dvignile leta 2017, ko so operaterji morali pričeti s plačevanjem za programe POP TV, Kanala A in Planet TV. V kolikor bi pri trojček paketih odbili ta znesek, ki ga zaradi omenjenih treh programov plačujejo uporabniki bi imeli precej podobne cene paketov skozi celotno opazovano obdobje. Ob tem pa so se tudi pri trojček paketih hitrosti interneta v opazovanem obdobju več kot podvojile.

Slika 45: Povprečne cene in hitrosti trojček paketov

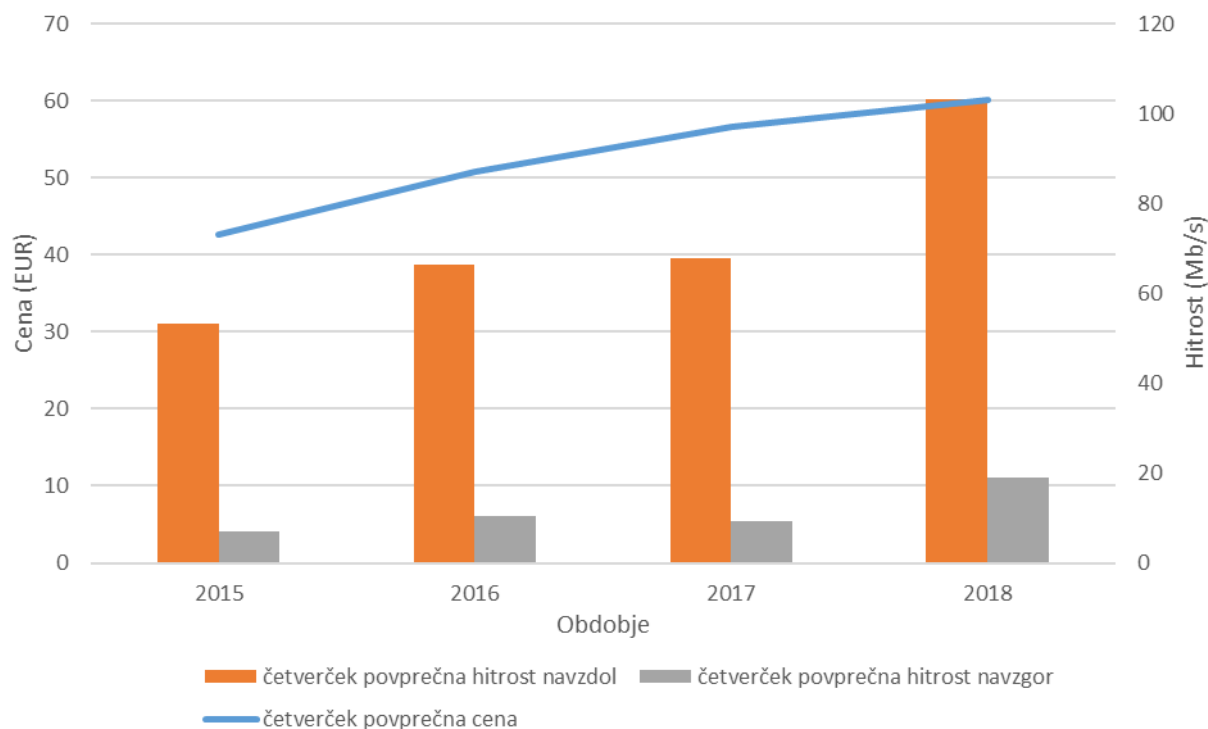

Vir: AKOS

6.4. Gibanje povprečnih cen in hitrosti četverček paketov

Tudi pri četverček paketih se je v opazovanem obdobju precej dvignila povprečna hitrost navzdol (proti uporabniku) in sicer skoraj za 100%. Se je pa za razliko od ostalih treh paketov konkretno dvignila povprečna hitrost tudi navzgor (od uporabnika) in sicer iz 7,1 Mb/s na 18,9 Mb/s. Se je pa pri četverček paketu najbolj zvišala tudi povprečna cena in sicer iz 42,6€ na 60,1€, kar je daleč največja podražitev med vsemi paketi. Potrošniki so na račun višje cene dobili največkrat več prenosa mobilnih podatkov in hitrejši internet, kot pa obsežnejšo TV shemo.

Slika 46: Povprečne cene in hitrosti četverček paketov

Vir: AKOS

6.5. Gibanje cen paketov širokopasovnih storitev v EU

Cene širokopasovnih storitev širom Evrope se precej razlikujejo in sploh ni nujno, da so v vseh primerih realen odraz kupne moči. Tako je lahko cena storitev v državah z veliko kupno močjo bistveno nižja, kot pa znaša cena storitev v državah z nižjo kupno močjo, kar se lepo vidi tudi iz spodnje slike, ki prikazuje cene širokopasovnih storitev v letu 2018.

Zaradi boljše preglednosti so širokopasovne storitve na spodnji sliki v vsaki posamezni kategoriji razdeljene v štiri skupine, pri čemer so upoštevane samo najnižje cene paketov v posamezni državi. Tako predstavlja številka 1 (zelena) skupino držav z najnižjo ceno storitve, številka 2 (modra) skupino držav z relativno nizko ceno storitve, številka 3 (rumena) skupino držav z relativno visoko ceno storitve in številka 4 (rdeča) skupino držav z najvišjo ceno storitve. Nobena storitev v Sloveniji ne dosega cen 1. skupine držav (zelena), ki ima najnižje cene. Samo 2 storitvi dosemeta ceni 2. skupine držav (modra), kar 11 storitev dosega cene 3. skupine držav (rumena), 7 storitev pa dosega cene 4. skupine držav (rdeča), ki predstavlja skupino z najdražjimi storitvami.

Na spodnjem delu slike so prikazane povprečne cene paketov, ki predstavljajo povprečje cen vseh paketov v posamezni kategoriji. Že hiter pregled slike razkrije, da so cene storitev v Sloveniji nadpovprečno visoke. Višje cene storitev med 28 članicami EU dosega samo še Španija, Irska, Ciper, Grčija in Belgija. Kar 22 članic EU ima nižje cene širokopasovnih storitev kot Slovenija, pri čemer Slovenija dosega ene najvišjih cen v EU za storitev za širokopasovnega dostopa do interneta in paket

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

dvojček (internet in fiksni telefon). Malo nižje cene dosega pri paketih, ki vključujejo tudi televizijo, vendar so tudi pri teh paketih cene nad povprečjem EU.

Slika 47: Gibanje cen paketov fiksnih širokopasovnih storitev v EU

	Enojček 12-30 Mb/s	Enojček 30-100 Mb/s	Enojček 100+ Mb/s	Enojček 200+ Mb/s	Enojček 1 Gb/s	Dvojček telefon/internet 12-30 Mb/s	Dvojček telefon/internet 30-100 Mb/s	Dvojček telefon/internet 100+ Mb/s	Dvojček telefon/internet 200+ Mb/s	Dvojček telefon/internet 1 Gb/s	Dvojček TV/internet 12-30 Mb/s	Dvojček TV/internet 30-100 Mb/s	Dvojček TV/internet 100+ Mb/s	Dvojček TV/internet 200+ Mb/s	Dvojček TV/internet 1 Gb/s	Trojček 12-30 Mb/s	Trojček 30-100 Mb/s	Trojček 100+ Mb/s	Trojček 200+ Mb/s	Trojček 1 Gb/s
RO	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
LV	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
HU	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	2	1
LT	1	1	1	1	2	2	1	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
FR	2	2	2	2	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
FI	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-
IT	3	3	2	2	1	3	1	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
SK	2	2	2	2	2	2	1	2	2	3	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2
PL	2	2	1	2	2	2	1	2	2	3	1	1	1	1	2	2	2	1	2	2
CZ	1	2	2	2	2	3	1	3	2	-	2	2	1	1	-	1	1	1	2	-
BG	1	1	2	2	4	1	1	2	4	4	1	2	1	1	3	1	1	2	4	4
HR	3	3	2	2	-	3	2	2	2	-	2	2	1	2	-	3	2	2	3	-
AT	2	2	2	3	-	2	1	3	3	-	2	3	2	3	-	2	2	2	4	-
EE	1	1	2	3	4	3	2	3	3	4	1	1	2	2	4	2	2	2	3	4
DE	2	3	2	2	2	2	1	2	2	3	3	3	2	2	4	3	2	2	3	4
PT	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	2	3	2
DK	3	3	2	2	3	4	3	3	3	4	3	3	2	2	3	3	3	2	3	4
UK	4	3	2	2	-	4	3	3	2	-	3	3	3	3	-	3	3	2	4	-
SE	1	1	1	1	2	4	4	3	3	4	3	4	3	3	3	4	4	3	4	4
NL	3	3	3	3	-	3	2	4	4	-	2	3	3	3	-	2	3	3	4	-
LU	4	3	2	3	4	3	2	3	3	4	4	4	3	2	3	3	3	2	3	4
MT	3	3	3	3	3	3	2	4	4	4	4	4	3	2	2	4	4	2	4	3
SI	4	4	3	3	3	4	3	4	4	4	3	3	2	3	2	3	3	3	4	3
ES	4	4	3	3	3	3	2	3	3	3	4	4	3	3	3	4	4	3	4	3
IE	4	4	3	3	3	4	4	3	3	-	4	4	3	3	-	4	4	2	3	-
CY	4	3	4	-	-	4	3	4	-	-	3	3	4	-	-	3	2	4	-	-
EL	3	4	4	-	-	3	3	4	-	-	3	4	4	-	-	3	3	3	-	-
BE	3	3	3	4	-	4	4	4	4	-	3	4	3	4	-	4	4	3	4	-

	Enojček 12-30 Mb/s	Enojček 30-100 Mb/s	Enojček 100+ Mb/s	Enojček 200+ Mb/s	Enojček 1 Gb/s	Dvojček telefon/internet 12-30 Mb/s	Dvojček telefon/internet 30-100 Mb/s	Dvojček telefon/internet 100+ Mb/s	Dvojček telefon/internet 200+ Mb/s	Dvojček telefon/internet 1 Gb/s	Dvojček TV/internet 12-30 Mb/s	Dvojček TV/internet 30-100 Mb/s	Dvojček TV/internet 100+ Mb/s	Dvojček TV/internet 200+ Mb/s	Dvojček TV/internet 1 Gb/s	Trojček 12-30 Mb/s	Trojček 30-100 Mb/s	Trojček 100+ Mb/s	Trojček 200+ Mb/s	Trojček 1 Gb/s
1	12.61	13.05	16.9	16.58	20.54	17.44	24.42	17.89	22.88	20.36	17.24	16.97	26.66	28.18	27.51	27.58	28.08	31.7	29.24	31.15
2	17.52	19.04	25.39	29.01	38.94	23.89	34.17	29.94	33.92	29.62	25.75	24.78	43.28	47.09	60.56	35.8	38.42	52.7	36.22	53.58
3	26.05	27.73	44.62	46.19	73.33	31.31	37.88	42.44	46.12	51.54	38.1	36.56	52.1	60.62	108.63	43.31	47.01	71.73	52.01	90.25
4	31.92	36.57	98.16	77.03	115.72	40.64	45.21	76.8	71.04	101.49	50.61	46.49	112.81	88.68	141.98	58.72	58.72	141.19	72.71	127.4

Vir: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/connectivity>

Iz zgornje slike tako lahko zaključimo, da so cene fiksnih širokopasovnih storitev v Sloveniji občutno nad povprečjem cen v EU, kar lahko pomeni da imajo operaterji na slovenskem trgu višje marže, kot večina operaterjev v EU. Pri tem najbolj izstopajo cene širokopasovnega dostopa do interneta, ki so kljub konkurenci na trgu še vedno ene izmed najvišjih v EU.

Agencija preko odločb izdanih na upoštevni trgih širokopasovnega dostopa regulira veleprodajni (medoperaterski) trg na način, da spodbuja enake konkurenčne pogoje na trgu, spodbuja razvoj inovativnih, kakovostnejših in uporabnikom dostopnejših storitev, ob istočasnem spodbujanju investicij v izgradnjo širokopasovnih omrežij visokih prenosnih hitrosti. Agencija preko regulacije, ki jo

izvaja pri regulaciji upoštevni trgov dostopa do širokopasovnega omrežja na medoperaterskem nivoju, z regulacijo cen na veleprodajnem trgu preko izvajanja testa ekonomske ponovljivosti (ERT) posredno posega tudi v oblikovanje cen storitev, ki se preko tega dostopa ponujajo na maloprodajnem trgu. Glede na obstoj konkurence na maloprodajnem trgu, ki je v veliki meri omogočena zaradi regulacije veleprodajnih trgov, pa agencija nima možnosti neposrednega poseganja na maloprodajni trg in posledično reguliranja maloprodajnih cen storitev na trgu na simetričen način (torej vsem ali večim ponudnikom storitev).

7. Uporabniški spori

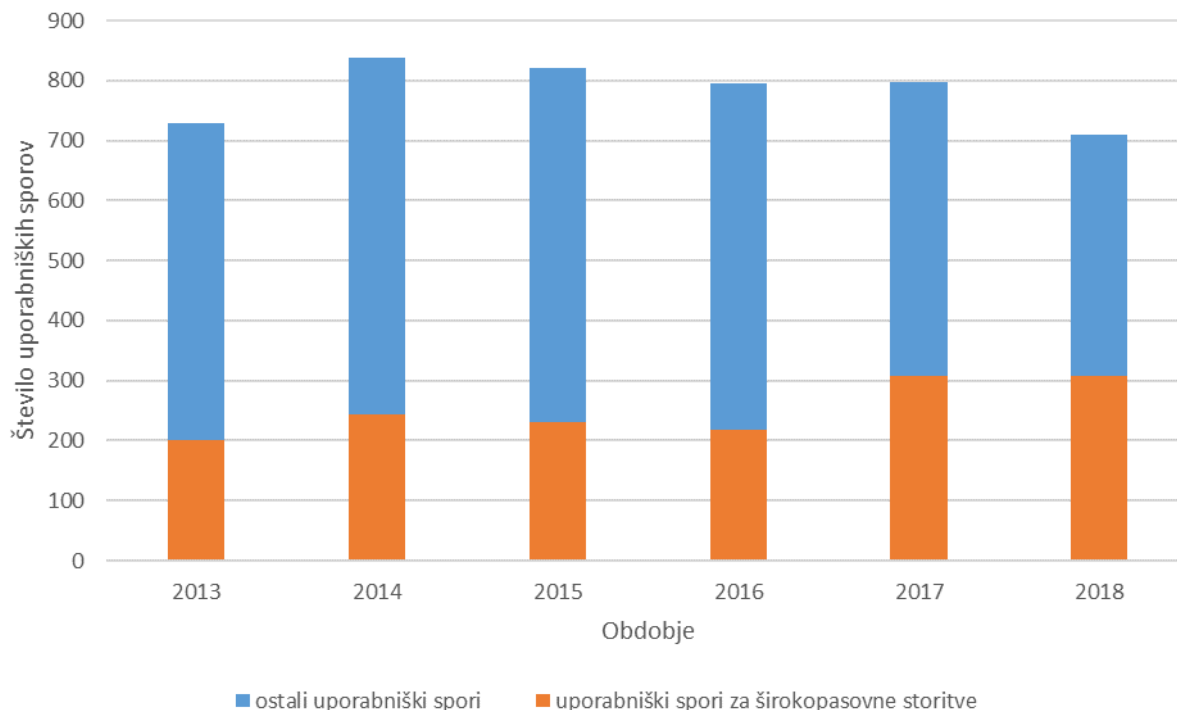
Ena izmed temeljnih nalog agencije je varovanje interesov končnih uporabnikov elektronskih komunikacij. V tem oziru je zakonska dolžnost agencije, da poskrbi za visoko raven varstva potrošnikov, predvsem z zagotavljanjem preprostih, učinkovitih in cenovno dostopnih postopkov reševanja sporov iz razmerij z operaterji oziroma izvajalci storitev. Tako ima vsak končni uporabnik pravico, da izrazi svoje nestrinjanje z ravnanjem operaterja glede dostopa do storitev ali njegovega zaračunavanja. Reklamacijski postopek mora sprožiti pred operaterjem v 15-ih dneh od dneva, ko je izvedel za sporno ravnanje. Če operater reklamaciji ne ugodí ali se nanjo sploh ne odzove, lahko končni uporabnik sproži spor pred agencijo.

7.1. Število uporabniških sporov

Število uporabniških sporov je v opazovanem obdobju vse do leta 2014 naraščalo, nato pa je v naslednjih letih pričelo število uporabniških sporov rahlo upadati, vendar število sporov še vedno presega število sporov iz leta 2010 in to za več kot 20%.

Slika pa je drugačna, če se upošteva samo uporabniške spore za širokopasovne storitve. Če je pri skupnem številu uporabniških sporov število le-teh v upadanju, pa je število uporabniških sporov za širokopasovne storitve v porastu in je v zadnjih dveh letih v primerjavi z začetkom opazovanega obdobja narastlo za 50%.

Slika 48: Število uporabniških sporov

Vir: AKOS

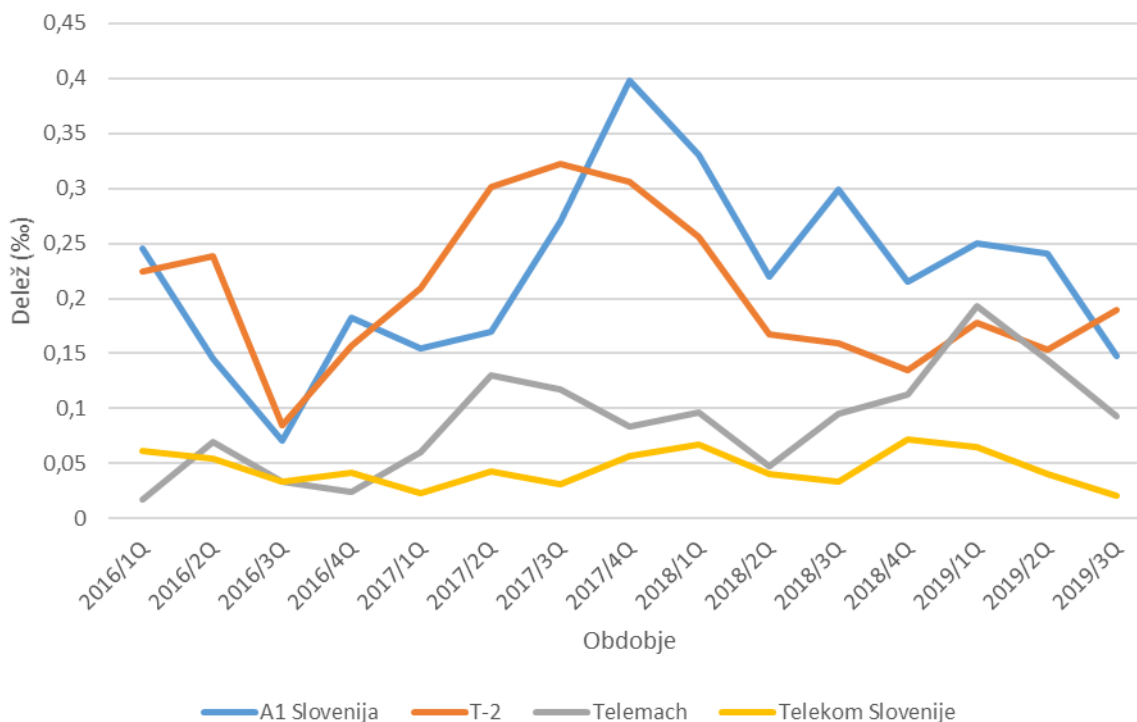
7.2. Pregled uporabniških sporov po operaterjih

Agencija prejme v reševanje različno število sporov. Ker imajo operaterji različno število uporabnikov, števila sporov ni smotno predstaviti z absolutnimi številkami, ampak so prikazani glede na delež na njihovo število končnih uporabnikov. Na spodnji sliki so prikazani podatki za trg fiksni širokopolasovnih storitev. Vrednost predstavlja promil (‰) uporabnikov, ki so zoper svojega operaterja vložili predlog za rešitev spora pred agencijo.

S spodnje slike lahko razberemo, da imajo največ uporabniških sporov uporabniki A1 Slovenija, vendar jim v zadnjih 2 letih število uporabniških sporov pada. Sledijo jim uporabniki T-2, katerim število uporabniških sporov prav tako pada. Telemachovi naročniki so imeli v zadnjih 2 letih povečano število sporov, ki jih je reševala agencija, šele v zadnjih dveh četrletjih je število uporabniških sporov v upadu. Najmanj uporabniških sporov pa beleži operater Telekom Slovenije, ki ima celotno opazovano obdobje približno enako število uporabniških sporov in sicer se število le-teh giblje okoli 0,05‰.

Daleč največ sporov je zaradi plačila storitev, sledijo jim spori zaradi neupravičeno izdanega računa ter spori zaradi nedelovanja storitev. Ostalih sporov je v primerjavi z prvimi tremi relativno malo.

Slika 49: Število uporabniških sporov (v promilnih točkah) glede na število uporabnikov posameznega operaterja

Vir: AKOS

8. Zaključki analize učinkov regulacije trgov 3a in 3b

Z nalaganjem ustreznih regulativnih obveznosti morebitnemu operaterju s pomembno tržno močjo na upoštevni trgih si agencija kot nacionalni regulativni organ prizadeva spodbujati razvoj učinkovite konkurence na maloprodajnih trgih, s tem pa zagotoviti vsem končnim uporabnikom cenovno konkurenčne, kakovostne in inovativne storitve. Pri tem želi agencija krepiti predvidljivo in stabilno regulativno okolje, ki je eden ključnih elementov za spodbujanje učinkovitih naložb, ter zagotavljati učinkovito in trajnostno konkurenco. Vse to pa je pogoj za doseg zastavljenih ciljev gigabitne družbe.

Agencija je na podlagi določil 100 člena ZEKom-1 zavezana analizirati upoštevne trge v rednih časovnih intervalih, pri čemer mora vsako analizo izvesti najpozneje v treh letih po sprejetju prejšnjega ukrepa, ki se nanaša na nek konkretni upoštevni trg. Nov evropski zakonik o elektronskih komunikacijah EECC pa zaradi večje stabilnosti in predvidljivosti regulativnih ukrepov podaljšuje najdaljše obdobje izvedbe analiz posameznih upoštevni trgov iz treh na pet let od sprejetja zadnjega ukrepa, pod pogojem, da zaradi sprememb na trgu v vmesnem obdobju ni potrebno opraviti nove analize.

Leta 2017 je agencija objavila dve analizi upoštevni trgov in sicer za trg 3a (Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji) in trg 3b (Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji). Decembra istega leta je Telekomu Slovenije, ki je bil spoznan za operaterja s pomembno tržno močjo, izdala odločbi na obeh

trgih, v katerih je družbi naložila regulativne obveznosti, ki bodo prispevale k nadaljnjemu vzpostavljanju učinkovite konkurence.

Z regulacijo na upoštevni trgih veleprodajnega dostopa do širokopasovnega omrežja si agencija prizadeva povečati izkoriščenost že zgrajenega optičnega omrežja Telekoma Slovenije, pri čemer želi s cenovno regulacijo spodbuditi prehod operaterjev in posledično končnih uporabnikov z bakrenega na optično omrežje, kar bo omogočilo postopno ukinjanje bakrenega omrežja, ki po svojih lastnostih ni primerno za doseganje ciljev gigabitne družbe. Opravljena analiza učinkov regulacije potrjuje, da se prehodi na optično omrežje, kjer je to že na voljo, tudi izvajajo.

V Sloveniji se gradi predvsem optična infrastruktura, saj ima ta največji potencial glede zmogljivosti, ki bo lahko v prihodnosti na voljo končnim uporabnikom. Slovenija je nad povprečjem EU po pokritosti gospodinjstev s širokopasovnim dostopom, pri čemer še posebej izstopa po pokritosti na ruralnih območjih. Prav tako je nad povprečjem EU tudi po pokritosti z NGA dostopom, ki je na voljo že več kot 80% gospodinjstev, ki so pokrita s širokopasovnim dostopom. Končni uporabniki se odločajo predvsem za pakete storitev, tako da na trgu močno prevladujeta paketa četverček in trojček. Sicer pa so cene fiksnih širokopasovnih storitev v Sloveniji na podlagi zadnje primerjave najnižjih cen operaterjev v EU iz leta 2018 občutno nad povprečjem cen v EU. Pri tem pa najbolj izstopajo cene širokopasovnega dostopa do interneta, ki so kljub konkurenci na trgu še vedno med najvišjimi v EU. Pri primerjavi povprečnih cen širokopasovnih storitev slovenskih operaterjev v letu 2018 dobijo končni uporabniki v primerjavi z letom 2015 dvakrat višjo hitrost dostopa do interneta, pri čemer pa se povprečne cene, ki jih plačujejo končni uporabniki, razen pri paketu četverček, ki vključuje tudi mobilno telefonijo, niso bistveno spremenile. Na povečanje cen storitev so opazno vplivali višji stroški televizijskih pravic, ki so posledica uvedbe plačevanja pravic za programe Pro Plusa (januar 2017) in Planet TV (julij 2017).

Trg postaja vedno bolj konkurenčen tako na maloprodajnem kot tudi na infrastrukturnem nivoju, kar je pogoj za postopno deregulacijo in umikanje naloženih obveznosti, čemur je agencija sledila že v okviru trenutno naloženih obveznosti na upoštevni trgu 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg«, kjer Telekomu Slovenije na določenih geografskih območjih, zaradi različnih konkurenčnih razmer (prisotnost konkurenčnih infrastruktur, struktura trga ipd.), ni naložila cenovnih obveznosti. Agencija je pri tem je sledila tudi Priporočilu o regulaciji NGA omrežij¹⁰ in Priporočilu o nediskriminaciji in stroškovnih metodologijah¹¹, ki sta usmerjena v spodbujanje investicij v gradnjo omrežij naslednje generacije. Naveden ukrep ni povzročil dviga cen bitnega toka na omenjenih območjih, kar pomeni, da so omejitve maloprodajnih cen na trgu s strani konkurence in pritiski necenovnih obveznosti na veleprodajno ceno dostopa z bitnim tokom zadostni. Glede na ugotovitve agencije v zvezi z učinkovito konkurenco na maloprodajnem trgu širokopasovnega dostopa bo agencija tudi v prihodnje nadaljevala s sprejemom sorazmernih ukrepov, kar glede na rezultate geografske analize lahko pomeni zmanjševanje regulativnega bremena za Telekom Slovenije, kar lahko vodi tudi v popolno deregulacijo posamezne vrste veleprodajnega dostopa na določenih geografskih

¹⁰ Priporočilo Komisije o reguliranem dostopu do dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA), z dne 20. septembra 2010, Vir: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010H0572&from=SL>

¹¹ Priporočilo Komisije o doslednih obveznostih nediskriminacije ter metodologijah za izračun stroškov za spodbujanje konkurence in izboljšanje okolja za naložbe v širokopasovne povezave, z dne 11. septembra 2013, Vir: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0466&from=SL>

območjih ali določitev drugega operaterja za operaterja s pomembno tržno močjo, če bo na določenem območju izkazoval prevladujočo tržno moč.

Vpliv na izboljšanje širokopasovne povezljivosti končnih uporabnikov bo imela tudi gradnja novih visokozmogljivih omrežij, ki je v veliki meri posledica preverjanja tržnega interesa, katerega je izvedlo Ministrstvo za javno upravo v sklopu priprave javnih razpisov za GOŠO 3, 3a in 4. Po neuspešno izvedenih razpisih GOŠO 3 in GOŠO 3a, je v času priprave tega dokumenta objavljen razpis za GOŠO 4, ki pokriva bele lise v devetih statističnih regijah. Območje belih lis preostalih statističnih regij (Pomurje, Podravje in Koroška) pa pokriva Uredba o izvajanju podukrepa za širokopasovno infrastrukturo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Agencija bo spremljala izgradnjo novih omrežij in pri predvidenih analizah upoštevni trgov upoštevala njihov vpliv na trg.

Agencija bo z zaključkom analize učinkov regulacije začela nov krog analiz upoštevni trgov 3a in 3b. Agencija bo analizi izvedla v skladu s Smernicami¹² in veljavno zakonodajo na podlagi zbranih podatkov in lastnega sistema za mapiranje, ki vsebuje podatke o omrežnih priključnih točkah celotne širokopasovne infrastrukture v Sloveniji. Agencija je z namenom zgodnjega vključevanja zainteresirane javnosti, njihovega še tesnejšega sodelovanja in izmenjave mnenj objavila pričujočo analizo učinkov regulacije in pričakuje, da bo lahko konstruktivna menja in pripombe tudi upoštevala pri pripravi novega kroga analiz in oblikovanju predlaganih regulatornih ukrepov na predmetnih upoštevni trgih.

Agencija bo pri tem revidirala cilje, ki jih je zasledovala v predhodnih analizah upoštevni trgov 3a in 3b v luči Strategije regulacije trga elektronskih komunikacij za spodbujanje regulativne predvidljivosti¹³, pri tem pa bo zasledovala tudi cilje gigabitne družbe, Digitalne agende za Evropo ter Načrt razvoja NGA omrežij, kot tudi druge relevantne strateške dokumente, ter se zavzemala za izboljšanje pogojev dostopa do fiksnih širokopasovnih omrežij za končne uporabnike. Kakovostno izvedene analize bodo prinesle ukrepe na področju regulacije upoštevni trgov, ki bodo podpirali razvoj učinkovite konkurence in nadgradnjo širokopasovnih omrežij v smeri zelo visokozmogljive infrastrukture.

B. Pregled obveznosti iz trenutno veljavnih odločb v luči nove Direktive (EU) 2018/1972

1. Glavne spremembe ki jih prinaša nov regulativni okvir

Hiter razvoj na področju elektronskih komunikacij zahteva stalno prilaganje politik in regulacije. Politika EU je bila od sprejetja prejšnjega regulatornega okvira leta 2002 uspešna, saj je trg postal odprt in veliko bolj konkurenčen, kar je prineslo pospešen razvoj storitev in velike koristi vsem končnim uporabnikom. Razvoj na vseh področjih, tako na tehnološkem, kot na ekonomskem področju postavlja pred Evropsko unijo nove velike izzive, od pospeševanja pokritosti z NGA omrežji, do čim hitrejše vpeljave novih tehnoloških in poslovnih paradig, kot je 5G in vseh novih paradig, kot so umetna

¹² Smernice Evropske komisije za tržno analizo in ocenitev pomembne tržne moči v skladu z regulativnim okvirom EU za elektronska komunikacijska omrežja in storitve, Uradni list Evropske unije št. C 159, z dne 7.5.2018

¹³ <https://arhiv.akos-rs.si/strategija-regulacije-trga-elektronskih-komunikacij-za-spodbujanje-regulativne-predvidljivosti>

inteligenca, IoT in podobno, za katere predstavljajo najnaprednejše komunikacije nujno infrastrukturo, preko katere lahko izkoristimo njihov polni potencial.

Da bi dosegla vodilne države, si je Evropska unija v okviru gigabitne družbe postavila ambiciozne cilje na področju širokopasovne poveztljivosti za leto 2025¹⁴:

1. dostop do širokopasovne povezave vsaj 1 Gbit/s za šole, transportna vozlišča, glavne ponudnike javnih storitev in za napredna digitalna podjetja,
2. vsako gospodinjstvo v Evropski uniji, vključno z ruralnimi območji, mora imeti dostop do vsaj 100 Mbit/s povezave, ki se lahko nadgradi do hitrosti 1 Gbit/s,
3. vsa mesta, glavne ceste in železnice morajo biti pokrite s signalom 5G brez prekinitev, s tem, da se mora začeti komercialna uporaba 5G v vsaj enem večjem mestu vsake države članice že leta 2020.

Čeprav se je regulatorni okvir stalno dopolnjeval, se je pokazala potreba po sprejetju povsem nove zakonodaje. Pri njenem sprejemanju pa je zakonodajalec zasledoval naslednje cilje:

1. spodbujanje poveztljivosti in dostopa do omrežij zelo visoke zmogljivosti (angl: very high capacity networks – VHCN), kar vključuje fiksna, mobilna in brezžična omrežja,
2. spodbujanje konkurence,
3. prispevati k razvoju notranjega evropskega trga,
4. uresničevati interese državljanov EU.

Končni rezultat teh prizadevanj je Direktiva (EU) 2018/1972 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah¹⁵ (v nadaljevanju: Zakonik).

Z veljavnostjo Zakonika so prenehale veljati naslednje Direktive Evropskega parlamenta in Sveta:

1. 2002/21/ES o skupnem regulativnem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (Okvirna direktiva) z dne 7. marca¹⁶ (Framework directive), dopolnjena z Direktivo 2009/140/ES o spremembi direktiv 2002/21/ES o skupnem regulativnem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve, 2002/19/ES o dostopu do elektronskih komunikacijskih omrežij in pripadajočih naprav ter o njihovem medomrežnem povezovanju in 2002/20/ES o odobritvi elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev (v nadaljevanju: Direktiva o boljši regulaciji) z dne 25. novembra 2009 (Better regulation directive)¹⁷
2. 2002/19/ES o dostopu do elektronskih komunikacijskih omrežij in pripadajočih naprav ter o njihovem medomrežnem povezovanju (Direktiva o dostopu) z dne 7. marca¹⁸ (Access Directive), dopolnjena z Direktivo o boljši regulaciji
3. 2002/20/ES o odobritvi elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev (Direktiva o odobritvi) z dne 7. marca¹⁹ (Authorisation Directive), dopolnjena z Direktivo o boljši regulaciji,

¹⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/improving-connectivity-and-access>

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/1972/oj>

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32002L0021>

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0140&from=en>

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002L0019&from=EN>

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002L0020&from=en>

4. 2002/22/ES o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami (Direktiva o univerzalnih storitvah) z dne 7. marca²⁰ (Universal Service Directive), dopolnjena z Direktivo 2009/136/ES o spremembah Direktive 2002/22/ES o univerzalnih storitvah in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami, Direktive 2002/58/ES o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij in Uredbe (ES) št. 2006/2004 o sodelovanju med nacionalnimi organi, odgovornimi za izvrševanje zakonodaje o varstvu potrošnikov z dne 25. novembra 2009²¹ (Citizens' rights directive).

Zakonik je tako posodobil in poenotil regulatorni okvir, ki je postal tudi bolj pregleden. Zakonik poleg spodbujanja gradnje zelo visokozmogljivih omrežij ter sovlaganj in souporabe obstoječe infrastrukture spodbuja deregulacijo povsod, kjer so izpolnjeni pogoji glede obstoja učinkovite konkurence, oziroma se regulacija naloži v minimalni možni meri, ki še omogoča nadaljnji razvoj konkurence.

Direktiva o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij (Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah) ni del tega paketa. Revizija te direktive se izvaja ločeno.

Glavne spremembe, ki jih prinaša Zakonik, so na naslednjih področjih:

1. analize trgov, določitev OPTM in regulativni ukrepi,
2. dostop do omrežij in sovlaganja,
3. pravice končnih uporabnikov, regulacija ponudnikov storitev OTT (angl.: Over the top),
4. univerzalna storitev,
5. institucionalna ureditev in upravljanje.

Zakonik morajo države članice prenesti v nacionalno zakonodajo najkasneje do 11. decembra 2020.

V veljavi ostaja nespremenjena Direktiva 2014/61/EU o ukrepih za znižanje stroškov za postavitve elektronskih komunikacijskih omrežij visokih hitrosti z dne 15. maja 2014²² (Broadband cost reduction directive, v nadaljevanju: BCRD).

Zakonik postavlja splošni regulatorni okvir za celotno področje elektronskih komunikacij, medtem ko se BCRD posveča specifičnim ukrepom za zniževanje stroškov pri gradnji novih omrežij, s ciljem čimbolj učinkovite gradnje VHCN. BCRD predvideva izključno simetrično regulacijo, medtem ko Zakonik veliko pozornost namenja regulaciji operaterjev s pomembno tržno močjo (v nadaljevanju OPTM). Po drugi strani pa BCRD posega tudi na druge sektorje, izven telekomunikacij (npr. elektroenergetika, plinovodi, vodovodi), skratka na vse sektorje, ki upravljajo z infrastrukturo do končnega uporabnika, medtem ko je Zakonik omejen izključno na sektor elektronskih komunikacij.

Zakonik nalaga pripravo več smernic. V nadaljevanju so navedene vse smernice, ki se nanašajo na področje regulacije upoštevni trgov dostopa do širokopasovnih omrežij z roki za njihovo sprejetje:

1. Člen 22(7): smernice o geografskem pregledu (BEREC + mnenje Komisije, do 21.6.2020),

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002L0022&from=EN>

²¹ https://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/overview_en.html

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0061&from=en>

2. Člen 34: smernice o obliki, vsebini in stopnji podrobnosti ukrepov, roki za ukrepe ter kdaj ukrepi v skladu s členom 32(3) (regulacija dostopa do omrežij, postopek identifikacije trgov, postopek analize trgov, naložitev, sprememba ali preklic obveznosti in regulacija maloprodajnih storitev) niso potrebni. (Komisija + mnenje BEREC, neobvezno, rok ni določen),
3. Člen 61(1): smernice, ki se uporabljajo za pridobitev dostopa in medomrežnega povezovanja (nacionalni regulatorni organi),
4. Člen 61(3): smernice o merilih pri nalaganju obveznosti odobritve dostopa do napeljav in kablov ter pripadajočih zmogljivosti znotraj stavb ali do prve koncentracijske ali razdelilne točke, ki jo določi nacionalni regulativni organ, kadar je ta točka zunaj stavbe (BEREC do 21. decembra 2020),
5. Člen 61(7): smernice o skupnih pristopih k opredelitvi omrežnih priključnih točk v različnih omrežnih topologijah (BEREC + mnenje Komisija do 21. junija 2020),
6. Člen 64(2): smernice za analizo trga in ocenjevanje pomembne tržne moči (Komisija + posvetovanje z BEREC, rok ni določen),
7. Člen 66(2): smernice o skupnih pristopih za nacionalne regulativne organe, da bi ti lahko pokrivali opredeljeno čeznacionalno povpraševanje (BEREC v sodelovanju s Komisijo, po potrebi),
8. Člen 69(4): smernice o minimalnih merilih za referenčno ponudbo (BEREC ob sodelovanju s Komisijo, rok 21. december 2020),
9. Člen 76(1) in Priloga IV: smernice o dosledni uporabi pogojev in meril pri sovlaganjih (BEREC ob sodelovanju s Komisijo, rok ni določen),
10. Člen 82: smernice o merilih, ki jih morajo omrežja izpolnjevati omrežja, da bi bila opredeljena kot zelo visokozmogljiva omrežja (BEREC ob sodelovanju s Komisijo, rok 21. december 2020, rok za posodabljanje 31. december 2025 in nato v rednih presledkih).

Agencija v nadaljevanju dokumenta podaja podrobnejši opis sprememb povezanih z regulacijoupoštevnihtgov dostopa do širokopasovnih omrežij, spodbujanjem gradnje zelo visokozmogljivih omrežij ter sovlaganj in souporabe obstoječe infrastrukture. Navedeno velja za trenutno veljavneupoštevne trge »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji« (3a), »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg« (3b) in »Veleprodajni visokokakovostni dostop na fiksni lokaciji« (4). Spremembe na področju regulacije trgov obsegajo tudi druge trge, kar pa ni predmet tega dokumenta.

V nadaljevanju dokumenta sta najprej podani obstoječi regulatorni odločbi na trgih 3a in 3b, sledijo pa poglavja, kjer so predstavljene ključne novosti Zakonika. Tako pri odločbah kot pri zakoniku so postavljena vprašanja. Kjer odločba in sprememba Zakonika naslavljata isto temo, so relevantna določila Zakonika navedena pri točki regulatornih odločb, ki naslavlja isto problematiko. Agencija želi pri posameznih določbah pridobiti poglede zainteresirane javnosti glede načina implementacije oziroma o vplivu posameznih določil na posamezne subjekte, ki jih namerava agencija preučiti v okviru priprave analize upoštevnihtgov 3a »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji« in 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg« in na podlagi teh oblikovanju bodoče regulacije in morebitnih regulatornih ukrepov na teh upoštevnihtgih.

Agencija s spodaj navedenimi vprašanji želi z namenom pridobitve vseh relevantnih dejstev in pogledov omogočiti zgodnje vključevanje zainteresirane javnosti v proces priprave ponovnih analiz prej

navedenihupoštevnihtrgov na podlagi katerih bodo oblikovane tudi morebitne regulatorne obveznosti na teh trgih. Dokument je posvetovalne narave. Agencija prispevkov ne bo objavila, prav tako pa se do njih ne bo opredeljevala. Agencija naproša deležnike, da morebitne poslovne skrivnosti ustrezno označijo. Agencija se ne zavezuje, da bo upoštevala vse prejete vsebine. Agencija s pripravo tega dokumenta daje deležnikom na trgu možnost, da prispevajo svoje poglede glede bodoče regulacije predmetnihupoštevnihtrgov.

2. Pregled obveznosti iz trenutno veljavne odločbe naupoštevnetrgu 3a »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji«

Agencija je dne 5. 12. 2017 izdala odločbo št. 38244-1/2017/29, ki je postala dokončna 6. 12. 2017. V nadaljevanju je v celoti naveden izrek te odločbe, ter pri posameznih (ne vseh) točkah navedena vprašaja. Pri točkah, kjer se bo v prihodnje spremenil ZEKom-1 zaradi implementacije Zakonika, so dodani tudi opisi sprememb, ki jih zahteva Zakonik in vprašanja povezana s tem.

1. Družba Telekom Slovenije d. d. je naupoštevnetrgu 3a »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji« operater s pomembno tržno močjo.
2. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, v okviru katere mora zagotoviti operatorski dostop do omrežnih elementov in naprav ter omogočiti koriščenje funkcionalnosti aktivne opreme na nivoju vmesnikov, tehničnih parametrov, protokolov in drugih pomembnih funkcij, in sicer:
 - a) povsem razvezan dostop in sodostop do bakrene krajevne zanke v omrežjih, ki niso nadgrajena z vectoring tehnologijo,
 - b) virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) do skrajšane bakrene zanke,
 - c) virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) do bakrenega omrežja, nadgrajenega z vectoring tehnologijo,
 - d) razvezan dostop do optične krajevne zanke v točka-točka (P2P) omrežju,
 - e) virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) do pasivnega optičnega omrežja (PON) v točka-več točk (P2MP) omrežju,
 - f) dostop do hišne napeljave, ki je v njeni lasti,
 - g) dostop do kabelske kanalizacije, jaškov in drogov v dostopovnem delu omrežja, ki so v njeni lasti, za potrebe operaterjev za gradnjo njihovega lastnega omrežja,

ter ugoditi vsem razumnim zahtevam za operatorski dostop do in uporabo omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti iz a) do g) alinej te točke izreka.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora drugim operaterjem virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) iz b), c) in e) alinej te točke izreka zagotoviti v roku 60 dni od vročitve te odločbe.

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

1. **Prosimo, navedite vaše izkušnje, pričakovanja in poglede na tematiko navedeno v alinejah od a do g druge točke izreka regulatorne odločbe na trgu 3a.**
2. **Prosimo, navedite katere vrste operatorskega dostopa uporabljate in jih razvrstite od najbolj do najmanj pomembne z vašega vidika. Utemeljite.**
3. **Ali pričakujete kakršne koli spremembe glede uporabe ali pomembnosti posameznih vrst dostopa do leta 2024? Utemeljite.**
4. **Ali ste zainteresirani za kakšno drugo vrsto dostopa? Katero (npr. dostop do valovne dolžine)? Utemeljite tehnično izvedljivost in ekonomsko upravičenost uporabe takšne rešitve z zornega kota vašega podjetja.**

Zakonik v členu 72 ureja **obveznost dostopa do gradbeniške infrastrukture**²³ kot samostojen ukrep, ki ga agencija lahko naloži kadar ugotovi, da bi zavrnitev dostopa ali dostop pod neprimernimi pogoji oviral razvoj učinkovite konkurence. Dostop se lahko naloži ne glede na to ali so sredstva na katera se nanaša obveznost del upoštevne trga, pod pogojem, da je obveznost potrebna in ustrezna. Dostop mora zagotoviti operater s pomembno tržno močjo (asimetričen ukrep).

5. **V kolikšni meri je za vas pomemben dostop do gradbeniške infrastrukture danes in koliko bo v prihodnosti? Utemeljite.**
6. **Ali vidite pri tovrstnem dostopu kakršnekoli ovire? Utemeljite.**

Zakonik v členu 73 ureja **obveznosti dostopa do posebnih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti in njihovo uporabo**. Med drugim takrat, kadar bi zavrnitev dostopa ali neprimerni pogoji s podobnim učinkom ovirali razvoj trajnostnega konkurenčnega maloprodajnega trga ali ne bi bili v interesu končnih uporabnikov. Tak dostop obsega tudi virtualne produkte. Dostop mora zagotoviti operater s pomembno tržno močjo (asimetričen ukrep).

Agencija mora pri nalaganju predmetne obveznosti upoštevati načelo sorazmernosti in presoditi ali bi druge oblike dostopa na istem ali povezanem veleprodajnem trgu zadostovale za odpravo ugotovljenih težav pri vzpostavljanju učinkovite konkurence. Pri tem je treba upoštevati ponudbo komercialnega dostopa, regulirani dostop na podlagi člena 61 (simetrična regulacija) in obstoječi oziroma predvideni regulirani dostop do drugih veleprodajnih vložkov.

Kadar namerava agencija naložiti obveznosti na podlagi člena 72 (dostop do gradbeniške infrastrukture) ali tega člena mora preučiti, ali bi bila zgolj naložitev obveznosti dostopa v skladu s členom 72 sorazmeren način za spodbujanje konkurence in interesa končnih uporabnikov.

Agencija lahko pri naložitvi obveznosti v skladu s tem členom določi tehnične ali operative pogoje, ki jih morajo ponudnik ali upravičenci do takšnega dostopa izpolnjevati, kadar je to potrebno za zagotovitev normalnega delovanja omrežja.

²³ Zakonik uporablja izraz gradbeniška infrastruktura (glej člen 72(1) Zakonika), BCRD pa fizična infrastruktura (glej člen 2(2) BCRD).

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

7. Zaradi razvoja konkurence postopoma pridobiva vedno večji pomen regulacija dostopa do fizične infrastrukture. Kako komentirate nadaljnji razvoj v smeri postopne deregulacije ostalih produktov, kjer bo predvidoma reguliran samo še dostop do gradbeniške infrastrukture? Ali glede na vaš poslovni model, kot ga nameravate razvijati v prihodnje, navedeno zadošča za nadaljnje zagotavljanje učinkovite konkurence? Utemeljite.

3. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v zvezi z izpolnjevanjem obveznosti operaterskega dostopa iz b), c) in e) alinej 2. točke izreka pri zagotavljanju operaterskega dostopa z virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) izpolnjevati najmanj naslednje tehnične pogoje:
- a) pri dostopu do skrajšane bakrene zanke in do bakrenega omrežja, nadgrajenega z vectoring tehnologijo, zagotoviti dostop preko točk prevzema prometa na posameznih aktivnih optičnih dostopovnih vozliščih, ki vključuje tudi agregacijo od DSLAM-a na lokaciji podzanke do posameznega aktivnega optičnega dostopovnega vozlišča,
 - b) pri dostopu do pasivnega optičnega omrežja (PON) zagotoviti dostop preko točk prevzema prometa na posameznih aktivnih optičnih dostopovnih vozliščih,
 - c) zagotoviti transparenten dostop na drugem sloju (Layer 2) ISO/OSI referenčnega modela, ki temelji na Ethernet vmesniku, obenem pa omogočiti tudi popolno transparentnost na tretjem sloju (Layer 3),
 - d) omogočiti uporabo in upravljanje operaterjeve lastne in z omrežjem tehnično skladne uporabniške opreme (CPE), katere tehnične specifikacije določi in objavi v vzorčni ponudbi,
 - e) omogočiti uporabo virtualne naročniške povezave v mejah fizičnih zmogljivosti takšne povezave, oziroma najmanj njenega premo sorazmernega deleža v danem trenutku uporabljenih kapacitet skupnega dela dostopovne povezave, z upoštevanjem dodeljene pasovne širine na posameznih storitvah,
 - f) omogočiti spreminjanje pritočne in odtočne hitrosti storitev v okviru zakupljenega profila virtualne naročniške povezave,
 - g) omogočiti zagotavljanje različnih razredov kakovosti storitev (QoS) vključno s prioritizacijo prometa, kjer morajo biti določene vsaj naslednje štiri kategorije prometa:
 - razred z najvišjo prioriteto, ki omogoča prenos časovno občutljivih in prometno determinističnih aplikacij, ki zahtevajo odziv v realnem času z zagotovljeno bitno hitrostjo, majhno zakasnitvijo in potresavanjem in brez izgube paketov,
 - razred z visoko prioriteto, ki omogoča prenos časovno občutljivih in interaktivnih storitev z zagotovljeno bitno hitrostjo, majhno zakasnitvijo in potresavanjem in brez izgube paketov,
 - razred z nizko prioriteto, ki zagotavlja prioriteto z zagotovljeno bitno hitrostjo in določeno zakasnitvijo, potresavanjem in izgubo paketov,
 - razred, ki nima prioritete in omogoča kakovost prenosa na najboljši možni način, ter je primeren aplikacijam, ki niso občutljive oziroma se prilagajajo na redke spremembe hitrosti, izgubo, podvajanje ali spreminjanje vrstnega reda prihajajočih paketov,

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

- h) zagotoviti možnost uporabe storitev, ki se prenašajo v multicast načinu,
- i) zagotoviti uporabo najmanj štirih logičnih enoumno označenih (VLAN) povezav do posameznega uporabnika kot tudi eno dodatno enoumno označeno (VLAN) povezavo, namenjeno upravljanju uporabniške opreme,
- j) omogočati identifikacijo in avtorizacijo posameznih uporabnikov,
- k) omogočiti vzpostavitev vseh potrebnih varnostnih in zaščitnih mehanizmov, s katerimi se lahko zagotovi varnost uporabnikov, ter celovitost in razpoložljivost omrežij in storitev,
- l) na zahtevo operaterja omogočiti dostop do parametrov naročniške povezave, ki omogočajo diagnosticiranje in odpravo napak.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora tehnične pogoje dostopa z virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) objaviti v roku 30 dni od vročitve te odločbe, drugim operaterjem pa istočasno zagotoviti testiranje te storitve.

- 8. Kakšne so vaše izkušnje glede tehničnih pogojev za VULA in kako ocenjujete njihovo izvajanje? Utemeljite.**
- 9. Ali ocenjujete, da je postopek ugotavljanja skladnosti uporabniške opreme (CPE) iskalca dostopa z omrežjem Telekoma Slovenije ustrezen?**
- 10. Ali svojim naročnikom omogočate, da namestijo svoj CPE? Če da, kakšne so najpogostejše težave, s katerimi se srečujete, če ne, pojasnite zakaj?**
- 11. Ali vidite network slicing na fiksnih omrežjih kot novo možnost lokalnega dostopa do omrežja? Utemeljite.**
- 12. Kakšen bo po vašem mnenju vpliv virtualizacije na lokalnem dostopu do omrežja? Utemeljite.**

- 4. Družba Telekom Slovenije d. d. v okviru obveznosti dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe iz 2. točke izreka te odločbe:
 - a) mora na razumno zahtevo operaterja omogočiti prehod z dostopa z bitnim tokom na razvezan dostop do krajevne zanke ter na virtualno razvezan lokalni dostop (VULA), prehod z razvezanega dostopa do krajevne zanke na virtualno razvezan lokalni dostop (VULA) ter prehod z bakrenega na optično omrežje, pri čemer mora pri vseh oblikah prehoda omogočiti tudi hkraten skupinski prehod končnih uporabnikov (najmanj 10 končnih uporabnikov) na določeni lokaciji,
 - b) v odsotnosti sklenitve drugačnega pisnega dogovora z operaterjem za predčasen prehod na drugo obliko dostopa, posamezne lokacije ali posamezne bakrene krajevne zanke ne sme ukiniti prej kot po preteku 5 let od začetka uporabe posamezne lokacije s strani operaterja,
 - c) lahko nadgradi bakreno omrežje z vectoring tehnologijo pod naslednjimi pogoji:
 - na funkcijski lokaciji, na kateri ni prisotnih operaterjev z razvezavo bakrene krajevne zanke in na vseh podrejenih podzankah, lahko izvede nadgradnjo, pri čemer mora na vseh zankah, znotraj istega kablanskega snopa omogočiti

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

uporabo zmogljivosti širokopasovne povezave najmanj 100 Mbit/s v smeri proti uporabniku, zagotoviti pa končnim uporabnikom, ki takšno hitrost naročijo,

- na funkcijski lokaciji, na kateri je prisoten najmanj en operater z razvezavo bakrene krajevne zanke, lahko izvede nadgradnjo na vseh podrejenih podzankah, pri katerih je omarica z vectoring opremo od skupne lokacije oddaljena nad 550 m zračne razdalje, v kolikor na vseh zankah znotraj istega kablanskega snopa omogoči uporabo zmogljivosti širokopasovne povezave najmanj 100 Mbit/s v smeri proti uporabniku, zagotovi pa končnim uporabnikom, ki takšno hitrost naročijo, pri čemer pa mora operaterjem na razvezanih krajevnih zankah znotraj istega kablanskega snopa omogočiti uporabo frekvenčnega pasu do 17,7 MHz vsaj še do konca leta 2020,
- na funkcijski lokaciji, na kateri je prisoten najmanj en operater z razvezavo bakrene krajevne zanke, in na vseh podrejenih podzankah, pri katerih je omarica z vectoring opremo od skupne lokacije oddaljena do vključno 550 m zračne razdalje, lahko izvede nadgradnjo, v kolikor na vseh zankah znotraj istega kablanskega snopa omogoči uporabo zmogljivosti širokopasovne povezave najmanj 100 Mbit/s v smeri proti uporabniku, zagotovi pa končnim uporabnikom, ki takšno hitrost naročijo, pri čemer pa mora operaterjem na razvezanih krajevnih zankah znotraj istega kablanskega snopa omogočiti uporabo frekvenčnega pasu do 17,7 MHz,

razen v primeru drugačnega dogovora z operaterji glede rezerviranega frekvenčnega pasu do 17,7 MHz in s tem povezanim prehodnim obdobjem,

- d) mora na obstoječih funkcijskih lokacijah še naprej zagotavljati fizično razvezavo obstoječih FTTH P2P povezav,
- e) mora redno vzdrževati bakreno omrežje, na katerem so še prisotni operaterji.

13. Ali imate kakšne pomisleke, če na območjih, kjer je zagotovljen veleprodajni dostop do odprtega omrežja (OŠO), Telekom Slovenije ukine bakreno omrežje? Utemeljite.
14. Kakšne so vaše izkušnje glede tehničnih omejitev v primeru uporabe vectoring tehnologije? Utemeljite.

5. Družba Telekom Slovenije d. d. se mora pri izvrševanju obveznosti dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe v skladu s to odločbo v dobri veri pogajati z operaterji, ki zahtevajo operatorski dostop. Prav tako družba Telekom Slovenije d. d. ne sme zavrnila že odobrenega operatorskega dostopa do omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti iz 2. točke izreka te odločbe, na način, da sledi Priporočilu o ravnanju operaterjev v primeru nerazumnih zahtev za operatorski dostop št. 0073-23/2013/14 z dne 24. 6. 2013.

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

6. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v okviru izvrševanja obveznosti dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe v skladu s to odločbo zagotoviti skupno lokacijo (kolokacijo) in druge zmogljivosti potrebne za primerno namestitvev in povezavo ustrezne opreme, ki omogoča uporabo omrežnih elementov oziroma pripadajočih zmogljivosti iz 2. točke izreka te odločbe, pri čemer mora:
- a) zagotoviti na zahtevo operaterja prostor skupne lokacije, ki je fizično ločen in ima funkcionalno ločen vhod, ali prostor skupne lokacije, ki je fizično ločen in ima skupen vhod, ali prostor skupne lokacije, pri katerem ni potrebna izgradnja fizičnega prostora in se naprave postavijo v obstoječi prostor družbe Telekom Slovenije d. d.,
 - b) omogočiti operaterjem izbiro tipa skupne lokacije, pri tem pa je dolžna upoštevati razumne zahteve operaterjev, katere lahko zavrne le, če so za to podani objektivni in transparentni razlogi. V primeru zavrnitve je družba Telekom Slovenije d. d. dolžna z razlogi za zavrnitev seznaniti operaterja, ter mu na njegovo zahtevo predložiti tudi ustrezno tehnično dokumentacijo, iz katere ti razlogi izhajajo,
 - c) v primeru, da je v prostoru za skupno lokacijo postavitve novih naprav zaradi pomanjkanja prostora onemogočena, na zahtevo operaterja omogočiti povezavo z oddaljeno skupno lokacijo, ki jo priskrbi operater,
 - d) na zahtevo operaterja zagotoviti v prostoru skupne lokacije zadostno elektroenergetsko napajanje in storitve hlajenja, in sicer na tak način, kot ga zagotavlja samemu sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem,
 - e) omogočiti neoviran dostop z optičnim kablom operaterja ali tretjega ponudnika od najbližjega uvodnega jaška do prostorov skupne lokacije ter omogočiti samostojno povezovanje operaterjev med prostori skupne lokacije znotraj iste stavbe z opremo in izvajalcem, ki ju lahko priskrbi operater sam, za vse naštetе potrebe pa bo moral zagotoviti souporabo kanalov, zgradb in drugih potrebnih zmogljivosti,
 - f) na zahtevo operaterja z obstoječimi optičnimi vlakni družbe Telekom Slovenije d. d. zagotoviti povezavo do najbližjega vozlišča z robnim usmerjevalnikom jedrnega omrežja,
 - g) ponuditi operaterjem najmanjši prostor za skupno lokacijo, kot ga zahteva operater in ki je še primeren za ustrezno namestitvev naprav, ki jih operater glede na svojo zahtevo dejansko potrebuje, pri čemer v vzorčni ponudbi lahko opredeli pogoje, ki se morajo upoštevati pri načrtovanju,
 - h) hkrati s pripravo prostora skupne lokacije na zahtevo operaterja zagotoviti namestitvev števecv za merjenje njegove dejanske porabe električne energije v vse prostore skupne lokacije.

15. Na koliko kolokacijah ste prisotni s fizično razvezavo lokalne zanke in kolikšno je najmanjše število vseh omrežnih priključnih točk (baker in optika) povezanih na najmanjšo funkcijsko lokacijo na kateri ste prisotni?

16. Na koliko kolokacijah ste prisotni s fizično razvezavo optične lokalne zanke in kolikšno je najmanjše število vseh optičnih omrežnih priključnih točk povezanih na najmanjšo funkcijsko lokacijo na kateri ste prisotni?

17. Ali načrtujete širitev tudi na manjše funkcijske lokacije? Kolikšno je najmanjše število

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

vaših potencialnih naročnikov na funkcijski lokaciji, da bi bila za vas še zanimiva za vzpostavitev kolokacije?
18. Ali načrtujete opuščanje manjših kolokacij?

7. Družba Telekom Slovenije d. d. pri izvrševanju obveznosti dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe v skladu s to odločbo ne sme postavljati nerazumnih pogojev, ki za izvajanje storitev niso nujno potrebni.

8. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja, v okviru katere mora:

- a) pri zagotavljanju storitve lokalnega dostopa drugim operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operatorskem dostopu, zagotavljati enakovredne pogoje dostopa do omrežja v enakovrednih okoliščinah, kot jih zagotavlja sami sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem,
- b) pri zagotavljanju storitve lokalnega dostopa drugim operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operatorskem dostopu, zagotavljati enako kakovostne storitve in istočasne informacije v zvezi z razvezavo lokalnega dostopa, pod enakimi pogoji, kot jih zagotavlja sami sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem,
- c) operaterjem zagotoviti tako obliko lokalnega dostopa, vključno z vsemi omrežnimi elementi, naloženimi v okviru obveznosti dostopa, ki operaterjem omogoča najmanj ponujanje enakih storitev, vključno s ceno, v enaki kakovosti, kot jih na maloprodajnem trgu zagotavlja tudi sama oziroma preko hčerinskih ali partnerskih podjetij, po potrebi pa tudi z omogočanjem namestitve lastne opreme operaterja,
- d) operaterjem zagotoviti najmanj takšen nivo kakovosti lokalnega dostopa, ki omogoča izpolnjevanje zahtev glede hitrosti in kakovosti storitev na maloprodajnem trgu na podlagi vsakokrat veljavne zakonodaje, pri tem mora v primeru poslabšanja hitrosti zakupljenega paketa o tem obvestiti drugega operaterja in mu omogočiti brezplačen prehod na nižji paket,
- e) operaterjem zagotoviti informacije o izpadih in prekinitvah omrežja in storitev na enak način in v enakem obsegu kot svoji maloprodajni enoti oziroma hčerinskemu ali partnerskemu podjetju,
- f) operaterjem zagotoviti uporabo istega informacijskega sistema in enakih procesov in dostopov za pregledovanje, naročanje in upravljanje storitev, kot ga uporablja njena maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja, in sicer najkasneje v roku 3 mesecev od vročitve te odločbe,
- g) sproti obveščati o znanih vzrokih za nastanek napake in poteku ter času odprave napak, kot tudi, ko napaka ni na njeni strani, aktivno sodelovati pri odpravi napake, takoj po odpravi napake pa ažurno obvestiti o vzrokih in odpravi prijavljene napake, na neizbrisen in sledljiv način prek istega informacijskega sistema enako kot svojo maloprodajno enoto oziroma hčerinsko ali partnersko podjetje.

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

- 19. Kakšni so vaši pogledi glede izvrševanja obveznosti enakega obravnavanja iz alinej a) do g)?**
- 20. Kakšne so vaše izkušnje z informacijskim sistemom, ki ga mora zagotavljati Telekom Slovenije? Opišite.**
- 21. Ali ste zaznali večje težave na področju enakega obravnavanja, ki niso naslovljene s sedaj veljavno odločbo? Utemeljite.**

9. Družba Telekom Slovenije d. d. mora, v okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v skladu s to odločbo, z namenom obveščanja operaterjev, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu, in Agencije, v enakih časovnih in kakovostnih okvirih kot svojim notranjim organizacijskim enotam ter hčerinskim in partnerskim podjetjem, z uporabo istega informacijskega sistema na transparenten, neizbrisen in sledljiv način objaviti naslednje informacije, ki jih mora hraniti najmanj eno leto:

- a) o topologiji omrežja,
- b) o začetku posodabljanja ali gradnje omrežja (razen vzdrževalnih del) s podatki za posamezen priključek do naslova natančno pred pričetkom del (tj. razred priključka 4), o možnosti oddaje naročila za spremembo ali izvedbo priključka, ki ustreza razredu 3, pa najmanj 30 dni pred tem. Za posamezno funkcijsko lokacijo mora objaviti informacije o začetku posodabljanja ali gradnje omrežja najmanj 6 mesecev pred pričetkom del. V vseh v tej alineji navedenih primerih pa ne kasneje kot je o tem obveščena njena lastna maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja,
- c) o ukinitvi posamezne skupne lokacije najmanj 2 leti vnaprej, o ukinitvi posamezne bakrene zanke pa najmanj 6 mesecev vnaprej, v obeh primerih pa ne kasneje kot je o tem obveščena njena lastna maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja. V primeru, ko na skupni lokaciji ni prisotnih drugih operaterjev, pa mora o ukinitvi posamezne skupne lokacije objaviti informacije 6 mesecev vnaprej,
- d) o razpoložljivosti oziroma številu zank oziroma vlaken na posameznih lokacijah, oziroma na vseh lokacijah, kjer je mogoča skupna lokacija, ter o številu zank oziroma vlaken, vključno z rezervami, številom standardnih in multipleksiranih priključkov,
- e) o geografski pokritosti iz vseh lokacij, kjer je mogoča skupna lokacija, vključno s podatki za vsako posamezno tehnologijo in zmogljivost priključka ter možno obliko razvezave lokalnega dostopa, ki je na voljo na skupni lokaciji, do naslova natančno,
- f) o razpoložljivosti skupnih lokacij,
- g) o uvajanju novih skupnih lokacij za najmanj 6 mesecev vnaprej,
- h) o morebitnih rezervacijah na vseh lokacijah, kjer je mogoča skupna lokacija, skupaj s časovno določenim začetkom in koncem realizacije projekta, na katerega se rezervacija nanaša, ki v nobenem primeru ne sme biti daljši od enega leta, pri čemer je pogoj za rezervacijo izdelana projektna dokumentacija.

- 22. Ali so navedene informacije za vas zadostne in ali jih Telekom Slovenije zagotavlja na ustrezen način?**

23. Kakšen je vaš pogled na izpolnjevanje rokov pri posredovanju zahtevanih informacij? Opišite.

10. Družba Telekom Slovenije d. d. v okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v skladu s to odločbo, tudi sama ne sme uporabljati zank, ki jih je v zavrnitvah poizvedb operaterjev označila kot rezervne, razen za namene, pri katerih je uporaba rezervnih zank upravičena, oziroma mora v primeru spremembe namembnosti posamezne lokalne zanke to najprej ponuditi operaterju, ki je prvi poizvedoval po njej.

11. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v skladu s to odločbo opraviti preskus tehnične ponovljivosti in zagotoviti tehnično ponovljivost novih oziroma spremenjenih maloprodajnih ponudb, v okviru katerih mora Agenciji in operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o veleprodajnem lokalnem dostopu, posredovati tehnične in poslovne informacije v primeru uvedbe novih reguliranih veleprodajnih vložkov ali v primeru spremembe obstoječih reguliranih veleprodajnih vložkov. Družba Telekom Slovenije d. d. mora navedene informacije posredovati najmanj 4 mesece pred uvedbo nove maloprodajne ponudbe in najmanj 2 meseca pred uvedbo spremenjene maloprodajne ponudbe, kar pa ne velja za virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA), za katero mora preskus tehnične ponovljivosti opraviti in posredovati v roku 30 dni od vročitve te odločbe.

24. Ali ste pri zagotavljanju tehnične ponovljivosti naleteli na kakšne težave? Opišite.

12. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v skladu s to odločbo upoštevati naslednje roke in zahteve:

a) rok za odgovor na poizvedbe preko istega informacijskega sistema v zvezi z informacijami glede lokacij glavnega delilnika in zmogljivosti lokalne zanke znaša največ 15 minut od oddaje poizvedbe. V primeru, da mora družba Telekom Slovenije d. d. za pripravo odgovora izvesti dodatne aktivnosti na terenu, je rok za odgovor na poizvedbo 3 delovne dni,

b) v primeru zavrnitve operaterjeve poizvedbe mora družba Telekom Slovenije d. d. z razlogi za zavrnitev nemudoma seznanimi operaterja prek istega informacijskega sistema, tako, da bo že iz avtomatiziranega odgovora na poizvedbo jasno in nedvoumno razviden razlog za zavrnitev. Na podlagi izrecne zahteve operaterja mora družba Telekom Slovenije d. d. najkasneje v roku 3 delovnih dni v njenih prostorih predložiti tehnično dokumentacijo, iz katere morajo izhajati natančni razlogi za zavrnitev, pri čemer mora operaterju na njegovo zahtevo izročiti tudi kopijo tehnične dokumentacije. V primeru, da družba Telekom Slovenije d. d. zavrne poizvedbo brez navedbe jasnega, nedvoumnega in razumljivega razloga, take poizvedbe operaterju ne sme zaračunati,

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

c) rok za izvedbo naročila (priklop končnega uporabnika) v primeru bakrenega omrežja, ki ga lahko operater poda takoj po prejemu pozitivnega odgovora na preveritev preko istega informacijskega sistema, je 8 delovnih dni od prejema naročila. Navedeni rok se v primeru nastanka izrednih okoliščin izven neposrednega nadzora družbe Telekom Slovenije d. d. za izvedbo vseh nadaljnjih naročil razumno podaljša, o podaljšanju roka pa mora družba Telekom Slovenije d. d. obvestiti operaterja in Agencijo, slednjo pa mora takoj po nastanku takšne situacije tudi seznaniti s podrobnejšo obrazložitvijo in dokazi,

d) rok za izvedbo naročila (priklop končnega uporabnika) v primeru optičnega omrežja, ki ga lahko operater poda takoj po prejemu pozitivnega odgovora na preveritev preko istega informacijskega sistema je:

- 8 delovnih dni od prejema naročila, v primeru, da je optični kabel pred objektom končnega naročnika (tj. razred priključka 1),
- 15 delovnih dni od prejema naročila, v primeru, da je potrebno vzpostaviti povezavo od naročniku pripadajočega TKI (v katerem je optični kabel) do objekta naročnika brez gradbenih zemeljskih del (tj. razred priključka 2),
- 30 delovnih dni od prejema naročila, v primeru, da je potrebno vzpostaviti povezavo od pripadajočega TKI do objekta naročnika oziroma do v prvotnem projektu nepredvidenega priključka naročnika, ki je od najbližjega TKI oddaljen največ 200 m (v katerem je optični kabel), in so potrebna gradbena zemeljska dela ter na poti ni geoloških, infrastrukturnih ali geografskih ovir (tj. razred priključka 3), pri čemer se čas potreben za pridobivanje služnosti, soglasij drugih infrastrukturnih upravljavcev na območju gradnje in soglasij solastnikov in etažnih lastnikov ne šteje v roke za izvedbo naročila. V kolikor so na poti geološke, infrastrukture in geografske ovire, mora družba Telekom Slovenije d. d. o tem preko istega informacijskega sistema obvestiti operaterja. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v roku 3 delovnih dni od začetka teh postopkov o tem obvestiti operaterja in mu na njegovo zahtevo posredovati podatke o lastnikih, solastnikih, upravljavcih ali etažnih lastnikih. Prav tako mora družba Telekom Slovenije d. d. po pridobitvi potrebnih soglasij drugega operaterja nemudoma obvestiti. Navedeni rok se lahko v primeru nastanka izrednih okoliščin izven neposrednega nadzora družbe Telekom Slovenije d. d. za izvedbo vseh nadaljnjih naročil razumno podaljša, pri čemer mora o podaljšanju roka obvestiti operaterja in Agencijo, slednjo pa mora takoj po nastanku takšne situacije tudi seznaniti s podrobnejšo obrazložitvijo in dokazi.

V primeru optičnega točka-točka (P2P) omrežja mora biti optično vlakno v takšnem funkcionalnem stanju, da je omogočeno zagotavljanje vseh storitev, vključno s storitvijo kabelske televizije, ki uporablja radiofrekvenčni signal, in se v nasprotnem primeru šteje, da priklop ni izveden.

e) rok za odpravo napak znaša 2 delovna dneva od prijave napake, rok pa se v primeru težjih napak lahko podaljša za največ 5 delovnih dni, pri čemer mora družba Telekom Slovenije d. d. o podaljšanju roka pred iztekom nemudoma obvestiti operaterja in navesti ter utemeljiti razloge, iz katerih izhaja, da gre za težjo napako. Družba Telekom Slovenije

d. d. mora 60% napak odpraviti v 1 delovnem dnevu, 100% pa v 2 delovnih dneh, pri čemer so težje napake, za katere se lahko rok podaljša za 5 delovnih dni, iz te lestvice izvzete.

f) rok za odgovor na poizvedbo za do 15 lokacij znaša 10 delovnih dni od prejema popolne poizvedbe, od 16 do 50 lokacij znaša 30 delovnih dni od prejema popolne poizvedbe, od 51 do vključno 100 lokacij znaša 45 delovnih dni od prejema popolne poizvedbe in nad 100 lokacij znaša 90 delovnih dni od prejema popolne poizvedbe,

g) rok za izvedbo naročila za izvedbo skupne lokacije znaša največ 4 mesece od prejema popolnega naročila, pri čemer se mora 70% vseh naročil za skupno lokacijo izvesti v 3 mesecih,

h) rok za izgradnjo posameznih elementov v primeru, da je bila oprema za zagotavljanje storitve dostopa naročena istočasno kot skupna lokacija, je enak roku za izvedbo skupne lokacije. V primeru, da so bili elementi naročeni kasneje, ne sme biti rok, ne glede na datum naročila te opreme s strani operaterja, v nobenem primeru daljši od 2 mesecev od prejema naročila. Ta rok se lahko podaljša za največ 30 delovnih dni le v primeru, da gre za naročilo povsem nove opreme s strani operaterja, katere ustreznost oziroma primernost je potrebno še preizkusiti,

25. Kakšen je vaš pogled na izpolnjevanje rokov, navedenih v posameznih alinejah?
--

13. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v okviru izvrševanja obveznosti enakega obravnavanja v svoji vzorčni ponudbi za veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji določiti naslednje pogodbene kazni:

a) v primeru zamude pri izvedbi naročila razvezanega lokalnega dostopa je dolžna za prvih 10 dni zamude plačati pogodbeno kazen v višini 50% mesečne zakupnine za naročeno obliko razvezanega lokalnega dostopa za vsak posamezen dan in od 11. dne zamude dalje 150% mesečne zakupnine za ustrezno obliko razvezanega lokalnega dostopa za vsak posamezen dan, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 18-kratnik mesečne zakupnine za ustrezno obliko razvezanega lokalnega dostopa, pri čemer se tovrstna oblika pogodbene kazni upošteva tudi v primeru napačnega odgovora na poizvedbe,

b) v primeru zamude pri izvedbi naročila za izvedbo posamezne skupne lokacije je dolžna za vsak teden zamude plačati pogodbeno kazen najmanj v višini 10% cene adaptacije in opreme prostora skupne lokacije, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 100% cene adaptacije in opreme prostora skupne lokacije,

c) v primeru zamude pri odpravljanju napak je dolžna za prva 2 dneva zamude plačati pogodbeno kazen v višini celotne mesečne zakupnine za naročeno obliko razvezanega lokalnega dostopa, po preteku tega obdobja pa še dodatnih 40% mesečne zakupnine za vsak dodaten dan zamude, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 18-kratnik mesečne zakupnine za naročeno obliko razvezanega lokalnega dostopa,

d) v primeru, da zaradi zamude pri realizaciji posamezne izvedbe razvezanega lokalnega dostopa ali zaradi nespoštovanja rokov pri odpravljanju posamezne napake, naročnik operaterju odpove pogodbo, mora družba Telekom Slovenije d. d. plačati pogodbeno kazen v višini 18-kratnika mesečne zakupnine za ustrezno obliko razvezanega dostopa. V takem primeru je družba Telekom Slovenije d. d. dolžna operaterju plačati le pogodbeno kazen za odpoved pogodbe, ne pa tudi pogodbene kazni za zamudo, ki je to odpoved povzročila.

14. Družba Telekom Slovenije d. d. mora mesečno operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu, kot tudi Agenciji, v istem informacijskem sistemu na pregleden način, do 10. v mesecu za pretekli mesec, zagotoviti podatke o kakovosti razvezave lokalnega dostopa, ki so potrebni za preverjanje izvrševanja obveznosti enakega obravnavanja v skladu s to odločbo, pri čemer mora zagotoviti najmanj naslednje podatke, ki morajo biti prikazani ločeno za ponujanje storitev operaterjem in za ponujanje storitev samemu sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem, in sicer:

- a) povprečni čas odgovora na poizvedbe preko istega informacijskega sistema v zvezi z informacijami glede razvezave lokalnega dostopa (merjeno v minutah) in povprečni čas odgovora na poizvedbe v primeru, da je za pripravo odgovora potrebno izvesti dodatne aktivnosti (merjeno v delovnih dnevih),
- b) povprečni čas za izvedbo naročila (priklop končnega uporabnika) v primeru bakrenega omrežja (merjeno v delovnih dnevih),
- c) povprečni čas za izvedbo naročila (priklop končnega uporabnika) v primeru optičnega omrežja za vsak razred priključka posebej (merjeno v delovnih dnevih),
- d) povprečni čas za odpravo lažjih napak (merjeno v delovnih dnevih) in delež odpravljenih lažjih napak izven rednega delovnega časa, ki mora biti podan ločeno za delovne dneve, sobote, nedelje in praznike (izraženo v odstotkih),
- e) povprečni čas za odpravo težjih napak (merjeno v delovnih dnevih), delež odpravljenih težjih napak izven rednega delovnega časa, ki mora biti podan ločeno za delovne dneve, sobote, nedelje in praznike (izraženo v odstotkih),
- f) delež vseh odpravljenih napak v 1 in 2 delovnih dneh (izraženo v odstotkih).

Družba Telekom Slovenije d. d. mora podatke v informacijskem sistemu prvič pripraviti najkasneje do 10. v mesecu za celotni pretekli mesec, ki sledi datumu vročitve te odločbe.

15. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost zagotavljanja preglednosti, v okviru katere mora na svoji spletni strani objaviti vzorčno ponudbo za veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji, ki mora vsebovati pogoje, povezane z obveznostmi dostopa, zagotavljanja enakega obravnavanja ter cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, najmanj pa:

- a) pogoje in podatke za razvezan lokalni dostop preko bakrenega in optičnega dostopovnega omrežja, podroben opis izvajanja nivoja zagotavljanja kakovosti te

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

storitve (SLA), lestvico za odpravo napak, določila o plačilu pogodbene kazni (SLG), način obveščanja pri prijavi napak in najavi vzdrževalnih del, seznam kontaktnih oseb,

- b) pogoje za prehod med različnimi oblikami veleprodajnega dostopa, vključno s hkratnim skupinskim prehodom končnih uporabnikov na določeni lokaciji,
- c) cene vseh storitev za zagotavljanje razvezanega lokalnega dostopa,

pri čemer mora vzorčno ponudbo za veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji v roku 30 dni od vročitve te odločbe dopolniti tako, da bo v besedilu upoštevala vse obveznosti, naložene s to odločbo, kar pa ne velja za cenovne obveznosti, ki jih mora objaviti najkasneje v roku 60 dni. Objavljena vzorčna ponudba mora začeti veljati z dnem njene objave. O objavi vzorčne ponudbe ter o vseh njenih spremembah in dopolnitvah mora družba Telekom Slovenije d. d. obvestiti Agencijo in vse operaterje, s katerimi ima sklenjene pogodbe o razvezanem lokalnem dostopu, najmanj 30 dni pred uveljavitvijo sprememb, razen v primeru, ko je s to odločbo določeno drugače. Do dneva uveljavitve nove vzorčne ponudbe mora družba Telekom Slovenije d. d. poslovati v skladu z vzorčno ponudbo, ki je v veljavi na dan izdaje te odločbe in ki jo je uveljavil na podlagi predhodno veljavne regulatorne odločbe.

26. Ali imate kakšne predloge za izboljšanje preglednosti vzorčne ponudbe? Utemeljite.
27. Ali je način objavljanja vzorčne ponudbe (čistopis in dopolnitve) v praksi po vašem mnenju ustrezen?

16. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, v okviru katere mora:

a) za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja, ki ni nadgrajeno z vectoring tehnologijo, uveljaviti naslednje cene mesečnega najema, in sicer:

- za storitev povsem razvezanega dostopa do bakrene krajevne zanke ceno 8,09 EUR (brez DDV),
- za storitev sodostopa do bakrene krajevne zanke ceno 3,27 EUR (brez DDV),

b) za storitve dostopa do veleprodajne fizične omrežne infrastrukture uveljaviti naslednje cene mesečnega najema, in sicer za:

- dostop do kableske kanalizacije in jaškov 105,32 EUR/km (brez DDV),
- dostop do drogov 35,68 EUR/km (brez DDV),

c) v zvezi s storitvami veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji do NGA omrežja, to je za storitve dostopa do (1) virtualno razvezanega lokalnega dostopa (VULA) do skrajšane bakrene zanke, (2) virtualno razvezanega lokalnega dostopa (VULA) do bakrenega omrežja nadgrajenega z vectoring tehnologijo, (3) razvezanega dostopa do optične krajevne zanke v točka-točka (P2P) omrežju in (4) virtualno razvezanega lokalnega dostopa (VULA) do pasivnega optičnega omrežja (PON) v točka-več točk (P2MP) omrežju, upoštevati gospodarsko ponovljivost (ERT), pri čemer se ta nanaša:

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

- na dva obstoječa vodilna maloprodajna proizvoda preko NGA bakrenega omrežja (tehnologije VDSL in druge naprednejše tehnologije) in na dva obstoječa vodilna maloprodajna proizvoda preko optičnega omrežja v aktualni prodajni ponudbi družbe Telekom Slovenije d. d., z vidika tržnega deleža (priključki) in z vidika vrednosti (prihodki), pri čemer se upošteva tržni delež, ki velja na dan vročitve te odločbe, prihodki pa za obdobje preteklih 12 mesecev pred uveljavitvijo odločbe,
- na vsak nov ali spremenjen maloprodajni proizvod preko NGA bakrenega omrežja (tehnologije VDSL in druge naprednejše tehnologije) in vsak nov ali spremenjen maloprodajni proizvod preko optičnega omrežja, ki je z vidika tržnega deleža (priključki) oziroma vrednosti (prihodki) proizvoda oziroma stroškov oglaševanja ocenjen kot eden izmed dveh vodilnih maloprodajnih proizvodov. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v zvezi s tem podati ocenjen tržni delež, ocenjene prihodke za prihodnjih 12 mesecev in podatke o ocenjeni višini stroškov oglaševanja,
- na vsak nov ali spremenjen vodilni maloprodajni proizvod preko NGA bakrenega omrežja (tehnologije VDSL in druge naprednejše tehnologije) in preko optičnega omrežja, ki sicer po ocenah družbe Telekom Slovenije d. d. ne sodi med vodilne maloprodajne proizvode, vendar ta maloprodajna ponudba v zadnjih treh mesecih beleži najvišjo absolutno rast števila priključkov, zato se ta vključi med vodilne maloprodajne proizvode,

d) za preverjanje obveznosti iz 16. točke alineje c) mora družba Telekom Slovenije d. d.:

- v roku 8 dni po vsakokratni objavi spremembe cen v vzorčni ponudbi Agenciji posredovati podatke oziroma informacije o obstoječih vodilnih maloprodajnih proizvodih, in sicer naziv proizvoda, tehnologijo, hitrost navzdol in navzgor, druge karakteristike, in kriterij, po katerem je izbran kot vodilni proizvod, to je tržni delež oziroma prihodki,
- vsaj 30 dni pred nameravano uvedbo nove oziroma spremenjene maloprodajne ponudbe Agenciji posredovati informacijo o tej ponudbi, tako da bo posredovala podatke oziroma informacije o novem ali spremenjenem maloprodajnem proizvodu, in sicer naziv proizvoda, tehnologijo, hitrost navzdol in navzgor, druge karakteristike, in kriterij, po katerem je izbrana kot vodilni proizvod, ki je z vidika tržnega deleža (priključki) oziroma vrednosti (prihodki) proizvoda oziroma stroškov oglaševanja ocenjena kot eden izmed dveh vodilnih maloprodajnih proizvodov,
- v roku prvih 15 dni vsakega tekočega meseca Agenciji posredovati podatke o novi ali spremenjeni maloprodajni ponudbi, ki sicer po ocenah družbe Telekom Slovenije d. d. ne sodi med vodilne maloprodajne proizvode, vendar ta maloprodajna ponudba v zadnjih 3 mesecih beleži najvišjo rast priključkov ter v zvezi s tem posredovati informacije o nazivu proizvoda, tehnologiji, hitrosti navzdol in navzgor, druge karakteristike, in podatek o rasti priključkov,
- na zahtevo Agencije posredovati podatke o prodajnih (downstream) stroških za preteklo poslovno leto,

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

e) veleprodajne cene za (1) storitve dostopa do hišne napeljave, (2) storitve skupne lokacije in (3) ostale storitve, potrebne za zagotavljanje storitev veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji, oblikovati na podlagi stroškovne metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov s pribitkom (LRIC+) in na podlagi tekočih stroškov (CCA), pri čemer bo moral upoštevati primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), upošteva vsakokrat veljavni WACC, ki ga izračunava Agencija.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora posodobiti podrobne stroškovne kalkulacije posameznih storitev, ki prikazujejo dovolj podrobne elemente in na podlagi stroškovne metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov s pribitkom (LRIC+). Na svojih spletnih straneh pa mora na pregleden način objaviti krajši opis sistema, ki prikazuje vsaj glavne kategorije, po katerih so stroški razvrščeni v skupine in pravila, ki se uporabljajo za razporeditev stroškov. Pri tem mora Telekom Slovenije upoštevati tudi naslednje:

- cena adaptacij in opreme prostora skupne lokacije mora vključevati le vrednost opravljenih del na podlagi izdanega računa izvajalca del, pri čemer mora družba Telekom Slovenije d. d. na zahtevo drugega operaterja izkazati, da je izbral najugodnejšega izvajalca. Zaračunavati mora samo dejansko zahtevan oziroma zaseden prostor izgradnje, v primeru skupne namestitve opreme v isti prostor pa funkcionalno zaseden prostor (tlorisno zaseden prostor s funkcijo prehoda za zagotovitev minimalne dovoljene širine prehodov za dostop do opreme in za vzdrževanje opreme) z opremo. Adaptacija prostora vključuje le gradbeni material, gradbena dela, elektromaterial in montažo elektromateriala, tipsko izdelavo projektne dokumentacije, stroške delilnika in montažo dodatnih delilnikov, vključno s kolokacijskim delilnikom, pri čemer mora biti račun za adaptacijo kolokacijskega prostora razčlenjen tako, da so razvidna vsaj vsa navedena opravila. Dodatna opravila lahko zaračuna le v primeru izrecnega naročila letih s strani drugega operaterja, pri čemer bo ta imel možnost izbire svojega izvajalca za adaptacijo kolokacijskega prostora, v kolikor bodo predračuni družbe Telekoma Slovenije d. d. za več kot 10 % presegali predračune drugega operaterja za izvedbo adaptacije,
- drugemu operaterju sme zaračunati le klimatsko napravo in njeno montažo za dejansko dobavljeno opremo in opravljena dela oziroma sme zaračunati sorazmerni delež investicijskih stroškov dodatne klimatske naprave oziroma razširitve centralne klimatske naprave za dejansko dobavljeno opremo in opravljena dela. Zračuna lahko le neposredni strošek nabavne vrednosti opreme ter montaže opreme; pri čemer mora biti račun razčlenjen tako, da bodo vsi zaračunani elementi jasni, pri tem pa ne bo smel obračunati donosa na kapital. V primeru, da bo drugi operater najel storitve hlajenja, sme družba Telekom Slovenije d. d. zaračunati stroške zagotavljanja klime moči sorazmerno s priključno močjo naprav drugega operaterja,
- cena najemnine za kvadratni meter za posamezno skupno lokacijo, ki jo zaračuna družba Telekom Slovenije d. d. ne sme preseči cene v višini 7,75 EUR

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

mesečno na m². Družba Telekom Slovenije d. d. lahko zaračunava mesečno najemnino samo za dejansko zahtevan oziroma zaseden prostor drugega operaterja, v primeru skupne namestitve opreme v isti prostor pa funkcionalno (tlorisno zaseden prostor s funkcijo prehoda za zagotovitev minimalne dovoljene širine prehodov za dostop do opreme in za vzdrževanje opreme) zaseden prostor z opremo, pri čemer mora družba Telekom Slovenije d. d. ceno oblikovati na m²,

- električno energijo mora družba Telekom Slovenije d. d. obračunavati glede na zahtevano storitev in na dejansko porabo po števcu glede na priključno moč naprav operaterja. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v ta namen na zahtevo drugega operaterja namestiti števec v oziroma na vse kolokacijske prostore, pri čemer mora upoštevati le dejanske stroške nakupa in namestitve števcov na podlagi izstavljenih računov izvajalcev, pri tem pa ne sme obračunati donosa na kapital. Družba Telekom Slovenije d. d. mora drugim operaterjem zaračunavati le dejanske stroške, ki jih distributerji električne energije zaračunavajo družbi Telekomu Slovenije d. d., le za dejansko porabo njihove električne energije po števcih. Pri tem omrežnega, agregatnega in enosmernega brezprekinitvenega elektroenergetskega napajanja, ne sme zaračunavati v električni energiji, ampak mora ta strošek prikazati ločeno na računu za porabo električne energije, pri čemer se morajo stroški omrežnega, agregatnega oziroma enosmernega brezprekinitvenega elektroenergetskega napajanja zaračunavati sorazmerno s priključno močjo naprav drugega operaterja,

f) krajši opis sistema, vse cene iz te točke oziroma način njihovega obračunavanja objaviti in uveljaviti najkasneje v roku 60 dni od vročitve te odločbe,

g) v prehodnem obdobju, to je do uveljavitve cen na podlagi te odločbe, pa ohraniti veleprodajne cene, ki jih je uveljavila na podlagi predhodno veljavne regulatorne odločbe.

- 28. Kakšne so vaše izkušnje s cenovno regulacijo na podlagi vodilnih produktov in ali imate kakšne predloge glede vodilnih produktov?**
- 29. Ali imate kakšne predloge za spremembo oziroma dopolnitev načina cenovne regulacije na podlagi ERT? Utemeljite.**
- 30. Ali imate kakšne predloge za spremembo oziroma dopolnitev načina cenovne regulacije ostalih storitev opisanih v točkah e in f? Utemeljite.**

Zakonik v členu 74 ureja **obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva**. Agencija mora pri nalaganju te obveznosti upoštevati potrebo po spodbujanju konkurence ter dolgoročne interese končnih uporabnikov v zvezi s postavitvijo in uporabo omrežij naslednje generacije, predvsem naložbe v visokozmogljiva omrežja. Agencija mora preučiti tudi morebitno ne naložitev predmetne obveznosti, če obstaja dokazljiva omejitev maloprodajne cene in če vse obveznosti, naložene v skladu s členi 69 do 73 (člen 69: obveznost preglednosti, člen 70: obveznost nediskriminacije, člen 71: obveznost ločenega računovodstva, člen 72: dostop do gradbeniške infrastrukture in člen 73:

obveznosti dostopa do posebnih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti in njihova uporaba), vključno zlasti s preverjanjem gospodarske ponovljivosti v skladu s členom 70, zagotavljajo učinkovit in nediskriminatoren dostop.

31. Prosimo, podajte svoj pogled na vpliv alternativnih infrastruktur (alternativna optična in kabelska omrežja) na omejevanje maloprodajne cene. Je po vaši oceni ta vpliv geografsko omejen na posamezna območja?

17. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost ločitve računovodskih evidenc na podlagi stroškovne osnove tekočih stroškov (CCA) in na podlagi metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov (LRIC), v okviru katere mora:

- a) računovodske evidence za dejavnost veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji, voditi ločeno od računovodskih evidenc za ostale dejavnosti,
- b) voditi računovodske evidence ločeno zase in za svoja hčerinska in partnerska podjetja ter ločeno za ostale operaterje,
- c) ločeno voditi računovodske evidence za dejavnosti lokalnega dostopa do starejšega bakrenega omrežja na fiksni lokaciji in ločeno za dejavnosti lokalnega dostopa do NGA omrežja na fiksni lokaciji,
- d) ločeno voditi računovodske evidence:
 - za povsem razvezan dostop in sodostop do bakrene krajevne zanke v omrežjih, ki niso nadgrajena z vectoring tehnologijo,
 - za virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) do skrajšane bakrene zanke,
 - za virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) do bakrenega omrežja nadgrajenega z vectoring tehnologijo,
 - za razvezan dostop do optične krajevne zanke v točka-točka (P2P) omrežju,
 - virtualno razvezavo lokalnega dostopa (VULA) do pasivnega optičnega omrežja (PON) v točka-več točk (P2MP) omrežju.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora Agenciji predložiti ločene računovodske evidence najkasneje do 30. 6. vsakega tekočega leta, ter v roku 30 dni po oddaji revidiranih letnih poročil Agenciji RS za javnopravne evidence in storitve, Agenciji posredovati poročilo revizorja o računovodskih izkazih, in v primeru morebitnih sprememb, zahtevanih v poročilu revizorja o računovodskih izkazih, v istem roku posredovati tudi dopolnjene ločene računovodske evidence.

3. Pregled obveznosti iz trenutno veljavne odločbe naupoštevem trgu 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg«

Agencija je dne 5. 12. 2017 izdala odločbo št. 38244-2/2017/19, ki je postala dokončna 6. 12. 2017. V nadaljevanju je v celoti naveden izrek odločbe, ter pri posameznih (ne vseh) točkah navedena vprašaja.

Pri točkah, kjer se bo v prihodnje spremenil ZEKom zaradi implementacije Zakonika, so dodani tudi opisi sprememb, ki jih zahteva Zakonik in vprašanja povezana s tem.

1. Družba Telekom Slovenije d. d. je naupoštevem trgu 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg« operater s pomembno tržno močjo.
2. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, v okviru katere mora ugoditi vsem razumnim zahtevam za operatorski dostop do in uporabe določenih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti, ki so potrebne za dostop z bitnim tokom, v okviru katere:
 - a) mora zagotoviti dostop do svojega omrežja preko 4 regionalnih in 2 nacionalnih točk prevzema prometa, ter v zvezi s tem omogočiti dostop do tehničnih vmesnikov, protokolov in drugih pomembnih tehnologij, ki so potrebni za tovrstno obliko dostopa, pri čemer mora vsem operaterjem omogočiti dostop do svojega strežnika za širokopasovni oddaljeni dostop (BRAS) oziroma druge funkcionalno enakovredne naprave, kot je širokopasovni robni prehod (BNG) namestitev ali uporabo operaterjeve lastne enakovredne naprave,
 - b) mora omogočiti uporabo in upravljanje operaterjeve lastne in z omrežjem tehnično skladne uporabniške opreme (CPE), katere tehnične specifikacije določi in objavi v vzorčni ponudbi,
 - c) se mora v dobri veri pogajati z vsemi operaterji, ki zahtevajo tovrstno obliko dostopa,
 - d) ne sme zavrniti že odobrenega operatorskega dostopa, na način, da sledi Priporočilu o ravnanju operaterjev v primeru nerazumnih zahtev za operatorski dostop št. 0073-23/2013/14 z dne 24. 6. 2013,
 - e) mora v primeru posodabljanja omrežja operaterju za vsakega posameznega končnega uporabnika ali skupino uporabnikov omogočiti nemoten prehod na enakovredno ali boljše tehnološko rešitev, pri čemer pa mora redno vzdrževati bakreno omrežje, na katerem so še prisotni operaterji,
 - f) ne sme postavljati pogojev, ki za izvajanje storitev niso nujno potrebni.

32. Ali je po vaši oceni število točk za prevzem prometa ustrezno?   33. Ali ocenjujete, da je postopek ugotavljanja skladnosti uporabniške opreme (CPE) iskalca dostopa z omrežjem Telekoma Slovenije ustrezen?   34. Ali svojim naročnikom omogočate, da namestijo svoj CPE? Če da, kakšne so najpogostejše težave, s katerimi se srečujete, če ne, pojasnite zakaj?   35. Ali vidite network slicing na fiksni omrežjih kot novo možnost osrednjega dostopa do omrežja? Utemeljite.   36. Kakšen bo po vašem mnenju vpliv virtualizacije na trgu osrednjega dostopa do omrežja? Utemeljite.   37. Kateri aktivni produkti bi bili za vas poslovno zanimivi za prihodnje regulatorno

obdobje (predvidoma do konca 2024)?

Zakonik v členu 73 ureja **obveznosti dostopa do posebnih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti in njihovo uporabo**. Med drugim takrat, kadar bi zavrnitev dostopa ali neprimerni pogoji s podobnim učinkom ovirali razvoj trajnostnega konkurenčnega maloprodajnega trga ali ne bi bili v interesu končnih uporabnikov. Tak dostop obsega tudi virtualne produkte. Dostop mora zagotoviti operater s pomembno tržno močjo (asimetričen ukrep).

Agencija mora pri nalaganju predmetne obveznosti upoštevati načelo sorazmernosti in presoditi ali bi druge oblike dostopa na istem ali povezanem veleprodajnem trgu zadostovale za odpravo ugotovljenih težav pri vzpostavljanju učinkovite konkurence. Pri tem je treba upoštevati ponudbo komercialnega dostopa, regulirani dostop na podlagi člena 61 (simetrična regulacija) in obstoječi oziroma predvideni regulirani dostop do drugih veleprodajnih vložkov.

Kadar namerava agencija naložiti obveznosti na podlagi člena 72 (dostop do gradbeniške infrastrukture) ali tega člena mora preučiti, ali bi bila zgolj naložitev obveznosti dostopa v skladu s členom 72 sorazmeren način za spodbujanje konkurence in interesa končnih uporabnikov.

Agencija lahko pri naložitvi obveznosti v skladu s tem členom določi tehnične ali operative pogoje, ki jih morajo ponudnik ali upravičenci do takšnega dostopa izpolnjevati, kadar je to potrebno za zagotovitev normalnega delovanja omrežja.

38. Ali ocenjujete, da je zaradi razvoja konkurenčne infrastrukture na trgu regulacija lokalnega dostopa na trgu zadostna in regulacija osrednjega dostopa ni več potrebna? Utemeljite, pri tem upoštevajte tudi geografski vidik.

3. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja, v okviru katere mora:

- a) pri zagotavljanju storitve dostopa z bitnim tokom drugim operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu, zagotavljati enakovredne pogoje dostopa do omrežja v enakovrednih okoliščinah, kot jih zagotavlja samemu sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem,
- b) pri zagotavljanju storitve dostopa z bitnim tokom drugim operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu, zagotavljati enako kakovostne storitve in istočasne informacije v zvezi z dostopom z bitnim tokom, pod enakimi pogoji, kot jih zagotavlja samemu sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem,
- c) operaterjem zagotoviti takšno obliko dostopa z bitnim tokom, ki omogoča ponujanje enakih storitev, vključno s ceno, in v enaki kakovosti, kot jih je preko te oblike dostopa možno zagotoviti in jih na maloprodajnem trgu zagotavlja tudi sam oziroma prek hčerinskih ali partnerskih podjetij (dostop do interneta, IP telefonija (VoIP), IP televizija (IPTV), video na zahtevo (VoD), časovni zamik (Time Shift), navidezno zasebno omrežje (VPN IP/MPLS) in druge storitve), vključno z multicast načinom razširjanja prometa ter s proporcionalno enako zagotovljeno pasovno širino. Družba

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Telekom Slovenije d. d. mora omogočati enakovredne pogoje dostopa z bitnim tokom tudi na širokopasovnih priključkih, na katerih je vključena PSTN ali ISDN storitev. Te storitve mora družba Telekom Slovenije d. d. omogočati na enak način, kot jih omogoča samemu sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem, po potrebi pa tudi z omogočanjem namestitve lastne opreme operaterja,

- d) operaterjem zagotoviti najmanj takšen nivo kakovosti veleprodajnega dostopa z bitnim tokom, ki omogoča izpolnjevanje zahtev glede hitrosti in kakovosti storitev na maloprodajnem trgu na podlagi vsakokrat veljavne zakonodaje, pri tem pa mora v primeru poslabšanja hitrosti zakupljenega paketa o tem obvestiti drugega operaterja in mu omogočiti brezplačen prehod na nižji paket,
- e) operaterjem zagotoviti informacije o izpadih in prekinitvah omrežja in storitev na enak način in v enakem obsegu kot svoji maloprodajni enoti oziroma hčerinskemu ali partnerskemu podjetju,
- f) zagotoviti uporabo istega informacijskega sistema in enakih procesov in dostopov za pregledovanje, naročanje in upravljanje storitev, kot ga uporablja njena lastna maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja, in sicer najkasneje v roku 3 mesecev od vročitve te odločbe,
- g) operaterje sproti obveščati o znanih vzrokih za nastanek napake in poteku ter času odprave napak, kot tudi, ko napaka ni na njeni strani, aktivno sodelovati pri odpravi napake, takoj po odpravi napake pa ažurno obvestiti o vzrokih in odpravi prijavljene napake, na neizbrisen in sledljiv način prek istega informacijskega sistema enako kot svojo maloprodajno enoto oziroma hčerinsko ali partnersko podjetje.

39. Kakšne so vaše izkušnje z informacijskim sistemom, ki ga mora zagotavljati Telekom Slovenije? Opišite.

4. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v skladu s to odločbo, z namenom obveščanja operaterjev, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operatorskem dostopu, in Agencije, v enakih časovnih in kakovostnih okvirih kot svojim notranjim organizacijskim enotam ter hčerinskim in partnerskim podjetjem, z uporabo istega informacijskega sistema na transparenten, neizbrisen in sledljiv način objaviti naslednje informacije, ki jih mora hraniti najmanj eno leto:

- a) o topologiji omrežja,
- b) o začetku posodabljanja ali gradnje omrežja (razen vzdrževalnih del) s podatki za posamezen priključek do naslova natančno pred pričetkom del (tj. razred priključka 4), o možnosti oddaje naročila za spremembo ali izvedbo priključka, ki ustreza razredu 3, pa najmanj 30 dni pred tem. Za posamezno funkcijsko lokacijo mora objaviti informacije o začetku posodabljanja ali gradnje omrežja najmanj 6 mesecev pred pričetkom del. V vseh v tej alineji navedenih primerih pa ne kasneje kot je o tem obveščena njena lastna maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja,
- c) o razpoložljivosti dostopa z bitnim tokom na posameznih lokacijah, vključno z rezervami, standardnimi in multipleksiranimi priključki,

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

- d) o geografski pokritosti s dostopom z bitnim tokom na posameznih lokacijah s podatki za vsako posamezno tehnologijo priključka do naslova natančno.

40. Ali so navedene informacije za vas zadostne in ali jih Telekom Slovenije zagotavlja na ustrezen način?

41. Kakšen je vaš pogled na izpolnjevanje rokov pri posredovanju zahtevanih informacij?

5. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v skladu s to odločbo opraviti preskus tehnične ponovljivosti in zagotoviti tehnično ponovljivost novih oziroma spremenjenih maloprodajnih ponudb, v okviru katerih mora Agenciji in operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o veleprodajnem osrednjem dostopu, posredovati tehnične in poslovne informacije v primeru uvedbe novih reguliranih veleprodajnih vložkov ali v primeru spremembe obstoječih reguliranih veleprodajnih vložkov. Družba Telekom Slovenije d. d. mora navedene informacije posredovati najmanj 4 mesece pred uvedbo nove maloprodajne ponudbe in najmanj 2 meseca pred uvedbo spremenjene maloprodajne ponudbe.

42. Ali ste pri zagotavljanju tehnične ponovljivosti naleteli na kakšne težave? Opišite.

6. Družba Telekom Slovenije d. d. mora pri izvrševanju obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v skladu s to odločbo upoštevati naslednje roke in zahteve:
- a) rok za odgovor na poizvedbe preko istega informacijskega sistema v zvezi z informacijami glede dostopa z bitnim tokom je največ 15 minut od oddaje poizvedbe. V primeru, da mora družba Telekom Slovenije d. d. za pripravo odgovora izvesti dodatne aktivnosti na terenu, znaša rok za odgovor na poizvedbo 3 delovne dni,
 - b) v primeru zavrnitve operaterjeve poizvedbe mora družba Telekom Slovenije d. d. z razlogi za zavrnitev nemudoma seznaniati operaterja preko istega informacijskega sistema, tako, da bo že na podlagi avtomatiziranega odgovora na poizvedbo jasno in nedvoumno razviden razlog za zavrnitev. Družba Telekom Slovenije d. d. mora na podlagi izrecne zahteve operaterja najkasneje v roku 3 delovnih dni v njenih prostorih predložiti tehnično dokumentacijo, iz katere morajo izhajati natančni razlogi za zavrnitev. Družba Telekom Slovenije d. d. mora operaterju na njegovo zahtevo izročiti tudi kopijo tehnične dokumentacije. V primeru, da družba Telekom Slovenije d. d. zavrne poizvedbo brez navedbe jasnega, nedvoumnega in razumljivega razloga, take poizvedbe operaterju ne sme zaračunati, ker se šteje, da storitev ni bila opravljena,
 - c) rok za izvedbo naročila (priklop končnega uporabnika) v primeru bakrenega omrežja, ki ga lahko operater poda takoj po prejemu pozitivnega odgovora na preveritev preko istega informacijskega sistema, je 8 delovnih dni od prejema naročila, ki ga lahko operater poda takoj po prejemu pozitivnega odgovora na preveritev preko istega informacijskega sistema, pri čemer se lahko ta rok v primeru nastanka izrednih okoliščin izven neposrednega nadzora družbe Telekoma Slovenije d. d. za izvedbo vseh nadaljnjih naročil razumno podaljša, o podaljšanju roka pa mora obvestiti operaterja

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

in Agencijo, slednjo pa mora takoj po nastanku takšne situacije tudi seznaniti s podrobnejšo obrazložitvijo in dokazi,

- d) rok za izvedbo naročila (priklop končnega uporabnika) v primeru optičnega omrežja, pri čemer lahko operater naročilo poda takoj po prejemu pozitivnega odgovora na preveritev preko enotnega informacijskega sistema, je:

- 8 delovnih dni od prejema naročila, v primeru, da je optični kabel pred objektom končnega naročnika (tj. razred priključka 1),

- 15 delovnih dni od prejema naročila, v primeru, da je potrebno vzpostaviti povezavo od naročniku pripadajočega TKI (v katerem je optični kabel) do objekta naročnika brez gradbenih zemeljskih del (tj. razred priključka 2),

- 30 delovni dni od prejema naročila, v primeru, da je potrebno vzpostaviti povezavo od pripadajočega TKI do objekta naročnika oziroma do v prvotnem projektu nepredvidenega priključka naročnika, ki je od najbližjega TKI oddaljen največ 200 m (v katerem je optični kabel), in so potrebna gradbena zemeljska dela ter na poti ni geoloških, infrastrukturnih ali geografskih ovir (tj. razred priključka 3), pri čemer se čas potreben za pridobivanje služnosti, soglasij drugih infrastrukturnih upravljavcev na območju gradnje in soglasij solastnikov in etažnih lastnikov ne šteje v roke za izvedbo naročila. V kolikor so na poti geološke, infrastrukturne in geografske ovire, mora družba Telekom Slovenije d. d. o tem preko istega informacijskega sistema obvestiti operaterja. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v roku 3 delovnih dni od začetka teh postopkov obvestiti operaterja in mu na njegovo zahtevo posredovati podatke o lastnikih, solastnikih, upravljavcih ali etažnih lastnikih. Prav tako mora družba Telekom Slovenije d. d. po pridobitvi potrebnih soglasij drugega operaterja nemudoma obvestiti. Navedeni rok se lahko v primeru nastanka izrednih okoliščin izven neposrednega nadzora družbe Telekom Slovenije d. d. za izvedbo vseh nadaljnjih naročil razumno podaljša, pri čemer mora o podaljšanju roka obvestiti operaterja in Agencijo, slednjo pa mora takoj po nastanku takšne situacije tudi seznaniti s podrobnejšo obrazložitvijo in dokazi,

- e) rok za odpravo napak znaša 2 delovna dneva od prijave napake, rok pa se v primeru težjih napak lahko podaljša za največ 5 delovnih dni, pri čemer mora družba Telekom Slovenije d. d. o podaljšanju roka pred iztekom nemudoma obvestiti operaterja in navesti ter utemeljiti razloge, iz katerih izhaja, da gre za težjo napako. Družba Telekom Slovenije d. d. mora 60% napak odpraviti v 1 delovnem dnevu, 100% pa v 2 delovnih dneh, pri čemer so težje napake, za katere se lahko rok podaljša za 5 delovnih dni, iz te lestvice izvzete.

43. Kakšen je vaš pogled na izpolnjevanje rokov, navedenih v posameznih alinejah?
--

7. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v svoji vzorčni ponudbi za veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg določiti naslednje pogodbene kazni:
- a) v primeru zamude pri izvedbi naročila dostopa z bitnim tokom je dolžna za prvih 10 dni zamude plačati pogodbeno kazen v višini 50% mesečne zakupnine za ustrezno obliko dostopa z bitnim tokom za vsak posamezen dan in od 11. dne zamude dalje 150% mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa z bitnim tokom za vsak posamezen dan zamude, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 18-kratnik mesečne zakupnine za ustrezno obliko dostopa z bitnim tokom, pri čemer se tovrstna oblika pogodbene kazni upošteva tudi v primeru napačnega odgovora na poizvedbe,
 - b) v primeru zamude pri odpravljanju napak za prva 2 dneva zamude je dolžna plačati pogodbeno kazen v višini celotne mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa z bitnim tokom, po poteku tega obdobja pa še dodatnih 40% mesečne zakupnine za vsak dodaten dan zamude, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 18-kratnik mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa z bitnim tokom.

44. Ali imate kakšne predloge za izboljšanje preglednosti vzorčne ponudbe? Utemeljite.
45. Ali je način objavljanja vzorčne ponudbe (čistopis in dopolnitve) v praksi po vašem mnenju ustrezen?

8. Družba Telekom Slovenije d. d. mora mesečno operaterjem, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu, kot tudi Agenciji, v istem informacijskem sistemu na pregleden način, do 10. v mesecu za pretekli mesec, zagotoviti podatke o kakovosti dostopa z bitnim tokom, ki so potrebni za preverjanje izvrševanja obveznosti enakega obravnavanja v skladu s to odločbo, pri čemer mora zagotoviti najmanj naslednje podatke, ki morajo biti prikazani ločeno za ponujanje storitev operaterjem in za ponujanje storitev samemu sebi oziroma svojim hčerinskim ali partnerskim podjetjem, in sicer:
- a) povprečni čas odgovora na poizvedbe preko istega informacijskega sistema v zvezi z informacijami glede dostopa z bitnim tokom (merjeno v minutah) in povprečni čas odgovora na poizvedbe v primeru, da je za pripravo odgovora potrebno izvesti dodatne aktivnosti (merjeno v delovnih dnevih),
 - b) povprečni čas za izvedbo naročila (priklop končnega uporabnika) v primeru bakrenega omrežja (merjeno v delovnih dnevih),
 - c) povprečni čas za izvedbo naročila (priklop končnega uporabnika) v primeru optičnega omrežja za vsak razred priključka posebej (merjeno v delovnih dnevih),
 - d) povprečni čas za odpravo lažjih napak (merjeno v delovnih dnevih) in delež odpravljenih lažjih napak izven rednega delovnega časa, ki mora biti podan ločeno za delovne dneve, sobote, nedelje in praznike (izraženo v odstotkih),
 - e) povprečni čas za odpravo težjih napak (merjeno v delovnih dnevih), delež odpravljenih težjih napak izven rednega delovnega časa, ki mora biti podan ločeno za delovne dneve, sobote, nedelje in praznike (izraženo v odstotkih),
 - f) delež vseh odpravljenih napak v 1 in 2 delovnih dneh (izraženo v odstotkih).

Družba Telekom Slovenije d. d. mora podatke v informacijskem sistemu prvič pripraviti najkasneje do 10. v mesecu za celotni pretekli mesec, ki sledi datumu vročitve te odločbe.

9. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost zagotavljanja preglednosti, v okviru katere mora na svoji spletni strani objaviti vzorčno ponudbo za veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg, ki mora vsebovati pogoje, povezane z obveznostmi dostopa, zagotavljanja enakega obravnavanja ter cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, najmanj pa:
- a) pogoje in podatke za dostop z bitnim tokom preko bakrenega in optičnega dostopovnega omrežja, podroben opis izvajanja nivoja zagotavljanja kakovosti te storitve (SLA), lestvico za odpravo napak, določila o plačilu pogodbene kazni (SLG), način obveščanja pri prijavi napak in najavi vzdrževalnih del in seznam kontaktnih oseb,
 - b) pogoje za prehod na enakovredno ali boljšo obliko dostopa, vključno s hkratnim skupinskim preходом končnih uporabnikov na določeni lokaciji ter pogoje dostopa do vseh delov omrežja, definiranih v okviru obveznosti dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe,
 - c) cene vseh storitev za dostop z bitnim tokom preko bakrenega in optičnega dostopovnega omrežja,

pri čemer mora vzorčno ponudbo za osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg v roku 30 dni od vročitve te odločbe dopolniti tako, da bo v besedilu upoštevala vse obveznosti, naložene s to odločbo, kar pa ne velja za cenovne obveznosti, ki jih mora objaviti najkasneje v roku 60 dni. Objavljena vzorčna ponudba mora začeti veljati z dnem njene objave. Družba Telekom Slovenije d. d. mora na spremembe in dopolnitve vzorčne ponudbe vidno opozarjati s posebej objavljenim obvestilom. O objavi vzorčne ponudbe ter o vseh njenih spremembah in dopolnitvah mora družba Telekom Slovenije d. d. obvestiti Agencijo in vse operaterje, s katerimi ima sklenjene pogodbe o dostopu z bitnim tokom najmanj 30 dni pred uveljavitvijo sprememb, razen v primeru, ko je s to odločbo določeno drugače. Do dneva uveljavitve nove vzorčne ponudbe mora družba Telekom Slovenije d. d. poslovati v skladu z vzorčno ponudbo, ki je v veljavi na dan izdaje te odločbe in ki jo je uveljavila na podlagi predhodno veljavne regulatorne odločbe.

10. Družbi Telekom Slovenije d. d. se, razen v zvezi z izvajanjem storitev v naseljih, ki so navedena v Prilogi 1 te odločbe, naloži obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, v okviru katere mora:
- a) za veleprodajni dostop do interneta z bitnim tokom do starejšega bakrenega omrežja preko tehnologije različic ADSL na nacionalnem in regionalnem nivoju oblikovati in uveljaviti stroškovno naravnane cene na podlagi stroškovne metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov s pribitkom (LRIC+) in na podlagi tekočih stroškov (CCA). V okviru stroškovnih kalkulacij dolgoročnih prirastnih stroškov s pribitkom LRIC+ mora družba Telekom Slovenije d. d. upoštevati:

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

- strošek polno razvezanega dostopa do bakrene krajevne zanke, ki na mesečni ravni znaša 8,09 EUR (brez DDV),
 - v primeru dostopa z bitnim tokom na priključkih, na katerih je vključena PSTN ali ISDN storitev, od cene storitve golega bitnega toka (na priključkih, kjer ni vključena PSTN ali ISDN storitev) oblikovane v skladu z zgoraj opisano metodo, odšteti stroškovno naravnano ceno dostopa, ob upoštevanju obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja, pri čemer lahko ta strošek znaša največ 4,82 EUR mesečno (brez DDV), in
 - primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), upošteva vse vsakokrat veljavni WACC, ki ga izračunava Agencija.
- b) za dostop z bitnim tokom na regionalnem in nacionalnem nivoju do NGA omrežja - to je za dostop z bitnim tokom preko NGA bakrenega omrežja (tehnologije VDSL in naprednejše tehnologije) in dostop z bitnim tokom preko optičnega omrežja - upoštevati gospodarsko ponovljivost (ERT), pri čemer se ta nanaša:
- na dva obstoječa vodilna maloprodajna proizvoda preko NGA bakrenega omrežja (tehnologije VDSL in druge naprednejše tehnologije) in na dva obstoječa vodilna maloprodajna proizvoda preko optičnega omrežja v aktualni prodajni ponudbi družbe Telekom Slovenije d. d., z vidika tržnega deleža (priključki) in z vidika vrednosti (prihodki), pri čemer se upošteva tržni delež, ki velja na dan vročitve te odločbe, prihodki pa za obdobje preteklih 12 mesecev pred uveljavitvijo odločbe, in sicer v naseljih, ki niso navedena v Prilogi 1,
 - na vsak nov ali spremenjen maloprodajni proizvod preko NGA bakrenega omrežja (tehnologije VDSL in druge naprednejše tehnologije) in vsak nov ali spremenjen maloprodajni proizvod preko optičnega omrežja, ki je z vidika tržnega deleža (priključki) oziroma vrednosti (prihodki) proizvoda oziroma stroškov oglaševanja ocenjen kot eden izmed dveh vodilnih maloprodajnih proizvodov. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v zvezi s tem podati ocenjen tržni delež, ocenjene prihodke za prihodnjih 12 mesecev in podatke o ocenjeni višini stroškov oglaševanja, in sicer v naseljih, ki niso navedena v Prilogi 1,
 - na vsak nov ali spremenjen vodilni maloprodajni proizvod preko NGA bakrenega omrežja (tehnologije VDSL in druge naprednejše tehnologije) in preko optičnega omrežja, ki sicer po ocenah družbe Telekom Slovenije d. d. ne sodi med vodilne maloprodajne proizvode, vendar ta maloprodajna ponudba v zadnjih treh mesecih beleži najvišjo absolutno rast števila priključkov, zato se ta vključi med vodilne maloprodajne proizvode, in sicer v naseljih, ki niso navedena v Prilogi 1,
 - na maloprodajni proizvod, primerljiv vodilnemu maloprodajnemu proizvodu drugega operaterja, ki ima zagotovljen veleprodajni dostop preko NGA omrežja Telekoma Slovenije, pri čemer mora družba Telekom Slovenije d. d. posredovati podatke o tržnemu deležu in številu veleprodajnih priključkov, ki

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

- jih zagotavlja drugim operaterjem, in sicer v naseljih, ki niso navedena v Prilogi 1,
- c) za preverjanje obveznosti iz b) alineje 10. točke te odločbe mora družba Telekom Slovenije d. d.:
- v roku 8 dni po vsakokratni objavi spremembe cen v vzorčni ponudbi Agenciji posredovati podatke oziroma informacije o obstoječih vodilnih maloprodajnih proizvodih, in sicer naziv proizvoda, tehnologijo, hitrost navzdol in navzgor, druge karakteristike, in kriterij, po katerem je izbran kot vodilni proizvod, to je tržni delež oziroma prihodki,
 - vsaj 30 dni pred nameravano uvedbo nove oziroma spremenjene maloprodajne ponudbe Agenciji posredovati informacijo o tej ponudbi, tako da bo posredoval podatke oziroma informacije o novem ali spremenjenem maloprodajnem proizvodu, in sicer naziv proizvoda, tehnologijo, hitrost navzdol in navzgor, druge karakteristike, in kriterij, po katerem je izbrana kot vodilni proizvod, ki je z vidika tržnega deleža (priključki) oziroma vrednosti (prihodki) proizvoda oziroma stroškov oglaševanja ocenjen kot eden izmed dveh vodilnih maloprodajnih proizvodov,
 - v roku prvih 15 dni vsakega tekočega meseca Agenciji posredovati podatke o novi ali spremenjeni maloprodajni ponudbi, ki sicer po ocenah družbe Telekom Slovenije d. d. ne sodi med vodilne maloprodajne proizvode, vendar ta maloprodajna ponudba v zadnjih treh mesecih beleži najvišjo rast priključkov, ter v zvezi s tem posredovati informacije o nazivu proizvoda, tehnologiji, hitrosti navzdol in navzgor, druge karakteristike, in podatek o rasti priključkov,
 - na zahtevo Agencije posredovati podatke o tržnemu deležu in številu veleprodajnih priključkov, ki jih zagotavlja drugim operaterjem in
 - na zahtevo Agencije posredovati podatke o prodajnih (downstream) stroških za preteklo poslovno leto,
- d) veleprodajne cene za (1) storitve operatorskega dostopa do omrežnih elementov oziroma naprav, ki so potrebne za prenos bitnega toka, v okviru katerega mora družba Telekom Slovenije d. d. zagotoviti dostop do svojega omrežja na nacionalnem in regionalnem nivoju, za (2) oblike dostopa z bitnim tokom, ki jih je preko tega dostopa mogoče zagotoviti na povezanem maloprodajnem trgu (IP telefonija (VoIP), IP televizija (IPTV) in druge storitve), za (3) mesečni najem naprave BRAS družbe Telekom Slovenije d. d., v primeru, da se na razumno zahtevo operaterja zagotovi BRAS oziroma za druge primerljive naprave družbe Telekoma Slovenije d. d., ter za (4) ostale storitve, oblikovati na podlagi stroškovne metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov s pribitkom (LRIC+) in na podlagi tekočih stroškov (CCA), pri čemer mora upoštevati primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), upošteva vsakokrat veljavni WACC, ki ga izračunava Agencija,
- e) najkasneje v roku 60 dni od vročitve odločbe objaviti in uveljaviti podrobne stroškovne kalkulacije posameznih storitev, ki prikazujejo dovolj podrobne elemente. V istem

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

roku mora na podlagi stroškovne metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov s pribitkom (LRIC+) izračunane cene objaviti na svojih spletnih straneh ter jih uveljaviti ter v zvezi s tem na pregleden način objaviti krajši opis sistema, ki prikazuje vsaj glavne kategorije, po katerih so stroški razvrščeni v skupine in pravila, ki se uporabljajo za razporeditev stroškov,

- f) v prehodnem obdobju, to je do uveljavitve cen na podlagi te odločbe, pa ohraniti veleprodajne cene, ki jih je uveljavila na podlagi predhodno veljavne regulatorne odločbe.

46. Kakšne so vaše izkušnje s cenovno regulacijo na podlagi vodilnih produktov in ali imate kakšne predloge glede vodilnih produktov?

47. Ali imate kakšne predloge za spremembo oziroma dopolnitev načina cenovne regulacije na podlagi ERT? Utemeljite.

48. Ali imate kakšne predloge za spremembo oziroma dopolnitev načina cenovne regulacije ostalih storitev opisanih v alinejah d in e? Utemeljite.

Zakonik v členu 74 ureja **obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva**. Agencija mora pri nalaganju te obveznosti upoštevati potrebo po spodbujanju konkurence ter dolgoročne interese končnih uporabnikov v zvezi s postavitvijo in uporabo omrežij naslednje generacije, predvsem naložbe v visokozmogljiva omrežja. Agencija mora preučiti tudi morebitno ne naložitev predmetne obveznosti, če obstaja dokazljiva omejitev maloprodajne cene in če vse obveznosti, naložene v skladu s členi 69 do 73 (člen 69: obveznost preglednosti, člen 70: obveznost nediskriminacije, člen 71: obveznost ločenega računovodstva, člen 72: dostop do gradbeniške infrastrukture in člen 73: obveznosti dostopa do posebnih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti in njihova uporaba), vključno zlasti s preverjanjem gospodarske ponovljivosti v skladu s členom 70, zagotavljajo učinkovit in nediskriminatoren dostop.

49. Prosimo, ocenite vpliv alternativnih infrastruktur (alternativna optična in kabelska omrežja) na omejevanje maloprodajne cene. Je po vaši oceni ta vpliv geografsko omejen na posamezna območja?

11. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost ločitve računovodskih evidenc na podlagi stroškovne osnove tekočih stroškov (CCA) in na podlagi metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov (LRIC), v okviru katere mora:

- a) računovodske evidence za dejavnost veleprodajnega osrednjega dostopa na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg voditi ločeno od računovodskih evidenc za ostale dejavnosti,
- b) voditi računovodske evidence ločeno zase in za svoja hčerinska ali partnerska podjetja ter ločeno za ostale operaterje,

- c) ločeno voditi računovodske evidence za dejavnost osrednjega dostopa do starejšega bakrenega omrežja na fiksni lokaciji in ločeno za dejavnosti osrednjega dostopa do NGA omrežja na fiksni lokaciji,
- d) ločeno voditi računovodske evidence:
 - za storitev veleprodajnega dostopa z bitnim tokom do starejšega bakrenega omrežja na regionalnem nivoju,
 - za storitev veleprodajnega dostopa z bitnim tokom do starejšega bakrenega omrežja na nacionalnem nivoju,
 - za storitev veleprodajnega dostopa z bitnim tokom do NGA omrežja na regionalnem nivoju,
 - za storitev veleprodajnega dostopa z bitnim tokom do NGA omrežja na nacionalnem nivoju.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora Agenciji predložiti ločene računovodske evidence najkasneje do 30. 6. vsakega tekočega leta, ter v roku 30 dni po oddaji revidiranih letnih poročil Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, Agenciji posredovati poročilo revizorja o računovodskih izkazih, in v primeru morebitnih sprememb, zahtevanih v poročilu revizorja o računovodskih izkazih, v istem roku posredovati tudi dopolnjene ločene računovodske evidence.

4. Spremembe novega regulativnega okvira na področju dostopa do omrežij in sovlaganj

V nadaljevanju so opisane spremembe, ki jih prinaša nov regulativni okvir na področju dostopa do omrežij in sovlaganj. Nekatere spremembe so bile obravnavane že v predhodnih dveh poglavjih, zato na tem mestu za te ni dodatnih vprašanj.

Zakonik v členu 72 ureja **obveznost dostopa do gradbeniške infrastrukture**²⁴ kot samostojen ukrep, ki ga agencija lahko naloži kadar ugotovi, da bi zavrnitev dostopa ali dostop pod neprimernimi pogoji oviral razvoj učinkovite konkurence. Dostop se lahko naloži neglede na to ali sredstva na katera se nanaša obveznost del upoštevne trga, pod pogojem, da je obveznost potrebna in ustrezna. Dostop mora zagotoviti operater s pomembno tržno močjo (asimetričen ukrep).

Zakonik v členu 73 ureja **obveznosti dostopa do posebnih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti in njihovo uporabo**. Med drugim takrat, kadar bi zavrnitev dostopa ali neprimerni pogoji s podobnim učinkom ovirali razvoj trajnostnega konkurenčnega maloprodajnega trga ali ne bi bili v interesu končnih uporabnikov. Tak dostop obsega tudi virtualne produkte. Dostop mora zagotoviti operater s pomembno tržno močjo (asimetričen ukrep).

Agencija mora pri nalaganju predmetne obveznosti upoštevati načelo sorazmernosti in presoditi ali bi druge oblike dostopa na istem ali povezanem veleprodajnem trgu zadostovale za odpravo ugotovljenih

²⁴ Zakonik uporablja izraz gradbeniška infrastruktura (glej člen 72(1) Zakonika), BCRD pa fizična infrastruktura (glej člen 2(2) BCRD).

težav pri vzpostavljanju učinkovite konkurence. Pri tem je treba upoštevati ponudbo komercialnega dostopa, regulirani dostop na podlagi člena 61 (simetrična regulacija) in obstoječi oziroma predvideni regulirani dostop do drugih veleprodajnih vložkov.

Kadar namerava agencija naložiti obveznosti na podlagi člena 72 (dostop do gradbeniške infrastrukture) ali tega člena mora preučiti, ali bi bila zgolj naložitev obveznosti dostopa v skladu s členom 72 sorazmeren način za spodbujanje konkurence in interesa končnih uporabnikov.

Agencija lahko pri naložitvi obveznosti v skladu s tem členom določi tehnične ali operativne pogoje, ki jih morajo ponudnik ali upravičenci do takšnega dostopa izpolnjevati, kadar je to potrebno za zagotovitev normalnega delovanja omrežja.

Zakonik v členu 74 ureja **obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva**. Agencija mora pri nalaganju te obveznosti upoštevati potrebo po spodbujanju konkurence ter dolgoročne interese končnih uporabnikov v zvezi s postavitvijo in uporabo omrežij naslednje generacije, predvsem naložbe v visokozmogljiva omrežja. Agencija mora preučiti tudi morebitno ne naložitev predmetne obveznosti, če obstaja dokazljiva omejitev maloprodajne cene in če vse obveznosti, naložene v skladu s členi 69 do 73 (člen 69: obveznost preglednosti, člen 70: obveznost nediskriminacije, člen 71: obveznost ločenega računovodstva, člen 72: dostop do gradbeniške infrastrukture in člen 73: obveznosti dostopa do posebnih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti in njihova uporaba), vključno zlasti s preverjanjem gospodarske ponovljivosti v skladu s členom 70, zagotavljajo učinkovit in nediskriminatoren dostop.

Zakonik v členu 76 ureja **regulativno obravnavo novih zelo visokozmogljivih omrežij (VHCN) v primeru sovlaganj**. Sovlaganja morajo biti ponujena drugim ponudnikom elektronskih komunikacijskih omrežij ali storitev, ponudba pa mora vključevati pogoje, ki dajejo prednost dolgoročni trajnostni konkurenci. Pri tem se lahko uporabijo različni modeli za sovlaganje.

Ob izpolnjevanju pogojev, ki so opisani v 76(1) in v Prilogi IV Zakonika lahko agencija umakne ukrepe, naložene OPTM na geografskem območju novih investicij, če OPTM in vsaj še en operater skleneta pogodbo o sovlaganju v novo omrežje. Agencija mora pri tem izvesti preskus trga (market test) na podlagi člena 79(2) ter notificirati ukrepe skladno s členom 33 (postopek za dosledno uporabo popravilnih ukrepov).

Če sovlaganja odstopajo od pogojev, lahko agencija v ustrezno utemeljenih okoliščinah naloži, ohrani ali prilagodi popravne ukrepe v skladu s členi 68 do 74 (ukrepi za regulacijo OPTM), če ugotovi, da se teh težav ne da drugače rešiti.

50. Ali ste zainteresirani za gradnjo omrežja s sovlaganji pod pogoji člena 76?   51. Ali ste zainteresirani za sovlaganje v omrežje pod pogoji člena 76?

Zakonik v členu 76(1) določa, da mora biti **ponudba za sovlaganje** v celotni življenjski dobi omrežja odprta za pristop vsem ponudnikom elektronskih komunikacijskih omrežij ali storitev. Pogoji dostopa morajo biti znani vnaprej (torej morajo biti objavljeni že v izhodiščni ponudbi) in sorazmerni glede na

prevzeta tveganja (to pomeni, da so pogoji za naknadne pristopnike sorazmerno slabši od pogojev za soinvestitorje, ki so pristopili pred njimi).

Zakonik v členu 76(1c) zahteva, da mora OPTM objaviti ponudbo o sovlaganju vsaj šest mesecev pred začetkom postavitve novega omrežja; to obdobje se na podlagi nacionalnih okoliščin lahko podaljša. Izjema so izključno veleprodajna podjetja.

- 52. Ali je za vas zanimiva možnost za naknaden vstop v sovlagateljsko shemo?**
53. Kako dolgo po začetku vlaganj ste še pripravljeni vstopiti v sovlagateljsko shemo ob predpostavki sorazmerne prilagoditve pogojev vstopa?
54. Kakšne spremembe pogojev pri naknadnem vstopu po vašem mnenju ustrezno odražajo manjša tveganja? Utemeljite.
55. Če bi bilo vaše podjetje prvoten sovlagatelj, kakšne težave prvotnih sovlagateljev vidite pri naknadnih vstopih drugih operaterjev v sovlagateljsko shemo?
56. Ali ocenjujete, da je šestmesečno obdobje za objavo ponudbe o sovlaganju zadostno?

Zakonik v členu 76(1d) zahteva, da morajo biti prosilcem za dostop, ki niso sovlagatelji, od vsega začetka omogočeni enaki pogoji, kot so bili na voljo pred postavitvijo novega VHCN. Pogoji se spreminjajo po mehanizmu postopnega prilagajanja, ki ga potrdi agencija glede na razvoj povezanih maloprodajnih trgov in ki ohranja spodbude za udeležbo pri sovlaganju.

- 57. Kako vidite razmerje med sovlagatelji in ostalimi iskalci dostopa?**
58. Ali se vam zdi slabši položaj prosilca za dostop v primerjavi s sovlagatelji primeren, glede na to, da sovlagatelji prevzemajo večja tveganja? Katera oblika prednosti za sovlagatelje se vam zdi najbolj primerna (npr. nižja cena istih produktov, boljši produkti, časovna prednost, ipd.)?

Zakonik v členu 79 ureja **postopek za prevzem zavez**, ki jih OPTM ponudi agenciji glede pogojev za dostop do omrežja, o sovlaganjih ter obveznostih v primeru prostovoljne ločitve vertikalno integriranega podjetja. Zaveze so lahko dane tudi za obdobje daljše od petih let (obdobje ponovne analize trgov).

Ponudba za zaveze mora biti dovolj podrobna, tudi kar zadeva časovni okvir in obseg njihovega izvajanja ter njihovo trajanje, da lahko agencija izvede svojo oceno, to je preskus trga, zlasti na podlagi ponujenih pogojev, tako da opravi javno posvetovanje z zainteresiranimi stranmi, zlasti s tistimi tretjimi stranmi ki so neposredno prizadete. Zaveze morajo biti pravične, odprte vsem tržnim udeležencem, pravočasne; omogočati pa morajo trajnostno konkurenco na trgih. Potencialni sovlagatelji ali prosilci za dostop lahko predstavijo stališča o skladnosti ponujenih zavez s pogoji iz člena 68 (naložitev, sprememba ali preklic obveznosti OPTM), 76 (sovlaganja) oziroma 78 (prostovoljna ločitev vertikalno integriranega operaterja) in lahko predlagajo spremembe.

Agencija po javnem posvetovanju OPTM sporoči predhodne ugotovitve o tem, ali so ponujene zaveze skladne s cilji, merili in postopki ter ali izpolnjujejo pogoje, pod katerimi bi lahko agencija določila, da so te zaveze zavezujoče. OPTM lahko revidira svojo prvotno ponudbo, da se upoštevajo predhodne ugotovitve agencije tako, da postane ustrezna.

Agencija spremlja, nadzira in zagotavlja skladnost z zavezami, ki jih je določila kot zavezujoče, na enak način, kot spremlja, nadzira in zagotavlja skladnost z obveznostmi, naloženimi na podlagi člena 68 (obveznosti OPTM), in po poteku prvotnega zavezujočega obdobja, preuči možnost podaljšanja obdobja. Če agencija ugotovi, da OPTM ne izpolnjuje zavez, mu lahko naloži kazni v skladu s členom 29.

59. Ali imate kakšne pripombe glede postopka za prevzem zavez?

Zakonik v členu 80 ureja obravnavo **izključno veleprodajnih podjetij**. Agencija mora preučiti ali podjetje, ki je odsotno z vseh maloprodajnih trgov za elektronske komunikacije in je določeno kot OPTM na enem ali več veleprodajnih trgih, izpolnjuje naslednja dva pogoja:

- a) vse družbe in poslovne enote OPTM, kot tudi družbe, ki so pod nadzorom, vendar ne nujno v celoti v lasti istega lastnika in vsi delničarji, ki lahko izvajajo nadzor nad OPTM, nastopajo le na veleprodajnem trgu ter zato ne nastopajo na nobenem maloprodajnem trgu in nimajo načrtov, da bi se to v bodoče spremenilo,
- b) podjetje ni zavezano poslovanju z enim samim in ločenim podjetjem, ki posluje nižje v prodajni verigi in je dejavno na maloprodajnem trgu za elektronske komunikacijske storitve, ki se zagotavljajo končnim uporabnikom, zaradi izključnega sporazuma ali sporazuma, ki dejansko pomeni izključni sporazum.

Če sta navedena pogoja izpolnjeni, lahko agencija zadevnemu OPTM naloži le obveznosti na podlagi členov 70 (Obveznost nediskriminacije) in 73 (Obveznosti dostopa do posebnih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti in njihova uporaba) ali v zvezi s poštenim in razumnim oblikovanjem cen, če je to upravičeno na podlagi analize trga.

60. Kakšen razvoj pričakujete v Sloveniji na področju izključno veleprodajnih podjetij?

Zakonik v členu 81 ureja **migracijo z obstoječe infrastrukture**. OPTM mora pravočasno uradno obvestiti agencijo, kdaj namerava opustiti ali z novo infrastrukturo nadomestiti dele omrežja, vključno z obstoječo infrastrukturo, ki je nujna za delovanje bakrenega omrežja, za katere veljajo regulatorne obveznosti.

Agencija zagotovi, da proces opustitve ali nadomestitve vključuje pregleden časovni raspored in pogoje, vključno z ustreznim rokom za obvestitev o prehodu, ter določi razpoložljivost alternativnih izdelkov vsaj primerljive kakovosti, ki zagotavljajo dostop do nadgrajene omrežne infrastrukture, če je to potrebno za varstvo konkurence in pravic končnih uporabnikov.

Agencija lahko prekliče obveznosti, če je ponudnik dostopa določil ustrezne pogoje za migracijo, vključno z dajanjem na voljo alternativnega dostopovnega izdelka kakovosti, ki je vsaj primerljiva s tisto, ki je bila na voljo pri uporabi obstoječe infrastrukture, s katerim se iskalcem dostopa omogoča, da dosežejo iste končne uporabnike in upošteval pogoje in proces, o katerih je uradno obvestil agencijo. Obveznosti, naložene na novi infrastrukturi, ostanejo.

Preklic se izvede skladno s členi 23 (Mehanizem posvetovanja in preglednosti), 32 (Konsolidacija notranjega trga za elektronske komunikacije) in 33 (Postopek za dosledno uporabo popravnih ukrepov).

61. Ali ocenjujete, da bo v primeru ukinitve obstoječega bakrenega omrežja še obstajal trg za storitve s tehničnimi lastnostmi, podobnimi tistim na ukinjeni infrastrukturi?   62. Kolikšna bo po vašem mnenju vloga fiksnega brezžičnega širokopasovnega dostopa (FWBA) pri ukinjanju obstoječega bakrenega omrežja?   63. Kateri bodo po vašem glavni gonilniki prehoda?   64. Katere so po vašem mnenju glavne ovire pri prehodu?   65. Do kdaj bo po vaši oceni zaključen postopek ukinitve bakrenih omrežij?   66. Ali ocenjujete, da bo prehod povečal ARPU?   67. Ali ocenjujete, da bo prehod povečal povprečne stroške na naročnika?

5. Spremembe novega regulativnega okvira na področju simetrične regulacije

Člen 61 ureja **simetričen dostop** kot samostojen sklop ukrepov v obsegu, ki je potreben za zagotovitev povezljivosti med koncema, obveznosti za podjetja, za katera velja splošna odobritev in ki nadzorujejo dostop do končnih uporabnikov, vključno v utemeljenih primerih z obveznostjo medomrežnega povezovanja njihovih omrežij, kadar to še ni bilo storjeno (člen 61(2a)).

Na podlagi člena 61(3) lahko agencija na utemeljeno zahtevo naloži **obveznosti odobritve dostopa do napeljav in kablov ter pripadajočih zmogljivosti znotraj stavb ali do prve koncentracijske ali razdelilne točke**, ki jo določi agencija, kadar je ta točka zunaj stavbe. Kadar je to utemeljeno iz razloga, da bi bilo podvajanje takih omrežnih elementov gospodarsko neučinkovito ali fizično neizvedljivo, se take obveznosti lahko naložijo ponudnikom elektronskih komunikacijskih omrežij ali lastnikom takšnih napeljav in kablov ter pripadajočih zmogljivosti, kadar ti lastniki niso ponudniki elektronskih komunikacijskih omrežij. Naloženi pogoji dostopa lahko vključujejo posebna pravila o dostopu do takih omrežnih elementov ter pripadajočih zmogljivosti in pripadajočih storitev, o preglednosti in nediskriminaciji ter o porazdelitvi stroškov dostopa, ki so po potrebi prilagojeni, da se upoštevajo dejavniki tveganja.

Simetrična regulacija se uporabi za stavbno infrastrukturo, za katero ni naložena predhodna obveznost dostopa na podlagi člena 72 (dostop do gradbeniške infrastrukture).

68. Ali je za vas zanimiv dostop do stavbne fizične infrastrukture (kanalov, prebojev, jaškov, ipd.), kot je opisan zgoraj?   69. Ali je za vas zanimiv dostop do optičnih vlaken, koaksialnih ali UTP kablov v stavbi,

kot je opisan zgoraj? Prosimo pojasnite za vsakega posebej.

Drugi pododstavek člena 61(3) omogoča agenciji, da kadar ugotovi, da obveznost odobritve dostopa na podlagi predhodne regulacije OPTM do napeljav in kablov ter pripadajočih zmogljivosti znotraj stavb ali do prve koncentracijske ali razdelilne točke, ne odpravlja v zadostni meri velikih in stalnih gospodarskih in fizičnih ovir za podvajanje, ki znatno ovirajo možnost izbire za končne uporabnike, da lahko pod pravičnimi in primernimi pogoji razširi obveznosti iz prvega pododstavka člena 61(3) na **dostop prek prve koncentracijske ali razdelilne točke** na točko, za katero ugotovi, da je najbližje končnim uporabnikom in lahko gosti zadostno število povezav končnih uporabnikov ter je tržno donosna za učinkovite prosilce za dostop. Agencija pri določitvi obsega razširitve dostopa prek prve koncentracijske ali razdelilne točke upošteva, v največji možni meri, ustrezne smernice BEREC-a. Agencija lahko naloži obveznosti aktivnega ali virtualnega dostopa, če je to utemeljeno iz tehničnih ali gospodarskih razlogov.

- 70. Ali je za vas zanimiv dostop prek prve koncentracijske ali razdelilne točke pri dostopu do fizične infrastrukture, kot je opisan zgoraj?**
- 71. Kakšno je po vašem mnenju zadostno število končnih uporabnikov v primeru dostopa do fizične infrastrukture?**
- 72. Ali je za vas zanimiv razširjen dostop prek prve koncentracijske ali razdelilne točke pri dostopu do napeljav in kablov, kot je opisan zgoraj?**
- 73. Kakšno je po vašem mnenju zadostno število končnih uporabnikov v primeru dostopa do napeljav in kablov?**
- 74. Ali je za vas zanimiv dostop prek prve koncentracijske ali razdelilne točke pri aktivnem oziroma virtualnem dostopu, kot je opisan zgoraj?**
- 75. Kakšno je po vašem mnenju zadostno število končnih uporabnikov v primeru aktivnega oziroma virtualnega dostopa?**

Člen 61(4) omogoča agenciji, da naloži souporabo infrastrukture, ki se uporablja za zagotavljanje storitev mobilne telefonije. Agencija lahko naloži obveznosti v zvezi s **souporabo pasivne infrastrukture** ali obveznosti sklenitve lokaliziranih sporazumov o dostopu do gostovanja, kadar je to potrebno za lokalno zagotavljanje storitev, ki temeljijo na uporabi radiofrekvenčnega spektra, in pod pogojem, da nobenemu podjetju ni na voljo noben izvedljiv in podoben alternativen način dostopa do končnih uporabnikov pod poštenimi in primernimi pogoji. Agencija lahko naloži take obveznosti le, kadar je ta možnost jasno določena pri podelitvi pravic uporabe radiofrekvenčnega spektra in kadar je to utemeljeno iz razlogov, da na področju, za katerega veljajo takšne obveznosti, za tržno postavitev infrastrukture za zagotavljanje omrežij ali storitev, ki temeljijo na uporabi radiofrekvenčnega spektra, obstajajo nepremostljive gospodarske ali fizične ovire in zato izrazito primanjkuje možnosti za dostop končnih uporabnikov do omrežij ali storitev ali takega dostopa sploh ni.

V primeru, da zgolj dostopanje do pasivne infrastrukture in njena souporaba ne zadoščata za rešitev teh razmer, lahko agencija naloži obveznosti za souporabo aktivne infrastrukture.

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

76. V kolikšni meri je za vas zanimiva souporaba pasivne infrastrukture (kabli, kanalizacija, stolpi itd.) za potrebe gradnje mobilnih omrežij?
77. V kolikšni meri je za vas zanimiva souporaba aktivne infrastrukture za potrebe gradnje mobilnih omrežij? Za katere elemente ocenjujete, da je to še ekonomsko zanimivo?

6. Ostale spremembe novega regulativnega okvira

Zakonik v členu 64 obravnava **postopek identifikacije in opredelitve trgov**. Komisija po javni razpravi ter ob upoštevanju mnenja BEREC-a sprejme priporočilo o upoštevnih trgih izdelkov in storitev, katerih značilnosti lahko utemeljujejo naložitev predhodnih (ex ante) regulativnih obveznosti. Trenutno se obravnava več scenarijev, od katerih je dokaj verjeten scenarij združitve trgov 3a in 3b v enoten trg dostopa do širokopasovnega omrežja, trg 4 pa bi ostal ločen kot trg visokokakovostne povezljivosti v omrežje za poslovne uporabnike. Poleg tega se preučuje tudi možnost uvedbe ločenega upoštevne trga za dostop do fizične infrastrukture (na podoben način kot je naredil OFCOM). Komisija bo novo priporočilo o upoštevnih trgih sprejela do 21. decembra 2020.

78. Ali je po vašem mnenju smiselna združitev trgov 3a in 3b? Navedite in utemeljite razloge za in proti.
79. Ali je po vašem mnenju smiselna uveljavitev ločenega trga za dostop do fizične infrastrukture? Navedite in utemeljite razloge za in proti.

Vpeljava omrežij 5G bo zahtevala precejšnje spremembe v postavitvi mobilnih omrežij. Zaradi zagotavljanja večjih dostopovnih kapacitet, se bodo uporabljale višje frekvence, ki bodo zahtevale gostejšo postavitev baznih postaj in **zmogljivejše zaledne povezave**.

80. Ali ocenjujete, da boste večino povezav do 5G baznih postaj izvedli z optiko? Bodo zaradi tega po vašem mnenju potrebni dodatni regulatorni ukrepi. Utemeljite. Ali boste uporabljali tudi mikrovalovne linke in v kolikšni meri?
81. Ali ocenjujete, da bo 5G lahko predstavljal komercialno zanimivo alternativo za dostop na fiksni lokaciji?
82. Ali poleg zgoraj naštetih vidite še kakšen vpliv 5G na regulacijo sedanjih trgov 3a, 3b in 4? Utemeljite.

83. Ali imate še kakšen dodaten predlog glede prihodnje regulacije upoštevne trgov 3a in 3b? Obrazložite.

Kazalo slik

Slika 1: Skupni DESI indeks za države EU	8
Slika 2: DESI indeks – povezljivost	9
Slika 3: DESI indeks – človeški kapital.....	10
Slika 4: DESI indeks – uporaba interneta.....	11
Slika 5: DESI indeks – integracija digitalne ekonomije	12
Slika 6: DESI indeks – digitalne javne storitve	13
Slika 7: Relativna uspešnost po posamezni razsežnosti DESI indeksa.....	14
Slika 8: Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa na gospodinjstva.....	15
Slika 9: Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa na gospodinjstva v EU.....	15
Slika 10: Delež gospodinjstev s fiksnimi širokopasovnimi povezavami na urbanih področjih	16
Slika 11: Delež gospodinjstev s fiksnimi širokopasovnimi povezavami na ruralnih področjih	17
Slika 12: Gibanje NGA in non-NGA priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta	18
Slika 13: Penetracija hitrih širokopasovnih priključkov (NGA) v EU	19
Slika 14: Penetracija zelo hitrih širokopasovnih priključkov (Ultrafast) v EU	19
Slika 15: Delež fiksnih širokopasovnih tehnologij glede na število priključkov širokopasovnega dostopa do interneta v Sloveniji.....	20
Slika 16: Tržni deleži priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost dostopa.....	21
Slika 17: Penetracija FTTH priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta na gospodinjstva	22
Slika 18: Delež optičnih povezav v primerjavi s celotnim fiksnim širokopasovnim dostopom za članice OECD.....	23
Slika 19: Tržni deleži operaterjev fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta po številu priključkov	24
Slika 20: Tržni delež Telekom Slovenije in drugih operaterjev glede na lastništvo infrastrukture	25
Slika 21: Tržni deleži prvotnih operaterjev in tržni deleži novih vstopnikov na trg v EU	26
Slika 22: Delež priključkov drugih operaterjev na lastnem in OŠO omrežjih v primerjavi z njihovim deležem na omrežju Telekoma Slovenije	27
Slika 23: Delež priključkov novih vstopnikov na trg – lastna infrastruktura v primerjavi z infrastrukturo prvotnih operaterjev	28
Slika 24: Delež priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije.....	29
Slika 25: Tržni deleži operaterjev na bakrenem omrežju (xDSL)	30
Slika 26: Delež xDSL priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije	31
Slika 27: Število xDSL priključkov glede na vrsto operatorskega dostopa.....	32
Slika 28: Tržni deleži operaterjev na optičnem omrežju (FTTH).....	33
Slika 29: Tržni deleži operaterjev na lastnem optičnem omrežju (FTTH).....	34
Slika 30: Število FTTH priključkov drugih operaterjev na omrežju Telekoma Slovenije.....	35
Slika 31: Število FTTH priključkov Telekoma Slovenije glede na vrsto operatorskega dostopa	36
Slika 32: Delež priključkov operaterjev na OŠO omrežjih	37
Slika 33: Tržni deleži operaterjev na kabelskem omrežju – skupina Telemach v primerjavi z ostalimi kabelskimi operaterji.....	38
Slika 34: Delež kabelskih priključkov na celotnem trgu širokopasovnih priključkov.....	39

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Slika 35: Tržni delež kablinskih priključkov.....	40
Slika 36: Število gospodinjstev pokritih s širokopasovnim dostopom po operaterjih (xDSL, FTTH in kablinski modem)	41
Slika 37: Število gospodinjstev pokritih z FTTH dostopom po operaterjih.....	42
Slika 38: Cene četverček paketov.....	43
Slika 39: Cene trojček paketov	45
Slika 40: Povprečna cena dvojček paketov.....	46
Slika 41: Povprečna cena širokopasovnega dostopa do interneta.....	47
Slika 42: Cene širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost.....	48
Slika 43: Povprečne cene in hitrosti širokopasovnega dostopa do interneta	50
Slika 44: Povprečne cene in hitrosti dvojček paketov	51
Slika 45: Povprečne cene in hitrosti trojček paketov	52
Slika 46: Povprečne cene in hitrosti četverček paketov	53
Slika 47: Gibanje cen paketov fiksni širokopasovni storitev v EU	54
Slika 48: Število uporabniških sporov.....	56
Slika 49: Število uporabniških sporov (v promilnih točkah) glede na število uporabnikov posameznega operaterja	57